

АРКАДИЙ / БОРИС
СТРУГАЦКИ

ПИКНИК
КРАЙ ПЪТЯ

 ciela

**АРКАДИЙ СТРУГАЦКИ, БОРИС
СТРУГАЦКИ
ПИКНИК КРАЙ ПЪТЯ**

Превод: Милан Асадуров

chitanka.info

Авторите победихме. Това беше един от редките случаи в историята на съветското книгоиздаване издателството да не иска да пусне книгата, а авторът да го застави да направи това. Познавачите смятаха, че това е невъзможно. Оказа се възможно. Осем години. Четиринайсет писма — в „големия“ и в „малкия“ ЦК. Двеста унизителни поправки в текста. Неизмеримо количество изхабени нерви за тоя, дето духа. Да, не ще и дума, авторите победиха. Но това беше пирова победа.

Борис Стругацки

„Пикник край пътя“ е най-известната и обичана творба на Аркадий и Борис Стругацки. Вечна класика, използваща фантастичното, за да се забие дълбоко в човешката душа и да ни я покаже в цялата ѝ ужасяваща прелест. Шедьовър, вдъхновил великолепия филм „Сталкер“ на Андрей Тарковски и цяло едно поколение руски и световни фантасти.

Жив съм. Пусна ме Зоната. Пусна ме подлата. Мръсница. Жив съм. Новаците не могат да разберат това. Никой освен сталкера не може да го разбере.

И по бузите ми текат сълзи — от алкохола ли, от друго ли, не знам.

Редрик Шухарт е сталкер. Един от малцината, достатъчно смели, за да пристъпят в границите на Зоната — място, криещо аномалии, артефакти и тайни. Останка от посещение на космически пришълци.

Зоната зове сталкерите. Зове ги неизвестното, зове ги обещанието за „зеленички“ и по-добър живот.

Зоната дарява, убива, измъчва, изкушава и променя човека. Остава дълбоки белези в душата.

Докоснете се до нея през „Пикник край пътя“.

ЗА ПРЪВ ПЪТ НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК С НЕЦЕНЗУРИРАН ПРЕВОД И ПРЕДГОВОР ОТ БОРИС СТРУГАЦКИ

„ПИКНИК КРАЙ ПЪТЯ“

КОМЕНТАР ЗА ПРЕЖИВЯНОТО ОТ БОРИС СТРУГАЦКИ

В историята по написването на повестта „Пикник край пътя“ (за разлика от прежеждията по издаването ѝ) няма нищо забележително или, да речем, поучително. Замислихме я през февруари 1970 г., когато отидохме в Творческия дом в Комарово да пишем „Обреченият град“^[1]. Там, между другото, по време на вечерните разходки из заснежените околности на курортното селце, измислихме няколко нови сюжета. Сред тях бяха бъдещият „Малчуган“^[2] и бъдещият „Пикник...“.

Ето какво сме нахвърляли в началото:

„Маймуната и консервната кутия. Преди трийсет години извънземни са посетили Земята. Днес хората издирват, събират, проучват и страдат от останките от боклука, който те са оставили. Има бум на суеверията. Появява се държавна агенция, която се опитва да овладее останките и чрез тях да завземе властта. Друга организация се стреми да ги унищожи — знанието, дошло от небето, е безполезно и дори вредно, всяко откритие може да донесе само пагубни последствия. Издирвачите са почитани като магьосници. Авторитетът на науката запада. Захвърлени биосистеми (почти разредена батерийка), оживели мъртъвци от различни епохи...“

Там и по това време се появи и окончателно се утвърди заглавието „Пикник край пътя“, но от понятието *сталкер* все още нямаше и помен, имаше *издирвачи (старатели)*. Близко година покъсно, през януари 1971 г., пак в Комарово разработихме много подробен и старателно детайлизиран план на повестта, но и в този план дори в деня, когато престанахме най-сетне да обмисляме сюжета и започнахме да пишем, даже тогава в нашите бележки липсва думата *сталкер*. В тях бъдещите *сталкери* все още се наричат *трапери* — „траперът Редрик Шухарт“, „приятелката на трапера — Гута“,

„братчето на трапера — Седуик“. По всичко личи, че терминът *сталкер* възникна спонтанно едва в процеса на работа върху първите страници от текста. Във всеки случай много добре си спомням, че *издирвачите* и *траперите* не ни допадаха от самото начало.

Сталкер е една от малкото думи, която АБС^[3] измислихме и беше общоприета. Думата *кибер* също се разпространи широко, но преди всичко сред феновете на фантастиката, а със *сталкер* се сблъскваме под път и над път най-вече благодарение на филма на Андрей Тарковски. Но и самият Тарковски неслучайно беше привлечен и силно пристрастен към тази дума. Тя очевидно беше нашето голямо попадение — точна, звучна и всеобхватна. *Сталкер* произхожда от английската дума *stalk*, едно от значенията на която е „прокрадвам се, придвижвам се крадешком“. Между другото, тази дума се произнася *столк* и би трябвало да казваме не *сталкер*, а *столкър*, но ние не я взехме от речника, а от стария, дореволюционен руски превод на романа на Киплинг, който май се казваше „Отчаяната компания“ — за една весела английска училищна банда от края на XIX и началото на XX век и за нейния чаровен предводител, хитроумния хулиган с прякор Сталки. Още на младини, докато беше курсант във ВИЧЕ^[4], подарих на АН^[5] книгата на Киплинг *Stalky & Co*^[6], която купих на една разпродажба. Той я прочете и толкова я хареса, че на бърза ръка я преведе под заглавието „Сталки и компания“. И тя стана една от любимите ми книги от училищните и студентските години. Така че като измисляхме думата *сталкер*, ние несъмнено имахме предвид лудата глава Сталки, този суров и понякога дори жесток пройдоха, който, впрочем, изобщо не е лишен от своеобразното хлапашко благородство и великодушие. Но ние нито за миг дори не сме си и помислили, че всъщност той не е Сталки, а Столки.

* * *

Написахме повестта на един дъх, без всякакви колебания и задръжки, само с две преработки на текста. На 19 януари 1971 г. започнахме черновата, а на 3 ноември същата година завършихме окончателния вариант. Забележително беше, че „Пикникът...“ излезе сравнително лесно и без каквито и да било сериозни проблеми в

ленинградското издателство „Аврора“, като не броим някои несъществени редакционни поправки.

В това време епопеята на „Пикника...“ в московското издателство „Млада гвардия“ едва сега назряваше. Всъщност, строго погледнато, тази епопея започна през 1971 г., когато „Пикникът...“ все още не съществуваше на хартия и в заявката за сборника тази повест фигурираше само като най-общо описание на замисъла. Предложеният сборник се наричаше „Неуговорени срещи“. Той беше посветен на проблема за контакта на човечеството с извънземния разум във Вселената и се състоеше от три повести — две готови („Дело за убийство“^[7] и „Малчугана“) и една, която в момента пишехме.

Неприятностите ни започнаха тутакси.

16.03.71 — АН: „... началството прочете сборника, но все още премисля и нищо определено не каза. По негово настояване дадоха сборника за рецензия на някакъв доктор на историческите науки (!?) Марков — под претекст, че много обичал фантастиката. Сетне ръкописът с тази рецензия ще отиде при Авраменко (тогавашната заместник главна редакторка — б.пр.), вероятно за да ѝ дадат възможност да прецени мнението на рецензента, преди ние да го научим, и едва след това ще се озове при главния редактор Осипов и тогава ще узнаем съдбата си. Курвенски номера. И тези хора се занимават с литература!“.

16.04.71 — АН: „Бах в МолГв («Млада гвардия» — б.пр.) при Бела. Тя ми каза, че нищо не може да направи за нас. Авраменко я помолила дипломатично да ни съобщи, че уж нямало хартия за всички планирани книги, но всъщност дошло нареждане «отгоре» да нямат никакво вземане-даване с братя Стругацки до второ нареждане... Боже, какви началници се навъдиха!“.

А „Пикникът...“ още не беше написан! Ставаше дума за повести, които никога не бяха предизвиквали **Голямо идеологическо възражение**, за напълно невинни и даже аполитични писания. Просто началството не искаше изобщо да си има никаква работа с „тия Стругацки“ и допълнително да се нагнетява атмосферата в издателството точно когато властта в него предстоеше да се смени и започваше да се изкоренява всичко хубаво, създадено от редакцията за научна фантастика по времето на Сергей Георгиевич Жемайтис^[8] и

Бела Григориевна Ключева^[9], благодарение на чийто труд се роди руската фантастика от второ поколение.

* * *

В началото на 80-те години с АН най-сериозно обмисляхме да съберем, подредим и нелегално сами да си издадем „Историята на една публикация“ (или „Как стават тия работи“) — колекцията от истински документи (писма, рецензии, жалби, заявления и всякакви други авторски вопли и стонове в писмен вид), отнасящи се до перипетиите, споходили издаването на сборника „Неуговорени срещи“, чийто гвоздей стана повестта „Пикник край пътя“. Дори започнах систематично да сортирам и подбирам материалите, но бързо захвърлих всичко: това си беше умряла работа, тежко, неблагодарно и безперспективно занимание, пък и някаква нескромност прозираше в цялото това начинание — кои сме ние, в края на краищата, че със собствените си премеждия да илюстрираме начина на функциониране на идеологическата машина през 70-те години — особено на фона на съдбините на Солженицин, Владимов, Войнович и много, много други, от достойни по-достойни.

И това начинание беше захвърлено, но отново се върнахме към него в началото на перестройката, когато настъпиха новите и даже най-новите времена и когато се създаде реална възможност не просто да разпространим неофициално някои от материалите, а да ги публикуваме по всички правила с поучителни коментари и язвителни характеристики на действащите лица, много от които по това време все още бяха запазили своите постове и можеха да влияят на литературните процеси. В работата се включиха неуморимите членове на групата „Людени“ — Вадим Казаков и неговите приятели. Предадох им всичките материали, сборникът до голяма степен беше готов, но много скоро стана ясно, че няма реална възможност да го издадем — оказа се, че никой няма пари за подобно издание, което едва ли щеше да има търговски успех. Освен това събитията ни връхлитаха като вихър: първо беше пучът, после почина АН^[10], Съветският съюз се разпадна, започна демократичната, макар и „нежна“, но несъмнено

революция. Така само за няколко месеца замисълът ни се превърна в последната ни грижа.

И ето сега седя на масата, гледам трите доста дебели папки и изпитвам разочарование, примесено с объркване и солидна доза недоумение. В папките са нашите писма до издателство „Млада гвардия“ (до редакторите, завеждащ редакцията, главния редактор и директора на издателството), жалбите в ЦК на ВЛКСМ (Комсомола), съзливите ни молби до отдел „Култура“ на ЦК на КПСС (Комунистическата партия) и отдел „Печат и пропаганда“ на ЦК на КПСС, заявленията ни във ВААП (Всесъюзната Агенция за авторско право) и, разбира се, отговорите от всички тия инстанции и нашите писма един към друг — планина от хартия, по груба сметка над двеста документа, — а аз и представа си нямам какво да правя с тях сега. Първоначално предвкусвах как ще разкажа историята на публикуването на „Пикника...“, ще назова имената на онези хора, които някога ненавиждахме, с удоволствие ще издевателствам над страхливците, мръсниците, доносниците и подлеците, ще поразя въображението на читателя с абсурда, идиотизма и озлоблението на света, в който сме се родили, и при това ще бъде ироничен и назидателен, подчертано обективен и безпощаден, едновременно добродушен и язвителен. И сега седя, гледам тези папки и разбирам, че безнадеждно съм закъснял и никому не съм нужен — нито със своята ирония, нито с великодушието си, нито с изпепелената си омраза. Останаха в миналото такива могъщи някога организации, които имаха почти неограничени права да разрешават и да прибират на топло хора, останаха в миналото и до такава степен вече са забравени, че би било скучно и отегчително да обяснявам на днешния читател кой кой е, защо нямаше смисъл да се оплакваме в отдел „Култура“ на ЦК, а трябваше да пускаме жалби именно в отдел „Печат и пропаганда“, и що за хора бяха Алберт Андреевич Беляев^[11], Пьотр Нилич Демичев^[12] и Михаил Василиевич Зимянин^[13] — а това бяха тигрите и даже слоновете на съветския идеологически зоопарк, властелини на съдбините на хората, несломими носители на печал и гибел! Кой ги помни днес и интересни ли са сега на някого тези, които все още са живи? А какво да кажем тогава за по-малките, за зловещото сорище от дребни идеологически чиновници, за легиона от идеологически бесове, вредата от които беше неизмерима и необозрима, чиято злост и

гнусотия са достойни (както обичаха да казват през XIX век) за много по-опитно, могъщо и остро перо от моето! Тях даже не желая да ги споменавам сега — дано да пукнат в миналото като напад в мрака, веднъж и завинаги... Ако все пак си бях наумил да публикувам най-простичък списък на всички документи, имащи нещо общо с тази работа с кратко описание, този списък би изглеждал така:

30.04.75 А до Б (в редакцията имат „сериозни съмнения“ относно ПкП)

05.06.75 Писмо на АБС до Медведев с молба за мнение на редакцията

25.06.75 Писмо до Зиберов с обяснение за забавянето

08.07.75 Редакционно мнение на Медведев и Зиберов

21.07.75 Отговор на АБС на редакционното мнение

23.08.75 Б до А (сборникът е обработен и изпратен в редакцията още през юли)

01.09.75 Потвърждение от Зиберов, че е получил ръкописа

05.11.75 Писмо от Медведев, че отказва да публикува „Пикника...“

17.11.75 Писмо от АБС до Медведев с аргументи срещу отказа

17.11.75 Писмо от БН до Медведев, изразяващо недоумение

08.01.76 Писмо от АБС до Полешчук с оплакване от Медведев

24.01.76 Потвърждение от Паршин, че са получили писмото в ЦК на ВЛКСМ

20.02.76 Писмо от Паршин за предприетите мерки

10.03.76 Б до А (проект на писма до Паршин и Синелников)

24.03.76 Напомнително писмо на АБС до Паршин

24.03.76 Напомнително писмо на АБС до Синелников

30.03.76 Писмо от Паршин за предприетите мерки

05.04.76 А до Б (предложение за писмо до по-висшите инстанции)

12.04.76 Писмо от Медведев, че отказва да публикува „Пикника...“

И така нататък в същия дух. Кому е нужно това днес и кой ще седне да го чете? Но ако не пиша за това, за какво друго да пиша? Как без това идиотско скучно изброяване и мрачните гневни коментари по него да разкажа историята на публикуването на „Пикника...“ — история, която в известен смисъл беше даже загадъчна. Навярно

повестта имаше никакви недостатъци, но в същото време притежаваше и очевидни достоинства: тя несъмнено беше увлекателна, правеше силно впечатление на читателя (вдъхнови такъв забележителен читател като Андрей Тарковски да създаде прекрасния си филм), при това категорично не съдържа никакви нападки срещу съществуващия строй, напротив — по-скоро беше в пълно съзвучие с господстващата антибуржоазна идеология... Тогава защо, по какви загадъчни, мистични (!?), демонични (!?) причини тя се оказа обречена да се влачи по бюрата на редакторите повече от осем години!?

* * *

Отначало издателството изобщо не искаше да сключи договор за сборника; после сключихме договор, но кой знае защо, се възпротивиха срещу повестта „Дело за убийство“, след това уж се съгласиха да заместят „Дело за убийство“ с одобрената и издавана по-рано повест „Трудно е да бъдеш бог“^[14], но решително възразяваха срещу „Пикника...“... Много е трудно дори накратко да се опише тази борба, получава се предълга история, все пак тя се влачи повече от осем години. Имаше неочаквани отричания от собствените изисквания (по едно време ни в клин, ни в ръкав беше издигнат лозунгът: Долу „Трудно е да бъдеш бог“!); пет или даже шест пъти подписвахме нов договор, а от време на време дори имаше внезапни опити да се прекратят всякакви взаимоотношения с издателството (та дори да ходим на съд!), но главното, през цялото време, непрекъснато и неотклонно, година след година, от разговор на разговор, от писмо в писмо ни се натякваше: да изхвърлим от „Пикника...“ оживелите покойници; да променим речника на Редрик Шухарт; да добавим думата „свѣтски“, когато споменаваме Кирил Панов, да отстраним всякаква мрачност, безизходност, грубост и жестокост... Запазил се е един забележителен документ — подробни забележки на редакцията по отношение на езика на повестта „Пикник край пътя“. Забележките се разпростират на осемнайсет (!?) страници и са групирани по раздели: „Забележки, свързани с аморалното поведение на героите“, „Забележки, свързани с физическото насилие“, „Забележки относно употребата на вулгарни и жаргонни изрази“. Изкушавам се да цитирам

няколко примера. При това, обърнете внимание, че изобщо не ги подбирам, не търся специално най-глупавите забележки, а ги цитирам поред.

ЗАБЕЛЕЖКИ, СВЪРЗАНИ С АМОРАЛНОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ГЕРОИТЕ

(Общо са деветдесет и три забележки. Цитирам първите десет.)

— ти си длъжен да вирнеш дебелия си задник — с. 21

— на главата си ще ходя, не само на ръце — с. 21

— даже на четири крака — с. 32

— извадих манерката, развих капачката и се залепих като пиявица — с. 35

— и гълтам ли, гълтам алкохола като вода — с. 35

— една глътка, последната, разбира се, не стигна — с. 35

— Днеска ще се напия като кютук. Ричард да можех да оберя, ей това е работа! Да му се чудиш как играе, мръсникът — с. 38

— А на мене ми се пие, та две не виждам — с. 42

— С удоволствие бих обърнал с тебе една чашка по този случай — с. 42

— и без излишни приказки ми наля четири пръста. Покатерих се с мъка на високото столче, отпих една глътка, зажумях, разклатих си главата и пак отпих — с. 43

ЗАБЕЛЕЖКИ, СВЪРЗАНИ С ФИЗИЧЕСКО НАСИЛИЕ

(Общо трийсет и шест забележки. Ето последните десет.)

— докопах от тезгяха една тежка халба и със замах фраснах с нея най-близкото зинало от смях гърло — с. 179

— Тогава Редрик потършува в джоба си, избра една гайка, тежка двайсетина грама, прицели се и я запрати по главата му. Гайката удари Артър точно в тила. Момчето изохка, хвана се за главата с две ръце и като се сгърчи от болка, се строполи на сухата трева — с. 182

— Пък следващия път ще ти избия зъбите — с. 182

— скрита с другия крак Редрик в лицето, затръшка се, задърпа се... — с. 185

— и той, заврял чело в сивата пепел, трескаво мачкаше с гърди главата на този проклет сополанко, не издържа и закрепця с всичка сила... — с. 185

- Сега тази приятна муцунка мязаше на сиво-черна маска от опечена кръв и пепел... — с. 185
- Редрик го хвърли по лице в най-голямата локва — с. 186
- душата им да извадя на гадовете, нека да се нагълтат с мръсотии, както аз се нагълтах... — с. 202
- Той със замах стовари отмалелия си юмрук в лицето — с. 202

ЗАБЕЛЕЖКИ ОТНОСНО УПОТРЕБАТА НА ВУЛГАРНИ И ЖАРГОННИ ИЗРАЗИ

(Общо двеста петдесет и една забележки. Цитирам произволно десет сериозни.)

— И изведнъж започна безсилно да псува, мръсно и вулгарно, като пръскаше слюнки, задъхваше се и онемяваше в пристъпи на кашлица... — с. 72

— Слагай си зъбите и да вървим... — с. 72

— Касапина изруга... — с. 74

— Мръсник — равнодушно каза Редрик и се обърна напред. — Лешояд — с. 74

— гадино — с. 76

— че съм гладен като вълк — две не виждам! — с. 76

— Маймунката дремеше спокойно — с. 77

— пък и беше дяволски мръсен — с. 77

— По дяволите! — с. 82

— бибишна на някакъв африканец в бурнус — с. 85

„Разбира се — пишеше в придружителното писмо на редакцията, — посочили сме Ви само тези думи и изрази, които според нас трябва да отстраните от ръкописа или да ги замените. Забележките ни са продиктувани от факта, че Вашата книга е предназначена за младежите и подрастващите, за комсомолците, които възприемат съветската литература като учебник по нравственост и пътеводител в живота.“

Спомням си, че когато този потресаващ документ се озова в ръцете ми, хукнах към моята библиотека и с радост разгърнах нашия любим и ненадминат Ярослав Хашек. С каква невероятна наслада прочетох тогава:

„Животът не е школа за изтънчено поведение. Всеки си говори така, както може. Церемониалмайсторът д-р Гут не говори като кръчмаря Паливец от «При чашата» и този роман не е ръководство за салонни обноски или научна книга, в която да намерите упътване с кои

изрази можете да си служите в обществото... Много правилно бе казано по някакъв случай, че добре възпитаният човек може да чете всичко. От това, което е естествено, се отвращават само най-големите мръсници и рафинирани простаци, които със своя най-жалък лъжеморал не виждат съдържанието, а се нахвърлят с възмущение срещу отделни думи. Преди години четох рецензия за някаква новела, в която критикът се възмущаваше от обстоятелството, че авторът писал: «Той се изсекна и избърса носа си». Това било в противоречие с всичко естетическо и възвишено, което литературата трябвало да даде на народа. Това е само един малък пример какви говеда се раждат под слънцето“^[15].

Ах, с какво удоволствие бих цитирал тогава тези слова на господата от „Млада гвардия“. И бих добавил още нещо от себе си в същия дух! Но, уви, всичко това щеше да бъде абсолютно безсмислено и може би дори тактически погрешно. Освен това, както ни стана ясно много, много години по-късно, ние изобщо и представа си нямахме за мотивите и психологията на тези хора. Ние искрено вярвахме, че нашите редактори просто се боят от началниците си и не желаят да се подлагат на удари, като публикуват поредното съмнително произведение на тия толкова съмнителни автори. И ние през цялото време, във всички наши писма и заявления, по всякакви възможни начини изтъквахме това, което ни се струваше абсолютно очевидно: в повестта няма нищо осъдително, идеологически тя е абсолютно издържана и в този смисъл в нея няма нищо опасно. А светът, описан в „Пикника...“, е груб, жесток и безперспективен и такъв трябва да бъде, защото това е „светът на загниващия капитализъм, където господства буржоазната идеология“.

Дори е през ум не ни минаваше, че тук изобщо не става дума за идеология. Те бяха образцово примерни блюстителни на изящната словесност, отявлени радатели на изисканото слово, които **наистина мислеха**, че езикът трябва да бode колкото се може по-безцветен, лъскав, гладък, лакиран и в никакъв случай груб; че фантастиката задължително трябва да бъде фантастична и във всеки случай да няма нищо общо със суровата, видима и жестока реалност; че изобщо читателят трябва да се държи настрана от действителността — нека той да си живее с мечтите, сънищата и красивите безплътни идеи... Героите във фантастичните произведения не бива да *ходят*, а трябва да

пристъпват; не бива да *говорят*, а да *произнасят* словата; те в никакъв случай не бива да *крещят*, а само да *възкликват*... Това си беше характерна естетика, напълно типична, самостоятелна представа за литературата въобще и по-специално за фантастиката и изобщо специфична представа за света, ако щете. Доста разпространена, между другото, и напълно безобидна, стига само човекът, изповядващ тази представа, да няма възможност да влияе на литературния процес.

04.08.77 Писмо на БН: „На Медведев е отговорено следното:

а) Направени са петдесет и три стилистични поправки от списъка на «Вулгаризмите» — в писмото е обявено, че това се прави от уважение към изискванията на ЦК на Комсомола;

б) Въмъкнато е тълкувание, че оживелите покойници са биороботи, киборги за изследване на земляните, а Златното кълбо е някакво устройство, улавящо биотоковете на простите човешки желаниа — в писмото е обяснено, че правим това, за да се отървем от натякванията;

в) По-нататък в писмото се изтъква, че останалите изисквания на редакцията (отнасящи се до насилието и т.н.) са идеологически погрешни, защото водят до лакиране на действителността. Всичко е изпратено с обратна разписка и съгласно нея е получено в издателството на 26 юли с.г.

Задници, задници...“.

Това беше в самия разгар на битката. Предстояха ни още много и много перипетии: поредните пристъпи на редакционна бдителност, новите опити изобщо да развалят договора за издаването на сборника, нашите жалби и оплаквания във ВААП, в ЦК на ВЛКСМ, в ЦК на КПСС... Сборникът „Неуговорени срещи“ се появи на бял свят през есента на 1980 г. осакатен, убит и жалък. От първоначалния вариант в него остана само „Малчугана“. „Дело за убийство“ се загуби на полесражението още преди пет години, а „Пикникът...“ беше така редактиран, че не желяехме не само да го прочетем, но дори да го разлистим.

Авторите победихме. Това беше един от редките случаи в историята на съветското книгоиздаване: издателството да не иска да пусне книгата, а авторът да го застави да направи това. Познавачите смятаха, че това е невъзможно. Оказа се възможно. Осем години. Четиринайсет писма — в „големия“ и в „малкия“ ЦК (на Партията и на

Комсомола — б.пр.). Двеста унизителни поправки в текста. Неизмеримо количество изхабени нерви за тоя, дете духа. Да, не ще и дума, авторите победиха. Но това беше пирова победа. Изпитвам отвращение не само да разлиствам сборника „Неуговорени срещи“, а дори да го докосвам.

Впрочем „Пикник край пътя“ и до ден-днешен си остава нашата най-популярна повест — поне в чужбина. Тя има 55 издания в 22 страни (по данните до 2003 г.). Списъкът включва: България (4 издания), ГДР (4), САЩ (4), Полша (3), Чехословакия (3), Италия (2), Финландия (2), ФРГ (2), Югославия (2) и т.н.

Рейтингът на повестта в Русия също е достатъчно висок и отстъпва само на рейтинга на „Понеделник започва в събота“. Повестта все още продължава да живее и може би ще доживее своята петдесетгодишнина.

[1] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Обреченият град. (Прев. от рус. Милан Асадуров). София, Хр. Ботев, 1990. — Б.пр. ↑

[2] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Малчугана. (Прев. от рус. Марко Герджиков) — В: Съветска фантастика: Антология. Пловдив, Хр. Г. Данов, 1977. — Б.пр. ↑

[3] АБС — абривиатура от имената на братята, с която те обичат да се самоидентифицират в своите писма и интервюта в съветската епоха, когато всякакви абривиатури бяха много модерни. — Б.пр. ↑

[4] Аркадий Стругацки завършва през 1949 г. специалността „Преводач от японски и английски“ във Военния институт за чуждестранни езици. — Б.пр. ↑

[5] АН — сиреч Аркадий Натанович (Стругацки). — Б.пр. ↑

[6] Rudyard Kipling. Stalky & Co. In: The Windsor Magazine, 1898–1899. — Б.пр. ↑

[7] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Хотелът „При загиналия алпинист“ (Прев. от рус. Румяна Узунова). Пловдив, Хр. Г. Данов, 1973. — Б.пр. ↑

[8] Сергей Георгиевич Жемайтис (1908–1987) — съветски писател фантаст, редактор и един от създателите на 25-томната „Библиотека съвременна фантастика“. — Б.пр. ↑

[9] Бела Григориевна Клюева (1925–2017) — съветска и руска редакторка и преводачка. Една от създателите на „Библиотека съветска

фантастика“ и алманаха „Фантастика“. — Б.пр. ↑

[10] Аркадий Стругацки почина на 12 октомври 1991 г. — Б.пр. ↑

[11] Съветски писател, заместник завеждащ отдел „Култура“ на ЦК на КПСС. — Б.пр. ↑

[12] Секретар на ЦК на КПСС и министър на културата на СССР. — Б.пр. ↑

[13] Главен редактор на вестник „Правда“ и председател на Съюза на журналистите в СССР. — Б.пр. ↑

[14] Аркадий Стругацки, Борис Стругацки. Трудно е да бъдеш бог; Понеделник започва в събота: Повести (Прев. от рус. Симеон Владимиров). София, Нар. младеж, 1968. — Б.пр. ↑

[15] Ярослав Хашек. Приключенията на добрия войник Швейк през Световната война. (Прев. от чеш. Светомир Иванчев). София, Нар. култура, 1956. — Б.пр. ↑

МИЛАН АСАДУРОВ

БЕЛЕЖКА НА ПРЕВОДАЧА

Първият български превод на повестта „Пикник край пътя“ от 1982 г., естествено, се основаваше на осакатеното издание от 1980 г. на московското издателство „Млада гвардия“. По онова време, когато България беше най-верният сателит на Съветския съюз, просто друго официално издание не можеше да има. Когато писах на Аркадий Натанович през 1981 г. да ми разясни същината на някои артефакти в Зоната, за да мога по-адекватно да преведа жаргонните им названия на български, той ми отговори любезно и лаконично нещо, чийто смисъл беше: „Момче, не се вторачвай толкова в детайлите, а по-бързо предавай превода за печат, докато не са го спрели!“. Авторите се вълнуваха, защото това беше първото издание на повестта в чужбина.

Апропо, след шест години направихме такъв опит с „Приказка за Тройката“. След дълги перипетии успях да се докопам до ксерокопията на няколко броя на сибирското списание „Ангара“. В тях беше публикувано „скандалното“ продължение на „Понеделник започва в събота“, заради което главният редактор се беше разделил с поста си. Преведох „Приказката...“ с огромно удоволствие, но макар че перестройката вече беше започнала, пловдивското издателство „Христо Г. Данов“ така и не можа да сключи договор с ВААП за издаването на тази санкционирана от властта повест. (Тя беше публикувана у нас чак през 1993 г.)

Когато от издателство „Сиела“ ми предложиха да преиздадат „Пикник край пътя“, прочетох стария превод, който пловдивските колеги издадоха три пъти до 1989 г. (!) и с радост установих, че той изобщо не е остарял. (Немалка заслуга за това има тогавашната ми редакторка Здравка Петрова!) Разбира се, веднага се захванах да отстраня всички поразии, нанесени от редакторите в „Млада гвардия“. Махнах натрапените текстове, възстанових съкратените, сталкерите отново ругаят, пият и спят с момичета. С други думи, постарях се да пресъздам на български версията на „Пикника...“, подготвена от Борис

Натанович специално за изданието на събраните им съчинения от 2003 г. Сюжетът е същият. Той почти не е пострадал от намесата на редакторите. Сега обаче читателят може да види поведта в истинския ѝ блясък и да разбере защо Андрей Тарковски се е влюбил в нея и е пожелал да я пресъздаде в своя гениален филм „Сталкер“ по друг начин, с помощта на друг език — езика на киното.

Милан Асадуров

Варна, септември 2017 г.

ПИКНИК КРАЙ ПЪТЯ

*Ти си длъжен да правиш добро от злото, защото то
няма от какво друго да се прави.^[1]*

Робърт Пен Уорън

ИЗ ИНТЕРВЮТО

КОЕТО СПЕЦИАЛНИЯТ КОРЕСПОНДЕНТ НА ХАРМЪНТСКОТО РАДИО ВЗЕ ОТ ДОКТОР ВАЛЕНТИН ПИЛМАН ПО СЛУЧАЙ УДОСТОЯВАНЕТО МУ С НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ФИЗИКА ЗА 19... ГОДИНА.

— Доктор Пилман, трябва ли да смятаме, че вашето първо сериозно откритие е така нареченият Радиант на Пилман?

— Мисля, че не. Радиантът на Пилман не е първото, нито пък е сериозно откритие, ако изобщо е откритие. И изобщо не е мое.

— Сигурно се шегувате, докторе. Радиантът на Пилман е понятие, което знае всеки ученик.

— Не се учудвам. Той беше открит за пръв път именно от ученик. За съжаление, не помня името му. Погледнете в „История на Посещението“ от Стетсън — там всичко е разказано подробно. Пръв откри радианта ученик, пръв публикува координатите студент, а кой знае защо, го нарекоха на мое име.

— Да, с откритията понякога стават странни неща. Доктор Пилман, не бихте ли обяснили на нашите слушатели...

— Слушайте, земляк. Радиантът на Пилман е съвсем просто нещо. Представете си, че сте завъртели голям глобус и сте почнали да гърмите по него с револвер. Дупките в глобуса ще лежат на някаква равномерна крива линия. Цялата същност на това, което вие наричате мое първо откритие, се състои в един прост факт: всичките шест Зони на Посещението са разположени по повърхността на нашата планета така, сякаш някой е стрелял по Земята шест пъти с пистолет, поставен някъде на линията Земя-Денеб. Денеб е алфа от съзвездието Лебед, а точката на небесния свод, откъдето, така да се каже, са стреляли, се нарича Радиант на Пилман.

— Благодаря ви, докторе. Драги хармънтци! Най-сетне ни обясниха на разбираем език какво е това Радиант на Пилман! Впрочем, онзи ден се навършиха точно тринайсет години от деня на Посещението. Доктор Пилман, може би ще кажете няколко думи на своите съграждани по този повод?

— Какво точно ви интересува? Имайте предвид, че тогава не бях в Хармънт...

— Тъкмо ще бъде интересно да научим какво сте си помислили, когато вашият роден град се окажа обект на нашествие на свръхцивилизация от друга планета...

— Честно казано, веднага реших, че това е журналистическа измислица. Трудно беше да си представя, че в нашия стар, малък Хармънт може да се случи такова нещо. В Гоби или Нюфаундленд — иди-дойди, но в Хармънт!

— Обаче в края на краищата ви се наложи да повярвате.

— В края на краищата — да.

— И какво?

— Изведнъж ми хрумна, че Хармънт и останалите пет Зони на Посещението... всъщност сгрехих, тогава бяха известни само четири... че всичките те лежат на много гладка крива линия. Изчислих координатите и ги изпратих на „Нейчър“.

— И никак не ви развълнува съдбата на родния ви град?

— Вижте, по онова време вече вярвах в Посещението, ала така и не можех да се насиля да повярвам на паническите кореспонденции за горящи квартали, за чудовища, дете излапват само старците и децата, и за кръвопролитни боеве между неуязвимите пришълци и във висша степен уязвимите, но неизменно доблестни кралски танкови части.

— Прав сте. Спомням си, хората от нашия бранш тогава забъркаха голяма каша... Но да се върнем към науката. Откриването на Радианта на Пилман беше вашият първи, но вероятно не и последен принос към нашите знания за Посещението?

— Първи и последен.

— Но без съмнение вие през цялото време внимателно сте следили развитието на международните изследвания в Зоните на Посещението...

— Да... От време на време прелиствам „Известията“.

— Имате предвид „Известията на Международния институт за извънземни култури“?

— Да.

— И кое според вас е най-важното откритие през тези тринайсет години?

— Самият факт, че имаше Посещение.

— Извинете?

— Самият факт, че имаше Посещение, е най-важното откритие не само през изминалите тринайсет години, но и в цялата история на човечеството. Не е толкова важно кои бяха тия пришълци, откъде дойдоха, защо дойдоха, защо останаха толкова малко време и къде се дянаха после. Важното е друго. Сега човечеството твърдо знае: то не е само във Вселената. Страхувам се, че на Института за извънземни култури никога вече няма да му се случи да направи по-фундаментално откритие.

— Това е страшно интересно, доктор Пилман, но аз всъщност имах предвид открития от технологичен характер. Открития, които нашата земна наука и техника биха могли да използват. Нали редица много видни учени предполагат, че находките в Зоните на Посещението могат да изменят цялото ни историческо развитие.

— Аз не спадам към привържениците на това мнение. А що се отнася до конкретните находки, не съм специалист.

— Но все пак вече две години вие сте консултант към Комисията на ООН по проблемите на Посещението...

— Да. Ала нямам никакво отношение към изучаването на извънземните култури. В КОПРОПО аз и моите колеги представляваме международната научна общественост, когато стане дума за контрола по изпълнението на решението на ООН за интернационализацията на Зоните на Посещението. Грубо казано, ние следим с чуждопланетните чудеса да се разпорежда само Международният институт.

— А няма към тези чудеса посяга и някой друг?

— Да.

— Може би имате предвид сталкерите?

— Не зная кои са те.

— Така у нас, в Хармънт, наричат дръзките момчета, които на своя глава проникват в Зоната и измъкват оттам всичко, което успеят да намерят. Това е станало вече истинска нова професия.

— Разбирам. Не, това е извън нашата компетенция.

— То се знае! С тях се занимава полицията. Но би било интересно да научим с какво по-точно се занимавате вие, доктор Пилман.

— Материали от Зоните на Посещението постоянно попадат в ръцете на безотговорни лица и организации. Ние се занимаваме с резултатите от тези действия.

— А не можете ли да бъдете по-конкретен, докторе?

— Я по-добре да си поговорим за изкуството. Вашите слушатели не се ли интересуват от моето мнение за несравнимата Гуади Мюлер?

— О, разбира се! Но преди това бих искал да довършим разговора за науката. На вас като учен не ви ли се иска лично да се заемете с извънземните чудеса?

— Как да ви кажа... Възможно е.

— Значи можем да се надяваме, че един прекрасен ден хармънтците ще видят своя знаменит съгражданин по улиците на родния град.

— Не е изключено.

[1] Този така емблематичен епиграф на романа на братя Стругацки не е точен цитат, а перифраза на реплика от романа на Робърт Пен Уорън „Цялото кралско войнство“. Ето точния цитат от българския превод на романа на Уорън:

— Доброта. Да, най-проста и обикновена доброта. Но нея от никого не можеш наследи. Трябва сам да я създадеш, докторе. Ако ти е нужна. И трябва да я създадеш от злото. Да, от злото. И знаеш ли защо, докторе? — Той се надигна на разнебитеното кресло и се наведе напред с подпрени на коленете длани и отворени навън лакти, с изпъната шия и паднала над очите коса, изпод която заби поглед в лицето на Адъм. — Да, от злото — повтори той. — И знаеш ли защо? Защото няма от какво друго да я създадеш.

(Робърт Пен Уорън. „Цялото кралско войнство“. Прев. Тодор Вълчев.) — Бел. Фея Моргана. ↑

1. РЕДРИК ШУХАРТ

23-ГОДИШЕН, ЛАБОРАНТ В ХАРМЪНТСКИЯ ФИЛИАЛ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ИНСТИТУТ ЗА
ИЗВЪНЗЕМНИ КУЛТУРИ

Стоим предния ден двамата с него в хранилището, вечер е, остава само да хвърлим комбинезоните и може да мръднем до Ърнест да си наквасим гърлата. Аз стоя просто така, подпирам стената — свърших си работата и вече съм приготвил цигарата. Страшно ми се пуши — два часа не съм пушил, а той още се занимава със своето имане; един сейф натъпка, заключи го и му лепна печата, сега тъпче друг — взема „празноти“ от транспортъора, оглежда всяка от всички страни (а между другото една тежи шест кила и половина) и с пъшкане старателно я настанява на рафта.

Колко време се блъска той с тези „празноти“ и ако питате мене — без никаква полза за човечеството. На негово място отдавна да съм плюл и да съм се захванал с нещо друго за същите пари. Но пък, като си помисли човек, „празнотиите“ наистина са тайнствена и една такава мътна работа. Колко от тях са минали през ръцете ми, ама колчем ги видя, пак им се чудя. В тях има всичко на всичко два медни диска колкото чаена чинийка, дебели към пет милиметра, и разстояние между дисковете — четиристотин милиметра, и освен това разстояние между тях няма нищо друго. Сиреч съвсем нищо, празно. Можеш да си напъхаш там ръката, може и главата, ако съвсем си се побъркал; празно и толкоз — само въздух. Но все пак между тях има нещо, несъмнено сила някаква, доколкото разбирам. Нещо ги свързва. Все едно някой е взел стъклена тръба, запушил я е от двете страни с медни дискове и после тръбата е пропаднала някъде, ама толкова ловко е изфирясала, че дисковете си стоят на мястото, все едно че тръбата си е още там. Можеш да поставиш такава „празнотия“ на някоя лавица — а тя е тежка, мръсницата, шест кила и половина тежи, между другото — та поставяш я, значи, на лавицата и бутнеш горния диск, а тя пада, да речем, като консервна кутия с портокалов сок, на която виждаш само капака и дъното. И дисковете не мърдат, сякаш са две колела на една

ос, а тази ос даже ти се мержелее, макар че всъщност няма никаква ос, а всичко е зрителна измама...

Не, момчета, мъчно е да опишеш това нещо, ако някой не го е виждал, наистина е много просто наглед, особено когато се вгледаш и накрая повярваш на очите си. Това е все едно да описваш на някого бутилка или, не дай си боже, чаша: само пръстите си мърдаш и псуваш от пълно безсилие. Карай, ще смятаме, че всичко сте разбрали, а ако някой не е разбрал, вземете институтските „Известия“ — там във всеки том има статия за тези „празнотии“ с илюстрации...

Изобщо Кирил се блъска с тия „празнотии“ вече кажи-речи цяла година. Той има четири парчета. Бяха три, но онзи ден му докараха още една. Лешояда Барбридж я намери в „Дома без покрив“, патрулът го спипа, „празнотията“ я предадоха на нас, а него го тикнаха в ареста. И какво от това? Където са три, там са и четири. И сто да са, все тая! Всички са еднакви и никога никой няма да ги проумее. Ама Кирил не спира да опитва. Наумил си е, че те са някакви капани — хидромагнитни ли, жиромагнитни ли, абе, някакви магнитни — висша физика. Ама от таз' работа хабер си нямам. И както се полага, според тая негова хипотеза ги подлага на разни въздействия. При температурно, например, ги нагрива до побъркване. В електропещ. А при химическото, да речем, ги залива с киселини и ги души с разни газове под налягане. Освен това се опитва да ги мачка на преси, пуска им токове. Какво ли не опитва, но все още нищо не е постигнал. Само дето вече съвсем каталяса. Изобщо е голям майтап тоя Кирил. От много време имам вземане-даване с тия учени. Когато нещо не им се получава, те стават сприхави, груби, започват да се заяждат, крещят ти и ти идва да им треснеш един по мутрата. Кирил не е такъв. Той просто посърва, от очите му започва да струи тъга, като на болна кучка са, даже сълзят; каквото и да му говориш — не те разбира; броди из лабораторията, блъска се в мебелите, каквото му попадне в ръцете, го лапа, докопа молив — и, хоп, в устата, докопа пластилин — в устата. Лапа и дъвче. И жално пита: „Защо — казва — според теб е обратнопропорционално? Не може да бъде — казва — обратно. Трябва да е право...“.

Стоим, значи, двамата с него в хранилището, гледам го какъв е станал, как му горят очите и донемайкъде ми дожалява за него. И

тогава се реших. Тоест дори не се реших сам, а сякаш някой ме дръпна за езика да говоря.

— Слушай — казвам, — Кириле...

А той тъкмо седи и държи в ръце последната „празнотия“ с такъв вид, сякаш се е пъхнал в нея.

— Слушай — викам му, — Кириле. А ако имаш същата такава „празнотия“, ама пълна, какво ще кажеш?

— Пълна „празнотия“? — повтаря той въпроса ми и повдига вежди, като че ли заприказвах на патагонски.

— Да — казвам. — Този твой хидромагнитен уловител, как беше... „обект седемдесет и седем бе“. Само че с някаква дрисня вътре, синкава.

Виждам, започна да вдява. Повдигна очи към мен, примижа и в тях се появи проблясък на разум, както той самият обича да казва.

— Чакай — вика той. — Ето такова нещо, само че пълно?

— Да.

— Къде е?

Кирил се излекува. Вирна си опашката.

— Хайде — казвам, — ела да запалим по една.

Той чевръсто пъхна „празнотията“ в сейфа, тръшна вратата, заключи я на три и половина оборота и се върнахме с него пак в лабораторията. Честно казано, вече взех да съжалявам, че си отворих устата. За празна „празнотия“ Ърнест дава четиристотин кинта в брой, а за пълна бих изсмукал всичката му мръсна кръвчица на гълъбчето, ама ако щете вярвайте, изобщо не си помислих за това, защото Кирил просто живна, отново стана като струна, целият звънти и по стълбите прескача по четири стъпала, не дава на човек да запали цигара. Общо взето, всичко му разказах — и каква е тя, и къде се намира, и как най-лесно може да се добере човек до нея. Той веднага извади картата, намери гаража, тикна си пръста в него и ме погледна — ясна работа, веднага разбра всичко за мене, пък и какво ли имаше тук да не се разбира...

— Ех, ти! — казва той, а се усмихва. — Е, какво, трябва да отидем. Хайде, още утре сутринта. В девет часа ще поръчам пропуск и „галош“, а в десет ще тръгнем. Хайде, а?

— Добре — викам. — А кой ще бъде третият?

— За какво ни е трети?

— А, не — казвам. — Това не ти е пикник с гаджета. Ами ако се случи нещо с тебе? Зона е. Трябва да има ред.

Той леко се усмихна и повдигна рамене.

— Както искаш. Ти по-добре знаеш.

Има си хас да не знам. Разбира се, той великодушно се стараеше заради мен: третият е излишен, ще прескочим двамата и всичко ще бъде скрито-покрито, никой няма да се досети какъв си. Да. Само че аз знам, тези от института не ходят в Зоната по двама. Те си имат такъв ред: двама вършат работата, а третият гледа и когато после го питат, разказва.

— Лично аз бих взел Остин — казва Кирил. — Но ти сигурно няма да го искаш. Или може?

— Не, викам. Само не Остин. Остин друг път ще го вземеш.

Остин не е лошо момче, смелостта и страхът му са по мярка, но според мен той вече е отписан. Невъзможно е да обясня това на Кирил, но знам: въобрази ли си човек, че познава Зоната и всичко разбира, скоро го заравят. И нямам нищо против. Само че без мен...

— Е, добре — вика Кирил. — А Тендър?

Тендър е вторият му лаборант. Сносен човек, спокоен.

— Старичък е — казвам. — И деца има...

— Нищо. Той вече е влизал в Зоната.

— Добре — викам. — Тендър да бъде.

Той остана да изучава картата, а аз хукнах право в „Борж“, защото бях страшно гладен и гърлото ми беше пресъхнало.

Появявам се на следващата сутрин, както винаги в девет, показвам пропуска, а на портала дежури онзи дългунест сержант, дето миналата година го бяхтих, щото веднъж на пияна глава взе да сваля Гута.

— Здравсти — казва ми той. — Слушай — казва, — Рижи, търсят те из целия институт...

Тук вежливо го прекъсвам.

— Аз не съм ти Рижи — викам. — Недей да ми се пишеш приятел, върлино недна.

— Боже мой, Рижи — изумява се той. — Че на тебе всички така ти викат.

Преди да ходя в Зоната, се изнервям, а и на всичко отгоре съм трезвен — хванах го за портупея и му обясних доста подробно какво

представлява и защо е произлязъл от майка си. Той се изплю и ми върна пропускателна карта вече без никакви нежности.

— Редрик Шухарт — вика, — наредено ви е незабавно да се явите при пълномощника на отдела за безопасност капитан Херцог.

— Ха така — казвам аз. — Това е друго нещо. Учи се сержант, ако искаш един ден фелдфебел да станеш!...

А си мисля: „Я виж ти! За какъв дявол съм му притрябвал на капитан Херцог в служебно време?“. Добре, отивам да се представя. Неговият кабинет е на третия етаж, хубав кабинет и решетки има на прозорците, както в полицията. Самият Уили седи зад своето бюро, смуче ожесточено лулата си и съчинява някаква глупост на пишещата машина, а в ъгъла един сержант се рови в железен шкаф. Нов трябва да е, не го познавам.

— Добър ден — казвам. — Викали сте ме.

Уили гледа през мен, сякаш съм прозрачен, отмества машината, слага пред себе си дебела папка и започва да я прелиства.

— Редрик Шухарт? — казва.

— Тъй вярно — отговарям, а ми е смешно — едвам се сдържам. Напушва ме един такъв нервен смях.

— Колко време работите в института?

— Две години, третата карам.

— Какво ви е семейството?

— Двама братя сме — викам. — Сираци. Брат ми е по-малкият.

Тогава той се обръща към своя сержант и строго му заповядва:

— Сержант Лъмър, вървете в архива и донесете дело номер сто и петдесет.

Сержантът козирува и изчезва, а Уили затвори папката и мрачно попита:

— Пак си се хванал за стария занаят?

— Какъв стар занаят?

— Ти си знаеш какъв. Отново дойде материал срещу тебе. „Тъй значи...“ — мисля си.

— И откъде е материалът?

Той се навъси и започна раздражено да чука с лулата си по пепелника.

— Не е твоя работа — казва. — Ама много дрънкаш! Като стар приятел те предупреждавам, зарежи този занаят, спри веднъж

завинаги. Спипат ли те втори път — шест месеца не ти мърдат. А от института ще те изхвърлят незабавно и завинаги, разбираш ли?

— Разбирам — казвам. — Това го разбирам. Само не разбрах коя гадина ме е изпяла.

Но той вече не ме гледа, смуче ожесточено празната лула и прелиства ли, прелиства папката. Това значи, че сержант Лъмър се е върнал с дело номер сто и петдесет.

— Благодаря ви, Шухарт — казва капитан Уили Херцог, по прякор Шопара. — Това е всичко, което исках да изясня. Свободен сте.

Отидох в съблекалнята, надянах комбинезона, запалих цигара, а през цялото време си мисля: „Откъде идва този сигнал? Ако е от института, това са дрънканици, тук никой не знае нищо за мен и не може да знае. А ако е от полицията, същата работа, какво могат да знаят те освен старите ми грехове? Може да са хванали Лешояда, за да се отърве, той ще натопи всеки... Ама и Лешояда сега не знае нищо за мен“. Мислих аз, мислих, нищо свястно не можах да измисля и реших, че не ми пука. Последния път ходих в Зоната една нощ преди три месеца, почти цялата стока вече съм я пласирал и почти всички пари съм профукал. С явните улики не са ме опипали, а сега, както и да ме хванеш, ще се изплъзна.

И тогава, когато се изкачвах вече по стълбите, изведнъж ми просветна пред очите, хем така ми просветна, че се върнах в съблекалнята, седнах и отново запалих цигара. Излизаше, че днес не бива да ходя към гаража в Зоната. И утре не бива, и вдругиден. Излизаше, че пак съм в черния тефтер на полицейския господ, не са ме забравили те, а ако са ме забравили, то някой им е напомнил. И сега вече не е важно кой именно. Никой сталкер, освен ако не се е побъркал съвсем, няма и да припари до Зоната, когато знае, че го следят. Сега трябва да се скрия в миша дупка. Каква ти Зона, значи? Аз там и с пропуск не ходя, колко месеца стана. И вие какво сте се лепнали, разбираш ли, за честния лаборант?

Обмислих всичко и сякаш даже ми олекна, че днес не бива да ходя в Зоната. И тогава изведнъж ми щуква какво е станало. Щом мярнах Кирил, веднага му казах:

— Не се бързай с мене! Знаеш ли какво можеш да ми докараш на главата!

Той се намръщи и целят настръхна. Веднага ми стана ясно, че нищо не разбира.

— Какво е станало? — казва. — За какво говориш?

— Казал ли си на някого нещо за гаража?

— За гаража ли? Не! Защо?

— Нищо. Майната му — казвам. — Какво ще наредиш?

— Да вървим да заявим маршрута.

— Какъв маршрут?

Тогава, разбира се, той се опули.

— Как какъв?! Маршрута в Зоната.

— Защо? — казвам. — Нима днес ще ходим в Зоната?

Тогава очевидно той взе да вдява какво става, хвана ме за лакътя, отведе ме в кабинета си, сложи ме да седна на неговото бюро, а той се настани до мен на перваза. Запалихме по цигара. Мълчим. После той внимателно ме пита:

— Случило ли се е нещо, Ред?

Е, какво да му река?

— Не — казвам, — нищо не се е случило. Вчера загубих на покер дващест кинта от мистър Нънан. Играе като машина, гадът, а аз имах кента...

— Почакай — вика той. — Ти какво, отказа ли се?

Тогава не издържах. Не мога да си играя с него.

— Да — казвам, — размислих. Голямо дрънкало си. Изпял си ме. Аз като на човек ти казах, а ти си се раздрънкал из целия град, чак до хората от безопасността е стигнало. — Той взе да ръкомаха с ръце, че не съм прав, но аз довърших мисълта си. — Щом правиш така, вече не разчитай на мене. Макар че от сега нататък едва ли някога ще обеля и дума пред тебе.

Издрънках всичко това и млъкнах. Пък той пак си върна нещастния вид и очите му пак станаха като на болен пудел. Конвулсивно си пое дъх, запали от фаса нова цигара и тихо рече:

— Повярвай ми, Ред, на никого нито дума не съм обелил.

— Добре — викам. — Щом настояваш, че не си ти, не си!

— Аз даже на Тендър още нищо не съм казал. Пропуск му извадих, а дори не съм го питал ще дойде ли или не...

Мълча и пуша. Да се смееш ли, да плачеш ли, нищо не разбира човекът.

— Слушай, Ред — неочаквано казва той. — А сигурен ли си, че заради този гараж са ти вдигнали мерника? Малко ли стари грехове имаш!

— Какво значение има! — казвам.

— Да знаеш, че аз не съм те изпял! Вярваш ли ми?

— Вярвам ти — излъгах го аз, за да го успокоя.

Но той не се успокои. Скочи от перваза на прозореца и взе да крачи напред-назад из кабинета, като си мърмореше:

— Не, братче, виждам, че не ми вярваш! А защо не вярваш?! Напразно не ми вярваш, да знаеш...

Той ме погледна някак странно, скочи от перваза и закръстосва кабинета си. Тича той из кабинета, а аз седя, пуша и си мълча. Жал ми е за него, разбира се, и ме е яд, че така глупаво се получи. Уж излекувах човека от меланхолията. А кой е виновен? Сам съм си виновен. Никой не ме би по главата да плямпам. Подмамих го с бонбонче, горкото хлапе, а то го изтърва и остана с пръст в устата. Но ето че той престава да бяга, спира се край мен и като гледа някъде встрани, неловко пита:

— Слушай, Ред, а колко може да струва пълната „празнотия“?

В началото не го разбрах. Помислих си отначало, че той иска да я купи от мен, само че как ще я купи, като няма пари. Пък и откъде ще има пари един чуждестранен специалист, при това руснак? А после сякаш нещо ме опари: какво си е въобразил той — че аз заради „зеленичките“ този цирк съм разиграл, така ли? Ах ти, мизернико, мисля си, за кого ме вземаш?... Вече бях готов да му се озъбя — и засякох. От друга страна, защо да не си помисли така? Сталкерът си е сталкер, на него му дай само повече „зеленички“, за „зеленички“ той с живота си търгува. И ето как излиза: вчера, значи, хвърлих въдицата, а днес размахвам стръвта и покачвам цената.

Даже езика си глътнах от тези мисли, а той внезапно плесна с ръце, потри длани и някак бодро рече:

— Е, щом не щеш — не щеш. Разбирам те, Ред, и не те осъждам. Ще отида сам. Все ще се оправя някак. Не ми е за първи път.

Той разстла картата на перваза, подпря се на ръце, прегърби се над нея и цялата му бодрост просто пред очите ми се изпари. Чувам го да си мърмори:

— Сто и двайсет метра... даже сто двайсет и два... че и какво има още там, в самия гараж... Не, няма да взема Тендър. Как мислиш, Ред... май че не бива да вземам Тендър? Все пак той има две деца...

— Сам няма да те пуснат — викам аз.

— Нищо, ще ме пуснат... — мърмори той. — Как така няма да ме пуснат?... Виж, тези камиони не ми харесват — това е вярно. Погледни. Тринайсет години стоят под открито небе, а всичките са като новички. На двайсет крачки цистерната е ръждясала като решето, а те сякаш току-що са слезли от конвейера... Уф, тая Зона!

Той вдигна глава от картата и се втренчи в прозореца. И аз се втренчих в прозореца. Стъклата на нашите прозорци са дебели, оловни, а зад стъклата е Зоната-кърмилница, ето я, на две крачки, цялата е като на длан от дванайсетия етаж.

Като я гледаш — земя като земя. Слънцето свети над нея както навсякъде по земята и сякаш там нищо не се е променило, сякаш всичко си е както преди тринайсет години. Баща ми, лека му пръст, би погледнал и нищо особено не би забелязал, най-много щеше да попита: „Защо тоя завод пуши, стачка ли има?...“. Жълта руда на купчини, въздухонагреватели хвърлят слънчеви отблясъци и релси, релси, релси, на релсите — локомотив с платформи... С една дума — индустриален пейзаж. Само хора няма. Нито живи, нито мъртви. Ето, и гаражът се вижда: дълго, сиво черво, вратата зейнала, а на асфалтовата площадка стоят камиони. Тринайсет години стоят и нищо не им става. Правилно им обърна внимание, сече му пипето. Господ да ти е на помощ, ако се пъхнеш между два камиона, те трябва да се заобикалят отдалеч... там в асфалта има една пукнатина, ако оттогава не е обрасла с тръни... Сто двайсет и два метра — откъде ли ги пресмята? Аха, сигурно от крайния маркер. Вярно, оттам не е повече. Все пак напредват учените глави. Виж, до самия насип път са прокарали, хем колко хитро са го прокарали? Ето я и канавката, дето се затри Плужека, само на два метра от техния път. А Дръгливия казваше на Плужека: „Глупако, стой настрана от канавката, че инак от тебе няма да остане нищо даже за погребване...“. И позна — няма какво да се погребва... Ей това е Зоната, върнеш ли се със стока — все едно чудо е станало, върнеш ли се жив — успял си, получиш ли куршум от патрула — късмет си имал, а всичко останало е съдба...

Тогава погледнах Кирил и виждам — наблюдава ме под око. А лицето му едно такова, че в същия миг реших да обърна всичко с краката нагоре. Той можеше въобще нищо да не казва, ама рече:

— Младши препаратор Шухарт — казва. — От официални, подчертавам, от официални източници получих сведения, че оглеждането на гаража може да донесе голяма полза на науката. Предлагам да огледаме гаража. За премиалните гарантирам. — И се усмихва, същинска майска роза.

— А кои са тези официални източници? — питам аз и също му се усмихвам като глупак.

— Това са конфиденциални източници — вика той. — Но на вас мога да кажа... — В този момент престана да се усмихва и се навъси. — Да речем, от доктор Дъглас.

— Аха — викам, — от доктор Дъглас... И кой е този доктор Дъглас?

— От Сам Дъглас — казва той сухо. — Дето загина миналата седмица в Зоната.

Мравки ме полазиха. Твойта верица! Кой говори преди тръгване за такива неща! Вари ги, печи ги тия, учените глави — нищо не схващат... Забучих фасата в пепелника и му викам:

— Добре. Къде е твоят Тендър? Докога ще го чакаме?

С една дума, повече на тази тема не говорихме. Кирил се обади в транспортния отдел и поръча „хвърчащ галош“, а аз взех картата и погледнах какво са нарисували там. Не е лошо нарисувана, нормално. По фотопът — отгоре и с голямо увеличение. Виждат се даже шарките на автомобилната гума, дето се търкаля до вратата на гаража. Ех, да имаше човек от нашата черга такава карта... ала всъщност само дяволът може да има файда от нея през нощта, когато сталкерът излага задника си на звездите и ръцете си не вижда даже...

Тогава се появи и Тендър. Почервенял, запъхтян. Дъщеря му се разболяла, та тичал за доктор. Извинява се за закъснението. Е, и ние му сервирахме изненада — трябва да ходи в Зоната. Отначало той даже забрави да се задъхва, горкият. „Как така в Зоната? — казва. — Защо аз?“ Обаче като чу за двойните премиални и че Ред Шухарт също тръгва, съвзе се и отново започна да диша.

В крайна сметка слязохме в „будоара“, Кирил се замота за пропуските, показахме ги на сержанта (при нас в института такива

сержанти има повече, отколкото в цяла дивизия, и всичките са едни такива едри, червендалести здравеняци, на тях не им трябва да ходят в Зоната) и той ни даде по един работен костюм. Виж, това е хубава дреха. Пребоядисай я от червено в по-подходящ цвят и всеки сталкер ще ти брой за такъв костюм петстотин кинта, без да му мигне окото. Отдавна съм се закълел, че ще издебна удобен случай и непременно ще свия един. На пръв поглед не е нищо особено, като водолазен костюм, и шлемът е като на водолаз с голямо стъкло отпред. Даже не е като водолазен, а по-скоро като на летец изпитател или, да речем, на космонавт. Лек е, удобен, никъде не ти стяга и не се потиш в него от горещината. С такъв костюм и в огън можеш да влезеш, и никакви газове не проникват в него, разправят — даже куршум не го ловял. Разбира се, и огънят, и разните там иприти, и куршумът — всичко това е земно, човешко. В Зоната няма нищо такова, не от това трябва да се пазиш в Зоната. Изобщо тъй или инак, и с тези костюми там хората мрат като мухи. Друга работа е, че без тях щяха да мрат още повече. От „парливия пух“ например тези костюми спасяват стопроцентово. Или от хрчката на „дяволското зеле“...

Та така. Навлякохме ние работните костюми, пресипах гайките от торбичката в джоба на крачола и се затътрихме през целия институтски двор към изхода за Зоната. Тук всичко е уредено така, че всички да видят: ето, значи, героите на науката отиват да пожертват живота свой на олтара на човечеството, знанието и светия дух, амин. И наистина на всички прозорци чак до дванайсетия етаж са се изпонадвесили хора, само дето не махат с кърпички и оркестър няма.

— По-широко крачи — казвам на Тендър. — И си глътни шкембето, че излагаш четата. Благодарното човечество няма да те забрави!

Погледна ме той и виждам, че не му е до майтап. Така е, сега не е време за майтап... Но когато отиваш в Зоната, непременно те избива на едно от двете: или на плач, или на смях, а аз не съм плакал, откакто съм се родил. Погледнах Кирил. Не изглежда зле, само устните му мърдат, сякаш се моли.

— Молиш ли се? — питам. — Моли се — казвам, моли се! Колкото си по-навътре в Зоната, толкова си по-близо до небето...

— Какво? — пита той.

— Моли се! — викам. — Сталкерите ги пускат в рая, без да чакат на опашка!

А той неочаквано се усмихва и ме тупа по гърба: демек — не се бой, с мене няма да пропаднеш, а ако загазим, веднъж се мре. Брей, че смешен човек, божичко.

Дадохме пропуските на последния сержант, този път по изключение той се оказа лейтенант, познавам го, баща му търгува в Рексополис с огради за гробове, „хвърчащият галош“ вече е налице, докарали са го момчетата от транспортния отдел и са го турили досами вратата. Всичко вече е цъфнало на мястото си: и Бърза помощ, и пожарникарите, и нашите безстрашни спасители — сбирщина охранени лентяи със своя вертолет. Не ща и да ги гледам.

Качихме се на „галоша“, Кирил седна на мястото на водача и ми вика:

— Е, Ред, командвай.

Без да бързам, разтворих малко ципа на костюма, извадих от пазвата манерката, сръбнах една хубава глътка, завинтих капачката и мушнах манерката обратно в пазвата. Не мога без това. Колко пъти съм ходил в Зоната, а без това все не мога. Те двамата ме гледат и чакат.

— Така — казвам. — На вас не ви предлагам, защото отивам с вас сефте и не знам как ви действа алкохолът. Да се разберем за реда. Всичко, което съм казал, изпълнявате в същия миг и без възражения. Ако някой се забави или започне да задава там въпроси, предварително се извинявам, но ще удрям където сваря. Ето на тебе например, господин Тендър, ти заповядвам: изправи се на ръце и ходи. И в същия момент ти, господин Тендър, си длъжен да вирнеш дебелия си задник и да изпълняваш каквото ти е казано. Не го ли изпълниш — може и да не видиш вече болната си дъщеря. Разбра ли? А пък аз вече поемам грижата да я видиш.

— Ти, Ред, най-важното: не забравяй да заповядваш — дрезгаво отвърща Тендър и целият е почервенял, поти се вече и премлясва с устни. — Аз, ако трябва, на главата си ще ходя, не само на ръце. Не съм новак. Два пъти съм бил там.

— Тия твоите два пъти си ги дръж за себе си — казвам. — А да заповядвам, няма да забравя, бъди спокоен. Впрочем ти можеш ли да караш „галоша“?

— Може — казва Кирил. — Добре кара.

— Е, добре, щом е добре — казвам. — Тогава хаирлия да е. На конете. Малък напред по маркерите, височина пет метра! При двайсет и седмия маркер спираш.

Кирил издигна „галоша“ на пет метра и даде малък напред, а аз незабелязано извърнах глава и три пъти леко духнах през лявото си рамо. Гледам — безстрашните спасители се вмъкнали в своя вертолет, пожарникарите почтително застанали прави, лейтенантът до портата на изхода ни отдава чест. Тендър понечи да им махне с ръка, но аз така го погледнах, че всички тия церемонии веднага излетяха от главата му. Ще ти дам аз на тебе едно прощаване.

Отплавахме.

Вдясно от нас беше институтът, отляво — Чумавият квартал, а ние се движехме от маркер до маркер по средата на уличното платно. Ех, доста отдавна никой не е идвал тук и не е вървял по тази улица! Асфалтът целият е напукан, пролуките са обрасли с трева, но това е още наша трева, човешка. А виж, на тротоара от лявата страна вече растат черни тръни и по тези тръни се вижда как ясно се е очертала Зоната: черният храсталак е отрязан сякаш с нож до самата настилка. Не, тези пришълци все пак са били порядъчни хора. Осрали са ни земята, но ясно са очертали докъде достигат техните лайна. Даже „парливият пух“ хич не може да се пренесе от Зоната към нашата страна, макар да изглежда, че вятърът го мотае както му скимне...

Къщите в Чумавия квартал са олющени, мъртви, обаче стъклата по прозорците навсякъде са цели, само дето са мръсни, та изглеждат някак си слепи. Ама през нощта, когато се промъкваш покрай тях, много добре се вижда как вътре нещо блещука, сякаш гори спирт с едни такива синкави езичета. Това е „пачата на вещицата“, дето диша от мазетата.

А иначе, ако погледнеш — квартал като квартал и къщи като къщи, вярно че плачат за ремонт, но нищо особено няма, само хора не се виждат. Ето в тази тухлена къща, между другото, живееше нашият учител по аритметика с прякор Запетайката. Досаден човек беше той и несретник, третата му жена го напусна преди Посещението, а дъщеря му имаше перде на окото, та затова, спомням си, ѝ се подигравахме, до сълзи я докарвахме. Когато започна паниката, той бяга с всички останали от този квартал по бельо чак до моста, цели шест километра, без да си поеме дъх. После дълго боледува от чума, кожата му се

смъкна, и ноктите. Почти всички, които живееха в тези къщи, преболедуваха, затова нарекоха квартала Чумавия. Някои умряха, повечето бяха бая дърти, но някои старци оцеляха. Аз например мисля, че те не умряха от чумата, а от страх.

А в следващите три квартала хората ослепяха. Сега на тези квартали тъй си им викат: Първи Сляп, Втори Сляп... Не ослепяха съвсем, а всички страдат от нещо като кокоша слепота. Между другото, те разправят, че не били ослепели от някаква си там силна светлина, макар да казват, че и такава светлина имало, а ослепели от силния грохот. С такава сила загърмяло, казват, че веднага ослепели. Докторът настоява: ама това не може да бъде, спомнете си добре. А те държат на своето: от най-силния гръм, от него ослепяхме. И при това никой освен тях не е чул гърма...

Да, тук сякаш нищо не се е случило. Ей там си стои будка, остъклена, непокътната е. Детска количка край вратата — даже постелките в нея май са чисти... Виж, само антените са се изложили — обрасли са с едни особени нишки, мязат на разкиснато лико. Нашите, учените глави, отдавна си точат зъбите за тези антени: интересно им било, значи, да погледнат що за лико е това — никъде другаде го няма, само в Чумавия квартал и само на антените. А най-важното, че е тука, съвсем близо, под самите прозорци. Миналата година се сетиха: спуснаха от вертолет котва на стоманено въже и закачиха едно снопче лико. Таман онзи дръпна — изведнъж пс-с-с! Гледаме: антената дими, котвата дими и самото въже вече дими, хем не дими простичко, а с едно такова отровно съскане, също като гърмяща змия. Ама пилотът бързо се усети накъде духа вятърът, изхвърли въжето и си плю на петите... Ей го там това въже, виси, почти до земята се е провесило и цялото е обрасло с лико...

Така полека-лека доплавахме до края на улицата, до завоя. Кирил ме погледна: да завивам ли? Махнах му: съвсем бавно. Зави нашият „галош“ и пое съвсем бавно над последните метри човешка земя. Тротоарът е близо, още по-близо, ето вече и сянката на „галоша“ падна върху тръните... Край. В Зоната сме. И веднага ме побиват тръпки. Всеки път усещам тези тръпки и досега не зная дали Зоната ме посреща така, или се обаждат нервите на сталкера. Всеки път си мисля: щом се върна, ще питам дали и с другите се случва така. И всеки път забравям. Та тъй, пълним ние полекичка над някогашните

градини, двигателят под краката ни бучи равномерно, спокойно — какво му е на него, никой не го закача. И тогава нашият човек Тендър не издържа. Не бяхме се добрали още до първия маркер, когато започна да дрънка глупости. Е, както всеки новак бръщолеви в Зоната: зъбите му тракат, сърцето играе, не може да се владее, хем се срамува, хем не може да се сдържи. Според мен при тях това е нещо като хрема, не зависи от човека и тече ли, тече. И какво ли само не плещят! Или започват да се възхищават от пейзажа, или пък държат да изкажат своето мнение за Посещението, без да има никаква връзка с работата — точно както Тендър сега: захвана се с новия си костюм и вече не може да се спре. Колко платил за него, та колко фин бил вълненият плат, та как шивачът му сменил копчетата...

— Млъкни — казвам.

Той ме погледна жално, устните му пошаваха — и хайде пак: колко плат отишъл за хастар. А вече бяхме над онова запустяло глинесто място, където по-рано беше градското бунище, и чувствам аз — на ветрец ми мирише тука. Допреди малко нямаше никакъв вятър и, хоп — изведнъж полъхна, залутаха се дяволски пращинки и като че ли нещо чувам.

— Млъкни, ще те убия! — викам на Тендър.

Не, по никакъв начин не може да спре. Е, тогава извинявай.

— Стой — казвам на Кирил.

Той спира веднага. Браво, реакцията му е добра. Хващам Тендър за рамото, обръщам го към себе си, замахвам и — с дланта по физиономията. Цапардоса си, горкият, носа в стъклото на шлема, затвори очи и млъкна. И щом замълча, чух: пр-р-р... пр-р-р... Кирил ме гледа, зъбите му стиснати, устата оголена. С ръка му давам знак: стой, бе, стой, за бога, не мърдай! Ама нали и той чува това прашене и като всички новаци има напън — да действа, да прави нещо.

— Да дам ли назад? — шепне.

Отчаяно си клатя главата, размахвам юмрук пред шлема му — демек: да не си гъкнал. Уф, мамицата им на тия новаци! С тях все така става! Човек не знае къде да гледа: Зоната ли да гледа, тях ли да гледа... И тогава всичко просто ми изхвърча от главата. През купчината стар боклук, над изпотрошените стъкла и разните там вехтории запълзя едно особено трептене, тъй както горещият въздух трепти по пладне над ламаринен покрив, изтърколи се по насипа и

тръгна, идва насам, аха да ни пресече курса съвсем близо до маркера, над пътя се поспря, постоя половин секунда (или на мене ми се стори толкова?) и се завлече в полето, зад храстите, зад гнилите стобори, нататък към гробището на старите автомобили.

Учени! Мамка им на тия шибаняци! Как пък точно тука намериха да прокарат пътя — в ниското! Ама и аз съм един — къде ми бяха очите, когато се захласнах по картата им?

— Давай с малък напред — казвам на Кирил.

— А какво беше това?

— Откъде да зная!... Беше и го няма, и слава богу. И си свивай устата, моля ти се. Ти сега не си човек, разбра ли? Сега си инструмент, моята маша...

Тука се усетих, че и мене май започна да ме прихваща бърбривата хрема.

— Край — викам. — Нито дума повече.

Ех, да можех да пийна сега. Да бръкна в пазвата, да измъкна любимата манерка, бавно да развия капачката, да опра гърлото на манерката в долните зъби, да вирна глава и питието да се излее, право в гърлото ми да се изсипе, та чак сълзи от очите ми да бликнат... а после да разклатя манерката и да повтора всичко отначало. Скапани са тия скафандри, това ще ви кажа! Лайна и помия. Толкова години съм живял без скафандър и поне още толкова мога да живея без него, но без порядъчна глътка в такъв момент... Е, карай да върви.

Ветрецьт сякаш утихна и нищо лошо не се чува наоколо, само двигателят си бучи спокойно, сънено. А пък се е облецило едно слънце, а пък е един пек... над гаража се стеле мараня. Всичко изглежда нормално, маркерите се изнизват един подир друг. Тендър мълчи, Кирил мълчи — очукват се аджамиите. Няма нищо, момчета, и в Зоната може да се диша, ако знаеш как... Ей го и двацет и седмия маркер — железен прът и на него червен кръг с номер 27. Кирил ме погледна, кимнах му и нашият „галош“ спря.

Дотук беше цвете, тепърва ще видиш дебелия край. Сега главното за нас е пълното спокойствие. Няма закъде да бързаме и вятър няма, видимостта е добра, всичко е като на длан. Ей я там канавката, където се затри Плужека — нещо пъстро се мярка нататък, може дрипите му да са. Гадно копеле беше, упокой душата му, господи, алчно, тъпо и долно, такива баш се сдушват с Лешояда, тях

Лешояда Барбридж ги съзира през девет баира и ги прикътква... А впрочем Зоната не пита лош ли си, или добър, и излиза, че трябва да благодарим на Плужека: глупак беше ти, Плужек, даже никой не помни истинското ти име, ама показва на умните хора къде не бива да им стъпва кракът... Така. Разбира се, най-добре би било сега да се доберем до асфалта. Асфалтът е равен, на него всичко по се вижда, а тази пролука там ми е позната. Само дето не ми харесват двете баирчета. Тръгнем ли направо към асфалта, ще се наложи да преминем тъкмо между тях. Я ги виж, седят като ухилени и чакат. Не, между вас няма да мина. Втората заповед на сталкера гласи: или отдясно, или отляво всичко трябва да е чисто на сто крачки. Наистина можем да се прехвърлим през лявото баирче... Ама не зная какво има там, зад него. На картата май че нищо нямаше, но кой ти вярва на картите?...

— Слушай, Ред — шепне ми Кирил. — Хайде да скочим, а? Двайсет-трийсет метра нагоре, а после веднага надолу — и ще бъдем при гаража, а?

— Млъкни бе, глупак — казвам аз. — Не ми пречи, мълчи.

Нагоре му се дощяло. А като те цапне там на дващсет метра? Не можеш си събра даже кокалите. Или ако се окаже тука някъде „голото теме на комара“ — тогава какви ти кокали, мокро петно няма да остане от тебе.

Виж го ти, не може да трае: хайде да скочим... Общо взето, ясно ми е как ще стигнем до баирчето, а там ще постоим, ще погледаме. Бръкнах в джоба и извадих една шепа гайки.

— Малечко-Палечко помниш ли? Учили ли сте го в училище? А сега ще направим всичко наопаки. Гледай! — И хвърлих първата гайка. Наблизо я хвърлих, както му е редът. На десетина метра. Гайката премина нормално. — Видя ли?

— Е, и? — вика.

— Не „е, и“, а видя ли, те питам?

— Видях.

— Сега съвсем бавно подкарай „галоша“ към тази гайка и преди да стигнеш на две крачки от нея, спри. Разбра ли?

— Разбрах. Гравитационни концентрати ли търсиш?

— Търся туй, което трябва. Почакай, ще хвърля още една. Следи къде ще падне и вече не я изпускай от очи.

Хвърлих още една гайка. То се знае, тя също мина нормално и падна близо до първата.

— Хайде — викам.

Той подкара „галоша“. Лицето му стана ясно и спокойно: види се, разбра. Всички учени глави са такива. За тях е важно да измислят името на нещото си. Докато не го е измислил — да ти стане жал да го гледаш. Ама щом го измисли — някакъв си там гравитационен концентрат, — тутакси сякаш всичко му става ясно и животът му става по-лек.

Минахме първата гайка, минахме втората, третата. Тендър пъшка, върти се като шугав, пристъпва от крак на крак и от време на време се прозява с такъв един жален кучешки вой — скучно ли му е вече на горкия, или му е терсене.

— Оглеждай се наоколо — му казвам. — Нали виждаш, че ние имаме работа.

— А какво да гледам — чуди се той. — Всичко е тихо...

Наложи се да го уплаша малко:

— Когато ни тресне отстрани или отзад, тогава ще разбереш колко е тихо. В Зоната колкото е по-тихо, толкова е по-страшно.

Толкоз. Скапах го дебелака. Размърда се така, че чак разклати „галоша“. Нищо, полезно му е. Хвърлих четвъртата гайка. Тя някак си не премина както трябва. Не мога да обясня защо, но усещам, че не беше както трябва и веднага сграбчвам Кирил за ръката.

— Стой — викам. — Не мърдай...

Взех петата и я метнах по-високо и по-далече. Ето го „голото теме на комара“! Нагоре гайката полетя нормално, надолу уж също тръгна нормално, но някъде към средата на пътя като че ли нещо отстрани я дръпна, хем така я дръпна, че тя потъна в глината и се загуби.

— Видя ли? — прошепвам.

— Само на кино съм виждал такова нещо — казва, а целият се е наклонил напред, току-виж, че се катурне от „галоша“. — Хвърли още една, а?

Да се смееш ли, да плачеш ли. Една! Та нима тук можеш да минеш с една? Ех, науко!... Както и да е, разхвърлих още осем гайки, докато „голото теме“ се очерта. Честно казано, и седем бяха достатъчни, но едната я хвърлих специално за него точно в средата —

нека се полюбува на своя концентрат. Прасна се тя в глината, сякаш не падна гайка, а стокилограмов топуз. Прасна се и само дупка остана в глината. Той чак изпъшка от удоволствие.

— Е, добре — казвам. — Направихме си кефа. Стига толкова. Тука гледай. Мятам тази, към която ще караш, не сваляй очи от нея.

С една дума, заобиколихме „голото теме на комара“ и се издигнахме над баирчето. Това баирче... До ден-днешен не бях го забелязал. Да... Е, увиснахме над баирчето, ето го къде е асфалтът, на двайсетина крачки. Мястото е чисто: всяка тревичка се вижда, всяко процепче. Ще речеш, всичко е наред. Мятай гайката и хаирлия да е.

Не мога да метна гайката.

Не знам какво ми става, но не се решавам да метна гайката.

— Какво правиш? — казва Кирил. — Защо стоим?

— Почакай — викам. — Млъкни, за бога.

Сега, мисля си, ще метна гайката и ще преминем спокойно, като по масло, тревичката няма да се раздвижи, половин минута и сме на асфалта. И тогава изведнъж плувнах в пот! Чак очите ми се напълниха и вече зная, че няма да мятам тука гайки. Вляво — моля, ако щеш и две да запратя. Хем пътят оттам е по-дълъг и някакви не особено приятни камъни виждам там, но нататък се наемам да метна гайка, а направо — дума да не става. И метнах гайката вляво. Кирил дума не обели, извъртя „галоша“, подкара го към гайката и чак тогава ме погледна. Трябва да съм изглеждал много зле, защото веднага си отмести погледа.

— Няма нищо — му казвам. — По кривия път е по-близко.

И мятам последната гайка на асфалта.

Нататък работата тръгна по-лесно. Намерих моята пукнатина, чиста си беше, милата, с никакви гадории не беше обрасла, не беше променила цвета си, гледах я и тихичко ѝ се радвах. И тя ни отведе чак до вратата на гаража по-добре от всякакви маркери.

Наредих на Кирил да се спусне до метър и половина от земята, плъснахме по корем и започнах да гледам през разтворената врата. Отначало заради слънцето нищо не се виждаше, тъмна тъмница. После очите ми свикнаха и виждам, че оттогава в гаража май нищо не се е променило. Онзи самосвал както си стоеше на канала, така си и стои цял-целеничък, без дупки, без петна, и на циментовия под наоколо всичко си е както преди — сигурно защото в канала се е събрала малко

от „пачата на вещицата“ и оттогава не се е разплисквала нито веднъж. Само едно не ми хареса: нещо сребристо блести чак в дъното на гаража, където са тубите за бензин. По-рано го нямаше. Е, добре, като блести — да блести, няма сега да се връщаме заради него я. Пък и да речеш, че блести някак особено — не, едва-едва, съвсем слабо, кротко и сякаш даже ласкаво... Изправих се и огледах наоколо. Камионите на площадката наистина са като нови. Откакто за последен път бях тук, те според мен са станали по-нови, а цистерната, горката, съвсем е ръждясала, скоро ще почне да се разпада. Ей я там и външната гума, дето я има на тяхната карта...

Не ми хареса нещо тази гума. Сянката ѝ е една такава ненормална. Слънцето ни свети в гърба, а сянката се е проточила към нас. Е, добре де, до нея е далече. Общо взето, поносимо е, може да се работи. Само че какво ли все пак блести там? Или на мен ми се струва така? Сега да можем да запаля една цигара, да седна и да поразмисля спокойно защо нещо сребристо блещука над тубите, а край тях — не... защо сянката на гумата е такава... Лешояда Барбридж разправяше нещо за сянката, нещо шантаво била, но безопасно... Ами то сенките тук са какви ли не. Но какво ли блести там все пак? Ама също като паяжина в гората по дърветата. Какъв ли паяк я е изплел? Ох, нито веднъж още не съм виждал разни паяци-маяци в Зоната. И най-лошото е, че моята „празнотия“ е баш там, въргала се на две крачки от тубите. Тогаваш още трябваше да я задигна и сега нямаше да имам никакви главоболия. Ама е страшно тежка, нали е пълна — да я вдигна, мога, но да я мъкна на гърба си, отгоре на всичко нощем, че и на четири крака... Който никога не е мъкнал „празнотии“, нека опита, то е все едно да носиш дващест литра вода без кофи. Дали да тръгваме вече? Трябва да тръгваме. Да можем да сръбна малко сега... Обърнах се към Тендър и казвам:

— Сега ние с Кирил ще слезем и ще отидем в гаража. Ти оставаш тука за пилот. До кормилото няма да се докосваш без мое разрешение, каквото и да става. Даже земята да гори под краката ти. Ако се уплашиш, и на онзи свят ще те намеря и с тебе е свършено.

Той сериозно ми кимна — няма да се уплаша, демек. Носът му ще кажеш, че е слива, яко съм го фраснал... Спуснах полека аварийните полиспасти на земята, погледнах още веднъж това

сребристо пробляскване, магнах на Кирил и заслизах. Стъпих на асфалта и чакам, докато той се спусне по другото въже.

— Спокойно — му казвам. — Не бързай. И гледай да вдигаш по-малко прах.

Стоим на асфалта, „галошът“ се поклаща край нас, възетата шават под краката ни. Тендър си показал тиквата през перилата и гледа към нас отчаяно. Трябва да тръгваме. Казвам на Кирил:

— Върви на две крачки зад мене, без да изоставаш, гледай подире ми и не се заплесвай.

И тръгнах. На прага се спрях и се огледах. Все пак колко полесно се работи денем, отколкото нощем. Преди седмица лежах ей на тоя праг. Тъмно като в негърски гъз, от канала „пачата на вещицата“ изплезила езици, сини като спиртен пламък, а пък — да се спускаш от яд — нищо не осветяват, гадините, даже по-тъмно изглежда заради тия езици. А сега какво е! Очите свикнаха с мрака и всичко е като на длан, прахта се вижда даже в най-тъмните ъгли. И наистина там нещо блести, някакви сребристи нишки са се проточили от тубите към тавана — много приличат на паяжина. Можех да накарам Кирил да застане до мен, да почакам, докато очите му свикнат с полумрака, и да му покажа тая паяжина, с пръст да я посоча. Ама нали съм свикнал да работя сам, моите очи привикнаха, а за Кирил хич и не помислих.

Прекрачих вътре — и право към тубите. Клекнах над „празнотията“ и гледам, че паяжината май не се е лепнала за нея. Подхванах я от единия край и казвам на Кирил:

— Хайде хващай и гледай да не я изгървеш, че е тежка...

Вдигнах очи към него и гърлото ми се сви — гък не мога да кажа. Искам да викна: Стой, значи, не мърдай! — и не мога. Пък и сигурно не бих сварил, прекалено бързо стана всичко. Кирил прекрачва през „празнотията“, обръща се към мен и целият му гръб — в сребристи нишки. Само си затворих очите. Вцепених се целият и нищо не усещам — чувам само как паяжината се разкъсва. С един такъв слаб сух пукот, сякаш обикновена паяжина се къса, но, разбира се, по-силен. Седя със затворени очи и не чувствам нито ръцете, нито краката си, а Кирил казва:

— Какво става — казва. — Ще я вземаме ли?

— Ще я вземаме — викам.

Дигнахме ние „празнотията“ и я понесохме към изхода, с рамената напред вървим. Страшно тежи мизерницата, даже двамата едвам я носим. Излязохме на слънце и се спряхме до „галоша“. Тендър вече е протегнал лапи към нас.

— Е, хайде — казва Кирил, — раз, два...

— Не — викам, — почакай. Първо да я сложим на земята.

Сложихме я.

— Обърни се — казвам — с гръб.

Обърна се той без нито дума. Гледам — нищо няма на гърба му. И на тъй го въртя, и на тъй — няма нищо. Тогава се обръщам и поглеждам към тубите. И там нищо няма.

— Слушай — викам на Кирил, а очите ми все в тубите. — Ти видя ли паяжината?

— Каква паяжина? Къде?

— Добре — казвам. — Имали сме късмет. — А в туй време си мисля: „Все пак още не се знае“. — Хайде, хващай.

Натоварихме ние „празнотията“ на „галоша“ и я турихме изправена, за да не се клати. Седи си тя, милата, новичка, чистичка, слънцето играе по медта и синият пълнеж се прелива едно мъгляво, бликащо между медните дискове. И сега се вижда, че това не е „празнотия“, а именно нещо като съдина, нещо като стъклен буркан със син сироп. Полюбувахме ѝ се, покатерихме се и ние на „галоша“ и без много приказки поехме по обратния път.

Благодат е с тия учени! Първо, работят денем. А второ, за тях е трудно само да влизат в Зоната, а от Зоната „галошът“ излиза сам: има такова устройство, курсограф май някакъв, който води „галоша“ точно по същия курс, по който е влязъл тука. Носим се ние обратно, повтаряме всички маневри, спираме се, висим известно време и продължаваме, и минаваме над всичките ми гайки, ако щеш — събирай ги обратно в торбата.

Моите новаци, разбира се, веднага се оживиха. Въртят глави насам-натам, почти всичкият им страх излетя, сега само зяпат любопитно и се радват, че всичко мина като по ноти. Започнаха и да дърдорят. Тендър размахва ръце и се заканва, че ей сега ще обядва и веднага се връща обратно в Зоната да прокара път до гаража, а Кирил ме хвана за ръкава и взе да ми обяснява за този свой гравитационен концентрат, сиреч за „голото теме на комара“. Е, аз не веднага

наистина, но им свих юздите. Съвсем кротко им разказах колко глупаци са се затрили в радостта си по обратния път. „Млъкнете — казвам — и се оглеждайте както трябва на всички страни, че да не стане и с вас тъй, както стана с Дребосъка Линдън.“ Подейства им. Даже не попитаха какво се е случило с Дребосъка Линдън. Плаваме в тишина, а аз за едно мисля: как ще развия капачката. И така, и иначе си представям как отпивам първата глътка, а пред очите ми — мине, не мине — току блесне паяжината.

С една дума, измъкнахме се от Зоната и ни вкараха заедно с „галоша“ във „въшкобойната“, или казано научно, в санитарния хангар. Там ни миха с три разтвора и три пъти ни попарваха, облъчиха ни с някаква гадост, посипаха ни с нещо и отново ни миха, после ни изсушиха и казаха: „Хайде, момчета, свободни сте“. Тендър и Кирил повлякоха „празнотията“. Натрупа се народ да гледа — не можеш да се провреш, ама кое бие на очи: всички само гледат и надават приветствени възгласи, а да вземат да помогнат на уморените хора, дете мъкнат — нито един храбрец не се намери. Тъй да е, мене това не ме засяга. Сега мене нищо не ме засяга.

Смъкнах работния костюм, хвърлих го направо на пода — сержантите да го приберат — и се помъкнах към душовете. Заключих се в една кабина, извадих манерката, развих капачката и се залепих за гърлото ѝ като пиявица. Седя на пейката с омекнали колене, с празна глава, с празна душа и гълтам ли, гълтам алкохола като вода. Жив съм. Пусна ме Зоната. Пусна ме подлата. Мръсница. Жив съм. Новаците не могат да разберат това. Никой освен сталкера не може да го разбере. И по бузите ми текат сълзи — от алкохола ли, от друго ли, не знам. Изсмуках всичко от манерката, аз съм мокър, а манерката — суха. Една глътка, последната, разбира се, не стигна. Е, нищо, това може да се поправи. Сега всичко може да се поправи. Жив съм. Запалих цигара и седя. Усещам — започва да ми минава. Сетих се за премиалните. В нашия институт тази работа е организирана добре. Още сега иди, ако искаш, и вземи плика. А може и тук да го донесат, направо в банята.

Станах и взех полека да се събличам. Свалих си часовника и гледам — прекарали сме в Зоната повече от пет часа, господо! Пет часа. Чак тръпки ме побиха. Да, господо, в Зоната времето не тече. Пет часа... А като погледнеш, какво са за сталкера пет часа? Смешна история. Направо да се пукнеш от смях. А какво ще кажете за

дванайсет часа? А за две денонощия какво ще кажете, когато не си успял да свариш през нощта, целия ден лежиш в Зоната с нос, забит в земята, и вече не се молиш даже, а сякаш бълнуваш, и сам не знаеш жив ли си, или мъртъв... а втората вечер си свършил работата и се промъкваш със стоката към кордона, а там патрулът те чака с автомати, жаби с жаби, те те ненавиждат, не им прави кеф да те арестуват, страхуват се от тебе като дявола от тамян, защото носиш зараза, те гледат да те пречукат и всичките козове са в ръцете им — иди после доказвай, че са те пречукали незаконно... И значи, забивай отново муцуна в земята — моли се до разсъмване и пак, докато се стъмни, а стоката лежи до тебе и даже не знаеш дали просто така си лежи, или бавно те убива. Или като Дръгливия Айзък — объркал пътя и на разсъмване закъсал между два рова — ни наляво, ни надясно. Два часа стреляли по него и не могли да го улучат. Два часа се преструвал на умрял, накрая все пак не издържал, изправил си и тръгнал право срещу картечницата. Мир на праха му, добър човек беше, такива като него дълго не живеят. Ние с Лешояда Барбридж на стотина крачки от него лежахме в тръстиката и той ни отърва. Нас не ни забелязаха. Претрепаха го него и си заминаха.

Изтрих си сълзите и пуснах водата. Мих се дълго. С гореща вода се мих, със студена вода се мих, после пак с гореща. Целия сапун изхабих. След туй ми омръзна. Спрях душа и чувам: тропот по вратата и Кирил весело крещи:

— Ей, сталкер, излизай! Мирише на „зеленички“!

„Зеленичките“ са хубаво нещо. Отворих вратата, Кирил стои по гащета, весел, помен няма от меланхолията му, и ми тика в ръцете плик.

— Дръж — вика, — от благодарното човечество.

— Плюя аз на твоето човечество. Тука колко са?

— По изключение и за проявен героизъм в опасни условия — двойно възнаграждение!

Да. Така може да се живее. Ако за всяка „празнотия“ тука ми плащаха двойно възнаграждение, много отдавна да съм пратил Ърнест по дяволите.

— Е, как е, доволен ли си? — пита Кирил и сияе, раззинал уста чак до уши.

— Не е лошо — викам. — А ти?

Той нищо не каза. Прегърна ме за врата, притисна ме до потните си гърди, стисна ме здраво, отблъсна ме и се скри в съседната кабина.

— Ей — викам след него. — Как е твоят Тендър? Смени ли си насраните гащи?

— Какви ги говориш! Кореспондентите там са го обкръжили, да можеше да го видиш какъв е важен... Така компетентно им обяснява...

— Как — питам — им обяснява?

— Компетентно.

— Добре — викам, — сър. Следващия път ще си взема речник, сър. — И тогава сякаш ток ме удари. — Почакай, Кириле — казвам. — Я излез навън.

— Ама вече съм гол — вика.

— Излез, не съм фуста!

И той излезе. Хванах го за раменете и го обърнах с гръб. Няма. Сторило ми се е. Гърбът му е чист. Само засъхнали струйки пот.

— Какво си се вторачил в гърба ми? — пита той.

Сритах го по голия задник, мушнах се в моята кабина и се заключих. Нерви, дявол да го вземе. Там ми се привиждаше, тук ми се привижда... По дяволите всичко това! Днеска ще се напия като кютук. Ричард да можех да обера, ей това е работа! Да му се чудиш как играе, мръсникът. Ама с никаква карта не мога да спечеля. И да подменям карти вече опитах, и тайно да ги прекръствам, и какво ли не още...

— Кириле! — викам. — Ще дойдеш ли днеска в „Борж“?

— Не в „Борж“, а в „Борш“. Колко пъти трябва да ти казвам...

— Престани! Написано е „Борж“. И недей да се репчиш с твоите правила при нас. Идваш ли или не? Да оберем Ричард...

— Ох, не зная, Ред. Ти нали си невежа душа, не разбираш какво нещо сме домъкнали...

— А ти разбираш ли?

— Прав си. Всъщност и аз не разбирам. Но сега вече, първо, е ясно за какво са служили тези „празнотии“, и второ, ако една моя идея се потвърди... Ще напиша статия и ще я посветя лично на тебе: „На почетния сталкер Редрик Шухарт с дълбоко уважение и благодарност“.

— Веднага ще ме приберат за две години — казвам аз.

— Затова пък ще влезеш в историята. И така ще го наричат това нещо — „Стъкленецата на Шухарт“. Добре звучи, нали?

Докато си чешехме така езиците, аз се облякох. Пъгнах празната манерка в джоба си, преброих „зеленичките“ и си тръгнах.

— Ей, ти, със сложната душа. Остани си със здраве...

Той не отговори — водата силно шумеше.

В коридора гледам лично господин Тендър, целият червен и надут, същински пуяк. Около него — тълпа. Тука са и сътрудниците, и кореспондентите, и двама сержанти се набутали, а той ломоти ли, ломоти: „Техниката, с която разполагаме, дава почти стопроцентова гаранция за успех и за безопасност...“. Тогава ме видя и начаса се посмали — усмихва се и ми маха с ръка. Е, хайде, мисля си, трябва да изчезвам. Обаче не успях. Чувам — хукват подире ми.

— Господин Шухарт! Господин Шухарт! Две думи за гаража!

— Няма какво да обяснявам — отговарям аз и се затичвам. Но друг път ще се отървеш от тях: единият с микрофон отдясно, другият с фотоапарат отляво.

— Видяхте ли в гаража нещо необикновено? Буквално две думи!

— Няма нищо за обясняване — казвам, като се старая да оставам с гръб към обектива. — Гараж като гараж...

— Благодаря. Какво ви е мнението за турбоплатформите?

— Прекрасно — казвам и полекичка се насочвам към кенефа.

— Какво мислите за целите на Посещението?

— Обърнете се към учените — казвам. И — хоп, зад вратата.

Чувам — дращят. Тогава им казвам през вратата:

— Настоятелно ви препоръчвам — казвам — да разпитате господин Тендър защо носът му е червен и подут като цвекло. Той от скромност премълчава, а това беше нашето най-забавно приключение.

Че като се юрнаха по коридора! Същински коне, ей богу! Изчаках малко, докато утихне навън. Подавам си главата, гледам — няма никой. И си тръгнах, хем си и подсвирквах. Слизам на портала, показвам си пропуска на върлината, а той ми отдава чест. Герой на деня, демек.

— Свободно, сержант — викам. — Доволен съм от вас, сержант.

Той се ухили така, сякаш бог знае как съм го похвалил.

— Браво на тебе, Рижи — казва. — Гордея се — казва, — че те познавам.

— Е — викам, — като се върнеш в твоята Швеция, ще има ли какво да разправяш на мацките?

— И питаш! — ми вика.

Не, не е лошо момче. Честно казано, просто не обичам такива високи и румени. Мацките са луди по тях, ама да ги питаш защо? Та нали ръстът не е най-важното... Вървя си аз по улицата и размишлявам кое е важно. Слънцето свети, пусто е наоколо. И изведнъж ми се прииска да видя Гута. Още сега. Просто така да я погледна в очите и да ѝ поддържа ръката. И не защото съм някакъв лигльо или отчаян романтик, да кажем. Просто знам, че след Зоната наистина мога само да ѝ държа ръката. Зоната така изтощава човека, все едно е бил с повече от сто жени. Особено пък като си помислиш какви деца се раждат на сталкерите! Сега съвсем не ми е до Гута. Сега имам нужда от бутилка твърдо питие, ни повече, ни по-малко.

Отминах паркинга и стигнах до кордона. Стоят два патрулни автомобили с цялата си прелест, широки, жълти, с прожектори и автомати на стойки, жабите настърхнали, е, разбира се, и сините каски — цялата улица заградили, не можеш да се промушиш. Вървя с наведени очи, за мен сега е по-добре да не ги гледам, денем изобщо е по-добре да не ги гледам: има там две-три личности, наистина се страхувам да не ги позная, защото ако ги позная, ще стане голям панаир. Бога ми, късмет имаха, че Кирил ме примами да отида в института, търсих ги тогава тия гадове и щях да ги накарам да мирясат, без да ми мигне окото...

Вървя през тази тълпа с рамото напред, почти съм преминал вече и тогава чувам: „Ей, сталкер!“ . Но това не се отнася за мене, продължавам и вадя цигара от пакетчето. Някой ме догонва отзад, хваща ме за ръкава. Отърсвам се от тази ръка и полуизвърнат, вежливо питам:

— За какъв дявол си се вкопчил, мистър?

— Чакай, сталкер — казва той. — Имам два въпроса.

Вдигам очи към него и гледам — капитан Куотърблад. Стар познат. Съвсем омършавял и станал един такъв жълт.

— А — казвам, — здраве желая, капитане. Как ви е черният дроб?

— Сталкер, не ме баламосвай — казва той сърдито и просто ме пронизва с втренчените си очи. — Ти по-добре ми кажи защо не спиращ веднага, когато те викат?

И — хоп, зад гърба му цъфнаха две сини каски — ръцете им на кобурите, очите им не се виждат, само челюстите им, предъвкват под каските. Откъде ги намират такива в Канада? Дали пък не са ни ги пратили за разплод? Така е, когато някой народ отдавна не е воювал. Денем изобщо не ме е страх от патрулите, но виж, да ме обискират жабите, могат, а в този момент не ща.

— Та няма мене викахте, капитане? — казвам. — Някой си там сталкер...

— А ти, значи, вече не си сталкер, а?

— Откакто благодарение на вас си излежах присъдата, захвърлих този занаят — казвам. — Бях затънал. Благодаря ви, капитане, тогава ми се отвориха очите. Ако не бяхте вие...

— Какво търсиш в района пред Зоната?

— Как какво? Че аз там работя. Две години стана.

И за да свърши този неприятен разговор, изваждам удостоверението си и го давам на капитан Куотърблад. Той ми взе документа, прелисти го страница по страница и направо помириша всеки печат, едва не ги облиза. Връща ми документа, пък гледам го — доволен, очите му пламнали, даже се изчервил.

— Извинявай — казва, — Шухарт. Не очаквах. Значи — казва — моите съвети не са минали покрай ушите ти. Е, това е чудесно. Ако щещ, вярвай, но аз още тогава смятах, че от тебе трябва да излезе нещо свястно. Не допусках, че такова момче...

Че като почна, забрави се... Е, викам си, излекувах още един меланхолик, та пак аз да патя, а иначе слушам, разбира се, навеждам смутено очи, „да, да“ — съгласявам се, разпервам ръце и даже, спомням си, някак срамежливо чопля с крак тротоара. Онези горили зад гърба на капитана слушаха, слушаха, личи, че им се размътиха мозъците и гледам, замъкнаха се настрани, дете беше по-весело. А капитанът излага пред мен перспектива след перспектива: учението, казва, е светлина, а неуките са слепи като котенца. Господ, казва, обича и цени честния труд... В крайна сметка започна да ми налива в главата онези отегчителни до втръсване кандърми, с които свещеникът ни тровеше в затвора всяка неделя. А на мене ми се пие, та две не виждам. Нищо, Ред, мисля си, и това ще издържиш. Трябва, Ред, търпи! Няма все с такова темпо да кара я, ето вече почна да се запъхтява... Тогава за

мой късмет един от патрулните автомобили взе да сигнализира. Капитан Куотърблад се огледа, изпъшка от досада и ми подава ръка.

— Е, хайде — казва. — Радвам се, че можах да се запозная с честния човек Шухарт. С удоволствие бих обърнал с тебе една чашка по този случай. Силни питиета наистина не бива, докторите не ми дават, но една бира бих изпил с тебе. Ама нали виждаш — служба! Е, пак ще се видим и ще си поговорим.

„Не дай боже“ — мисля си. Но му стискам ръката и продължавам да се червя и да ровя с крак — все тъй, както му харесва. После той най-сетне си отиде, а аз, кажи-речи като стрела, полетях към „Борж“.

По това време в „Борж“ няма хора. Ърнест седи зад тезгяха, бърше чашите и ги гледа на светлината. Чудна работа, между другото: когато и да отидеш, тези бармани вечно бършат чашите, сякаш от това зависи спасението на душите им. Ей така може да стои цял ден — ще вземе чаша, ще присвие очи, ще я погледне на светлината, ще ѝ дъхне и — хоп, почва да я бърше, трие, трие и пак ще я погледне, сега вече през дъното, и пак почва да я бърше...

— Здравсти, Ърни — казвам. — Стига си я мъчил, ще ѝ пробиеш дупка от триене!

Погледна ме той през чашата, изломоти нещо сякаш със стомаха и без излишни приказки ми наля четири пръста. Покатерих се с мъка на високото столче, отпих една глътка, зажумях, разклатих си главата и пак отпих. Хладилникът протраква от време на време, от мюзикбокса долита някакво леко скрибуцане — приятно и спокойно... Допих си чашата, сложих я на тезгяха и Ърнест, без да се мае, ми налива още четири пръста от прозрачната течност.

— Е, как е, олекна ли ти? — мърмори. — Сталкерът дойде ли на себе си?

— Търкай, търкай — казвам. — Знаеш ли, един търка, търка и докара злия дух. После си гледаше кефа.

— Този пък кой е? — пита Ърни недоверчиво.

— Имаше един такъв барман тука — отговарям. — Преди тебе.

— И после какво стана?

— Ами нищо. Мислил ли си защо беше Посещението? Търка той, търка... Мислил ли си кой ни навести, а?

— Дрънкало си ти — казва ми Ърни одобрително.

Отиде той до кухнята и се върна с чиния топли кренвирши. Постави чинията пред мен, подаде ми кетчуп и отново се захвана с чашите. Ърнест си знае работата. Той има набито око, веднага вижда, че сталкерът идва от Зоната и че ще има стока, знае Ърни какво му трябва на сталкера след Зоната. Наш човек е Ърни. Благодетел.

Като изядох кренвиршите, запалих цигара и взех да пресмятам колко горе-долу печели Ърни за наша сметка. Не зная какви са цените на стоката в Европа, но съм подочувал, че „празнотията“ например там върви някъде към два бона и половина, а на нас Ърни ни дава всичко на всичко четиристотин. „Батерийките“ там струват не по-малко от сто кинта, а ние получаваме най-много двацет. Сигурно и с останалото е същата работа. Вярно, да се прехвърли стоката в Европа, също струва пари. На този сухо, на онзи — сухо, и шефът на превозите бездруго е на тяхна издръжка... Общо взето, като си помисли човек, Ърнест не печели чак толкова много — към петнайсет-двайсет процента, не повече, а ако хлътне, десет години каторга не му мърдат...

Тук някакъв вежлив тип прекъсва благочестивите ми размишления. Даже не съм го чул кога е влязъл. Спира се до десния ми лакът и пита:

— Ще позволите ли?

— Ама разбира се — казвам. — Моля.

Един такъв мъничък, слабичък, с остър нос и папийонка. Този образ май че ми е познат, виждал съм го вече някъде, но къде — не помня. Покачи се той на съседното столче и казва на Ърнест:

— Бърбън, моля. — И веднага се обръща към мен: — Извинете, струва ми се, че ви познавам. Вие работите в международния институт, нали?

— Да — казвам. — А вие?

Той ловко измъква от горното джобче визитната си картичка и я слага пред мен. Чета „Алоис Макноу, пълномощен представител на Бюрото по емиграция“. Е, разбира се, че го знам. Залепва се за хората и ги навива да напускат града. Някой има голям зор всички ние да се махнем от града. В Хармънт и без това останахме половината от предишните, а те душа дават съвсем да очистят мястото от нас. Чукнах с нокът визитната картичка настрана и му викам:

— Не — викам, — благодаря. Не се интересувам. Знаете ли, мечтая да умра в родината си.

— Но защо? — оживено пита той. — Извинете за нескромния въпрос, но какво ви задържа тук?

Ха иди, че му кажи направо какво ме задържа тука.

— Ами то се знае — викам, — сладките спомени от детството. Първата целувка в градската градина. Мамчето, татенцето. Как за първи път се натрясках ей в този бар. Родният полицейски участък... — Тук изваждам от джоба сопливата си носна кърпа и я слагам на очите си. — Не — казвам. — В никакъв случай!

Той ме поглежда, близва от своя бърбън и някак замислено казва:

— Не мога и не мога да ви разбера вас, хармънтците. Животът в града е тежък. Властта е в ръцете на военните. Снабдяването е отвратително. Живеете като във вулкан. Всеки момент може или някоя епидемия да избухне, или нещо по-лошо... Старците ги разбирам. Те са свикнали с това място и им е трудно да го напуснат. Но ето вие... На колко години сте? На двайсет и две — двайсет и три, не повече. Обърнете внимание, нашето бюро е благотворителна организация, не извличаме никакви облаги. Просто ни се иска хората да си отидат от това дяволско място и да се включат в истинския живот. Та ние им осигуряваме пари за път и работа на новото място. На младите, на такива като вас, осигуряваме възможност да се учат... Не, не ви разбирам!

— И какво — викам, — никой ли не иска да заминава?

— О, не, не че никой не иска... Някои се съгласяват, особено хората, които имат семейства. Но виж, младите и старците... Какво намирате толкова в тоя град? Че той е дупка, провинция...

И тогава му запуших устата.

— Господин Алоис Макноу — казвам. — Всичко това е вярно. Животът ни е тежък. Градчето ни е дупка. И винаги е било дупка. Само че сега — казвам — то е дупка към бъдещето. През тази дупка ние ще напълним вашия келяв свят с такива неща, че всичко ще се промени. Животът ще стане друг, по-справедлив, всеки ще има това, което му е нужно. На ви сега дупка. През тази текат знания. А когато има знания, и богати можем да направим всички, и към звездите да полетим, и докъдето искаме да стигнем. Ей такава е нашата дупка...

На това място прекъснах, защото забелязах, че Ърнест ме гледа страшно учуден и ми стана неудобно. Хич не обичам да повтарям чужди приказки, даже когато тези приказки, да речем, ми харесват.

Още повече че при мен всичко се получава малко чепато. Когато говори Кирил, се захласваш и устата си забравяш да затвориш. Аз уж същото разправям, ама не се получава така. Може би защото Кирил никога не е пъхал стока под тезгяха на Ърнест. Е, тъй да е...

Тогаз моят Ърни се опомни и припряно ми наля отведнъж шест пръста: демек, ела на себе си, момче, какво ти става днеска? А остроносият господин Макноу близна своя бърбън и рече:

— Да, разбира се... Вечните акумулатори, „синята панацея“... Но вие наистина ли вярвате, че ще стане така, както казахте?

— Не е ваша работа в какво вярвам наистина — викам. — Това го казах за града. А за себе си ще кажа тъй: каква работа имам аз там при вас, в Европа? Там от скука можеш да умреш. Цял ден се бърктиш, вечер гледаш телевизия и после, хоп, при жената под юргана да правиш деца. И за разнообразие — малко стачки, демонстрации и скапани политически интриги. Май гроба предпочитам пред вашата Европа, да знаете...

— Но защо пък непременно в Европа?

— А — викам, — навсякъде е едно и също, а на Антарктида отгоре на всичко е студено.

И което е най-чудното: приказвах му аз и с цялата си душа вярвах в това, което приказвах. И в този момент нашата Зона, проклетата, долната, гадната ми стана сто пъти по-скъпа от всякакви Европи и Африки. А пък още не бях пиян, а просто си представих за миг как уморен от работа се връщам със стадото от същите като мене кретени, тъпчем се в метрото, притискат ме от всички страни, а на мен всичко ми е опротивяло и нямам желание за нищо...

— А вие какво ще кажете? — обръща се остроносият към Ърнест.

— Аз имам заведение — сериозно отговаря Ърни. — Да не съм ви някакъв сополанко. Всичките си пари съм вложил в това заведение. При мене понякога идва самият комендант, генералът, а не сульо и пульо... Защо да заминавам оттук?

Господин Алоис Макноу се захвана да му втълпява нещо с цифри, но аз вече не го слушах. Сръбнах по-яко от чашата, изрових шепа дребни пари от джоба си, слязох от столчето и най-напред пузнах бокса с всичка сила. Там има една такава песничка — „Не се завръщай, щом не си уверен“. Много добре ми действа след Зоната... Боксът,

значи, гърми и стене, а аз си взех чашата и отидох в ъгъла при „едноръкия бандит“ да си оправям старите сметки. И времето мина-замина...

Тъкмо хвърлям на вятъра последната монета и под гостоприемните сводове нахълтват Ричард Нънан и Гуталин. Хубава двойка. Гуталин е здравеняк, по-черен от дявола, къдрав и с ръчища до коленете, а Дик, дето го държи под ръка и му разказва вицове, е мъничък, закръглен, целият розовичък и благ, само дето крилца няма — същински свещеник.

— А! — вика Дик, като ме вижда. — Ето и Ред е тук! Ела при нас, Ред!

— Пр-равилно! — реве Гуталин. — В целия град има само двама човеци — Ред и аз! Всички останали са проклетници и сатанински чеда. Ред! И ти служиш на Сатаната, но все пак си човек...

Приближавам се към тях със своята чаша, Гуталин ме сгепва за якето, настанява ме на масата и вика:

— Сядай, Рижи! Сядай, слуга на Сатаната! Обичам те, Рижи! Да си поплачем за греховете хорски! Горчиво да ги оплачем!

— Да ги оплачем — казвам. — Да глътнем греховните сълзи.

— Защото иде денят — възвестява Гуталин. — Защото вече е турена юздата на коня бледен и кракът на ездача негов е пъхнат в стремето. И безплодни са молитвите на тези, които са се продали на Сатаната. И ще се спасят само онези, които са се опълчили срещу него. Вие, деца човешки, съблазнени от Сатаната, които си играете със сатанински играчки и жадувате за сатанински съкровища, на вас говоря: „Слепи сте! Опомнете се, докато не е късно. Стъпчете дяволските дрънкулки!“. — Тогава той изведнъж млъкна, сякаш забрави как беше нататък, и попита вече с друг глас: — Абе, ще ми дадат ли тука да пия? Или съм сбъркал вратата? Знаеш ли, Рижи, пак ме изхвърлиха от работа. Агитатор съм бил — казват. Аз им обяснявам: опомнете се, самите вие, слепци, се сгромолясвате в пропастта и други слепци влачите със себе си! Смят се. Натрих мутрата на управителя и си отидох. Сега ще ме затворят. А за какво?

Дойде Дик и сложи на масата бутилка.

— Днеска аз плащам! — викнах на Ърнест.

Дик ме погледна подозрително.

— Всичко е законно — казвам. — Ще изпием премията.

— В Зоната ли бяхте? — пита Дик. — Изнесохте ли нещо?

— Една пълна „празнотия“ — казвам аз. — И освен това пълните си гащи. Ти ще наливаш ли, или няма да наливаш?

— „Празнотия“! — тъжно боботи Гуталин. — За някаква „празнотия“ си рискувал живота си. Жив си останал, но си донесъл на света още едно дяволско творение. А откъде можеш да знаеш, Рижи, колко мъка и грях...

— Затвори я тая уста, Гуталин — казвам му строго. — Пий и се весели, че съм се върнал жив. За късмета, момчета!

Добре потръгна за късмета. Гуталин съвсем се разкисна — седи и плаче, сълзите му се леят от очите като от чешма. Нищо му няма, познавам го. Такъв му е стадият — залива се в сълзи и проповядва, че Зоната била дяволска съблазън, нищо не трябвало да се изнася от нея, а каквото било изнесено, трябвало да се върне обратно и да живеем така, сякаш Зоната изобщо не съществува. Дяволовото, значи, дяволу.

Обичам го аз него, Гуталин. Изобщо обичам чалнатите. Когато има пари, изкупува стоката от когото му падне, без да се пазари, колкото искат, толкова дава, а после през нощта натиква стоката обратно в Зоната и там я заравя. Виж го колко реве, господи!...

— А какво е това „пълна празнотия“? — пита Дик. — „Празнотиите“ ги знаем, а виж, за пълна за първи път чувам.

Обясних му. Той заклати глава и помляска с устни.

— Да — вика, — това е интересно. Това — вика — е нещо ново. А с кого ходи? С Кирил ли? С онзи, руснака?

— Да — отвърщам. — С Кирил и с Тендър. Нашият лаборант, нали го знаеш.

— Измъчил си се с тях сигурно...

— Нищо подобно. Съвсем прилично се държаха момчетата. Особено Кирил. Роден е за сталкер — казвам. — Да имаше малко повече опит и да се отървеше от туй хлапашко бързане, всеки ден щях да ходя с него в Зоната.

— И всяка нощ ли? — пита той с пиянска насмешка.

— Внимавай — казвам. — Шегата си е шегата...

— Зная — вика той. — Шегата си е шегата, но за това мога да си издействам нещо по физиономията. Смятай, че ти дължа две плесници...

— Две плесници на кого? — сепва се Гуталин. — Кой тук?... Хванахме го за ръцете и едвам го сложихме да седне.

Дик му тикна цигара в устата и му поднесе огън. Успокоихме го. А в това време народът приижда. Вече са се налепили по целия тезгях и много маси са заети. Ърнест е повикал своите момичета, те сноват и разнасят на всеки по нещо — на някого бира, на някого коктейл, на някого чисто. Гледам, от известно време в града се появиха много непознати — повечето някакви хлапаци с пъстри шалове до земята. Казах това на Дик. Той кимна.

— Ами, разбира се — вика. — Започва голямо строителство. Институтът полага основите на три нови сгради, а освен това смятат да оградят Зоната със стена — от гробищата до старото ранчо. Свършват добрите времена за сталкерите...

— Че то кога е имало такива времена за сталкерите? — питам. А си мисля: „Ето ти ново двайсет! Това пък какво е? Значи няма да може вече да се припечелва. Е, нищо, може и за хубаво да е — изкушението ще бъде по-малко. Ще ходя в Зоната денем, като порядъчен човек, парите, разбира се, няма да са същите, но затова пък ще бъде много по-безопасно — «галош», работен костюм, това-онова, пък и патрулите няма да ме дразнят... И от заплатата може да се преживее, а ще изпивам премиалните“. И като ме хвана един съклет... Пак брой всеки грош: това можеш да си позволиш, онова не можеш, за всяко парцалче на Гута пести, на бар не ходи, ходи на кино... И всичко е сиво, сиво. Всеки ден е сиво, и всяка вечер, и всяка нощ.

Седя си така, мисля, а Дик ми бръмчи в ухото:

— Вчера — вика — се отбих в бара на хотела да изпия нощната си дажба и гледам — седят там някакви нови. Още от пръв поглед не ми харесаха. Премества се един при мен и подхваща разговора отдалече, дава ми да разбера, че ме познава, че знае кой съм, къде работя, и намеква, че е готов да заплати добре различни услуги...

— Кука — викам. Не ми беше много интересно, нагледал съм се тука на куки и съм се наслушал на приказки за услуги...

— Не, драги, не беше кука. Слушай само. Поприказвах си с него внимателно, разбира се, направих се на глупак. Него го интересуваха някои и други предмети от Зоната, хем все сериозни предмети. „Акумулаторите“, „конските мухи“, „черните капки“ и останалата бижутерия не му трябва. А за това, което му трябва, само намекна.

— И какво му трябва? — питам аз.

— „Пачата на вещицата“, доколкото разбрах — казва Дик и ме гледа някак странно.

— Аха, „пачата на вещицата“ му трябва, значи! — викам аз. — Ами „лампата-смърт“ да му трябва случайно?

— И аз го попитах същото.

— Е, и?

— Представи си — трябва му.

— Трябва му, а? — викам аз. — Е, тогава нека сам да си достави всичко. Та това е нищо работа. Ей ги, мазите са пълни с „пачата на вещицата“, вземай кофата и гребци. Погребението е за твоя сметка.

Дик мълчи, гледа ме изпод вежди и даже не се усмихва. Какво има наистина, дали пък не иска да ме наеме! И тогава загреях.

— Почакай — викам. — Кой пък е бил този? Даже в института е забранено да се изучава „пачата“...

— Правилно — казва Дик нетърпеливо и все ме гледа. — Изследването е потенциално опасно за човечеството. Разбра ли сега кой е той?

Нищо не разбрах.

— Да не са били пришълците? — викам.

Той се разсмя гласно, потупа ме по ръката и рече:

— Хайде по-добре да пием, душо невежа!

— Хайде — викам, но ме хваща яд. Ама че работа — все за невежа душа ме вземат. Философи! — Ей — викам, — Гуталин! Стига си спал, хайде да пием...

Не става, спи Гуталин. Захлупил е черната си мутра на черната масичка и спи, провесил ръце до пода. Пихме с Дик без Гуталин.

— Е, добре — викам. — Душата ми може да е невежа, може и учена да е, ама този тип веднага щях да го изпея където трябва. Колкото и да не обичам полицията, сам щях да отида и да го изпея.

— Уха — вика Дик. — И в полицията щяха да те попитат: а защо всъщност оня тип се е обърнал именно към теб? А?

Поклатих глава.

— Няма значение. Ти, тлъсти шопаре, трета година си в града, ама нито веднъж не си ходил в Зоната, „пачата на вещицата“ си я виждал само на кино, а да беше я погледнал в действителност, та да видиш какво прави с човека, моментално щеше да се насереш. Това,

драги, е страшно нещо, тя не бива да се изнася от Зоната... Ти ги знаеш сталкерите — те са хора груби, дай им само „зеленички“, хем повечко, но за тази работа даже покойният Плужек нямаше да се хване. И Лешояда Барбридж няма да се хване... Даже ме е страх да си помисля на кого и за какво може да му притрябва „пачата на вещицата“...

— Какво да се прави — викна Дик. — Всичко това е вярно. Само че, разбираш ли, не ми се иска някоя прекрасна сутрин да ме намерят в постелята, сложил край на живота си със самоубийство. Аз не съм сталкер, обаче също съм груб и делови човек и, разбираш ли, обичам живота. Отдавна живея и вече съм свикнал...

На това място Ърнест неочаквано се развика от тезгяха:

— Господин Нънан! Търсят ви по телефона!

— По дяволите! — злобно процеди Дик. — Сигурно пак рекламация. Навсякъде ме намират. Извинявай, Ред.

Става и отива на телефона. Аз оставам с Гуталин и с бутилката и тъй като от Гуталин няма никаква полза, захващам се сериозно с бутилката. Дявол да я вземе тая Зона, никъде не можеш да се отървеш от нея. Където и да отидеш, с когото и да заприказваш, все Зоната, та Зоната... Хубаво е, разбира се, човек да разсъждава като Кирил, че Зоната ще ни донесе вечен мир и благоденствие. Кирил е добро момче, никой няма да каже, че е глупак, напротив, умен е, ама нали няма хабер от живота. Той даже не може да си представи какви мръсници се въртят около Зоната. Ето сега, моля ти се, на някого притрябвала „пачата на вещицата“. Не. Гуталин, макар и да е пияница, макар и да е чалнат на религиозна почва, но понякога като разсъдиш малко, и си викаш: може би наистина дяволовото трябва да се остави на дявола?

Тука на мястото на Дик сяда някакъв хлапак с пъстър шал.

— Господин Шухарт? — пита.

— Е? — викам.

— Името ми е Креон — казва той. — Аз съм от Малта.

— Е — викам, — как е там при вас, на Малта?

— При нас, на Малта, не е лошо, но аз за друго съм дошъл. При вас ме праща господин Барбридж.

Така, мисля си. Мръсник е все пак този господин Барбридж. Ненаправно му викат Лешояда... Капчица милост няма в него. Ей го седи момчето, мургавичко, чистичко, красавец, май че още нито

веднъж не се е бръснало и момиче нито веднъж още не е целувало, а на Барбридж му е все тая, на него му дай само повечко народ да вкара в Зоната, на трима един ще се върне със стока — ето ти ги „зеленичките“...

— И как е скъпият господин Барбридж? — питам го аз, след като помълчах.

Той погледна към тезгяха и рече:

— Според мен не е зле. Бих си сменил мястото с него.

— Аз пък не — викам. — Ще пийнеш ли?

— Благодаря, не пия.

— Е, запали тогава — викам.

— Извинете, аз и не пуша.

— Приятелю — казвам му аз. — Тогава за какво ти трябват пари?

Той почервеня, престана да се усмихва и ей тъй, тихо ми вика:

— По всяка вероятност — вика — този въпрос засяга само мене, господин Шухарт, нали?

— Което си е право, право си е — казвам и си наливам четири пръста. Трябва да си призная, че вече малко ми се вие свят и тялото ми е някак приятно разхлабено: съвсем ме пусна Зоната. — Сега съм пиян — викам. — Веселя се, както виждаш. Ходих в Зоната и се върнах жив и с пари. Не се случва толкова често да се прибереш жив, а пък съвсем рядко е с пари. Така че хайде да отложим сериозния разговор...

На това място той скача, вика „извинете“ и виждам, че Дик се е върнал. Стои прав до стола си и по лицето му разбирам — нещо е станало.

— Как е — питам. — Твоите колби пак ли не държат вакуум?

— Да — вика. — Пак.

Сяда, налива си, долива и на мен и гледам, че работата не е в рекламациите. Пука му на него за рекламациите. Щото, честно казано, и той е един работник...

— Хайде — вика — да пием, Ред. — И без да ме дочаква, изпива на екс своята дажба и си налива нова. — Знаеш ли — вика той, — Кирил Панов е умрял.

Както бях пиян, не го разбрах веднага. Умрял там някой.

— Е, какво — казвам, — да пием за бог да прости.

Той ме погледна с ококорени очи и чак тогава се усетих, сякаш всичко в мен се скъса. Помня, станах, подпрях се на масата и го гледам от горе надолу.

— Кирил?! — А пред очите ми е сребърната паяжина и отново я чувам как пука, като се разкъсва. И през това зловещо пукане гласът на Дик стига до мен като че от друга стая:

— Инфаркт. В банята го намерили, гол. Никой нищо не разбира. Питаха за тебе и аз им казах, че ти си в ред...

— Какво има тука да не разбират? — казвам. — Зоната...

— Седни — казва ми Дик. — Седни и пий.

— Зоната... — повтарям и не мога да спра: — Зоната... Зоната.

Нищо не виждам наоколо освен сребърната паяжина. Целият бар се е заплел в паяжината, хората се движат и тя пука леко, когато я закачат. А в средата стои малтиецът и на лицето му е изписано детско удивление, нищо не разбира.

— Малкият — казвам му ласкаво. — Колко пари ти трябва? Четири хиляди стигат ли ти? На! Вземи, вземи! — Навирам му парите и вече крещя: — Иди при господин Барбридж и му кажи, че е измет, не се бой, кажи му! Та той е пъзльо... Кажи му и веднага отивай на летището, купи си билет и право в твоята Малта! Никъде не се бави!...

Не помня още какво виках. Помня, че по едно време се намерих пред тезгяха, Ърнест тури пред мен чаша тоник и пита:

— Днеска май ти се намират пари, а?

— Да — казвам. — Намират се...

— Може би ще си върнеш борча, а? Утре трябва да плащам данъка.

И тогаз виждам, че стискам в шепата си купчина пари. Гледам ги аз „гущерчетата“ зелени и мърморя:

— Виж ти, не ги е взел значи. Креон Малтийски... Горд е значи... Е, всичко останало е съдба.

— Какво става с тебе? — пита аверчето Ърни. — Попрехвърли малко мярката, а?

— Не — викам. — Съвсем — викам — съм в ред. Сякаш сега излизам от банята.

— Що не си идеш вкъщи — казва приятелят Ърни. — Прехвърлил си малко мярката.

— Кирил умря — му викам.

— Кой Кирил? Да не е онзи плешивият?

— Ти си плешив — му викам. — От хиляда такива като тебе един Кирил не можеш да направиш. Търгаш си ти — казвам. — Смрадлив търгаш. Със смъртта търгуваш, мутро проклета. Купи ни всичките за „зеленички“... Искаш ли сега да направя на сол цялата ти кръчма?

И тъкмо бях замахнал както трябва, изведнъж ме хващат и ме влачат нанякъде. Аз вече за нищо не държа сметка и не искам да държа сметка. Крещя нещо, браня се с крака, удрям някого, а после се опомних — седя в кенефа, целият мокър и с размазана физиономия. Гледам се в огледалото и не мога да се позная, и някакъв тик сгърчва бузата ми, по-рано никога не ми е ставало така. А от залата се носи врява, нещо трещи, стъкларията дрънчи, момичетата пищят и чувам Гуталин да реве с див рев:

— Покайте се, търтеи. Къде е Рижия? Къде дянахте Рижия, дяволско семе?

Завива полицейска сирена. Щом тя зави, и веднага мозъкът ми се избистри като стъкло. Всичко помня, всичко знам, всичко разбирам. И в душата ми нищо няма — само ледена злоба. „Така — мисля си, — ей сега ще ти уредя веселбата. Ще ти дам да разбереш какво е това сталкер.“ Извадих аз от джобчето за часовника една „конска муха“, новичка, нито веднъж използвана, стиснах я два пъти между пръстите си да се раздвижи, открянах вратата към залата и я пуснах в плювалника. После отворих широко прозорчето и — хоп — на улицата. Много ми се искаше, разбира се, да погледам какво ще стане, но не мога да я трая тази „конска муха“, от нея ми тече кръв от носа.

Прекоших на бегом двора и чувам: моята „конска муха“ започна да работи с всичка сила. Отначало кучетата в целия квартал завиха и залаяха — те първи подушват „конската муха“. После някой ревна в кръчмата, та чак ушите ми писнаха толкова надалеч. Можех да си представя как се е замаял народът там — един е изпаднал в меланхолия, друг — в страшно буйство, а някой от страх не знае къде да се дене... Страшно нещо е „конската муха“. Сега кръчмата на Ърнест скоро няма да се напълни отново. Той, разбира се, ще се сети за мен, само че не ми пука... Край! Няма го вече сталкерът Ред. Стига ми толкова. Стига ми вече да гледам смъртта в очите и да уча другите глупаци на тази работа. Греша ти, Кириле, приятелю мой. Прости

ми, ама излиза, че не ти, а Гуталин е прав. Няма какво да правят хората тука. Нищо добро няма в Зоната.

Прехвърлих се през оградата и се затътрих полека към къщи. Хапя си устните, искам да заплача, а не мога. Кириле, какво направихме? Как ще я карам сега без тебе? Перспективи ми чертаеше — за новия свят, за променения свят... а сега какво? Ще поплаче за тебе някой в далечна Русия, а аз и да плача, не мога. А пък нали аз съм виновен за всичко, не някой друг, не Ърнест, а аз! Как посмях аз, говедото, да го вкарам в гаража, преди да му свикнат очите с тъмнината? Цял живот като вълк съм живял, цял живот само за себе си съм мислил... Откъде изобщо ми щукна да се правя на благодетел! Подарък да му правя. Защо изобщо му казах за тази „празнотия“? И като си спомних за това, нещо ме стисна за гърлото, макар че наистина ми се щеше да опищя орталъка. И сигурно съм се вайкал, защото хората, стреснати, взеха да бягат от мен, а после изведнъж сякаш ми полекна: гледам, Гута иде.

Иде тя насреща ми, моята красавица, иде моето момиче, пристъпва с хубавите си крачета, полата ѝ се поклаща над коленете, отвсякъде я зяпат, а тя върви като по конец, никого не поглежда и кой знае защо, веднага разбрах, че мене търси.

— Здравей — викам, — Гута. Накъде си тръгнала?

Тя ме огледа и тутакси видя всичко: и разбитата ми мутра, и мокротото ми яке, и ожулените ми юмруци, но дума не обели за това, а само казва:

— Здравей, Ред. Тъкмо тебе търся.

— Зная — викам. — Да отидем у нас.

Тя мълчи, извърнала се и гледа настрана. Ох, каква изправена главичка има и шията ѝ каква е. После тя казва:

— Не зная. Ред. Ти може би повече няма да искаш да се срещаш с мен.

Сърцето ми се сви веднага — какво се е случило? Но инак спокойно ѝ казвам:

— Нещо не те разбирам, Гута. Извинявай, днеска съм малко така... и може би затова слабо схващам... Защо така изведнъж няма да искам да се срещам с тебе?

Хващам я подръка и вървим, без да бързаме, към къщи, а всички, които току-що са я зяпали, сега припряно се крият. Аз живея цял

живот на тази улица. Тук всички много добре познават Рижия Ред, а който не ме познава, бързо ще ме опознае и той чувства това.

— Майка ме кара да направя аборт — казва изведнъж Гута. — А аз не искам.

Направих още няколко крачки, преди да разбере, а Гута продължава:

— Не искам никакви аборти, дете искам от тебе. А ти — както щеш. Можеш да вървиш накъдето ти видят очите, не те задържам.

Слушам я как малко по малко се наежда, сама се навива, слушам и полекичка оглупявам. Нищо свястно не мога да измисля. В главата ми се върти глупост някаква: с един човек по-малко — е един човек повече.

— Тя ми разправя — вика Гута, — дете от сталкер, вика, що ти трябва изроди да развъждаш? Нехранимайко е той — вика, — ни семейство ще имате, ни нищо. Днес на свобода, утре в затвора. Само че на мен ми е все едно, аз на всичко съм готова. И сама мога. Сама ще го родя, сама ще го отгледам и сама ще го направя човек. И без тебе ще мина. Само че ти повече не идвай при мен — и на прага няма да те пусна...

— Гута — викам, — мила моя! Почакай малко... — Ама не издържам и ме наляга някакъв нервен, идиотски смях. — Слънчице мое — викам. — Защо всъщност ме пъдиш?

Смея се като последен глупак, а тя спря, завря глава в пазвата ми и реве.

— Как ще я караме сега, Ред! — казва тя през сълзи. — Как ще я караме?

2. РЕДРИК ШУХАРТ

28-ГОДИШЕН, ЖЕНЕН, БЕЗ ПОСТОЯННА РАБОТА

Редрик Шухарт лежеше зад надгробния камък и отместил с ръка едно клонче на офиката, гледаше към пътя. Прожекторите на патрулната кола се мятаха по гробището и от време на време блясваха в очите му и тогава той зажумяваше и притаяваше дъх. Бяха минали вече два часа, а на пътя всичко си беше както преди. Като боботеше равномерно с двигателя на празен ход, колата си стоеше на мястото и лъчите все тършуваха и тършуваха по изоставените гробове с разкривени ръждиви кръстове и плочи, по безразборно избуялите корони на офиката, по ръба на триметровата стена, секваща вляво. Патрулиращите се страхуваха от Зоната. Те дори не бяха излезли от колата. Тук, около гробището, те не смееха дори да стрелят. Понякога до Редрик достигаха приглушени гласове, понякога той виждаше как от колата излита огънче на фас и се търкаля по шосето, подскача и разпилява бледи червеникави искри. Беше кишаво, скоро валя и дори през непромокаемия комбинезон Редрик усещаше влажния студ.

Той внимателно пусна клончето, извърна се и се ослуша. Някъде вдясно, немного далеч, но не и близо, тук, на гробището, имаше още някой. Там отново прошумоля листакът и сякаш се посипа пръст, а после с глух удар падна нещо тежко и твърдо. Това не можеше да бъде Барбридж. Барбридж лежеше на сто крачки зад него край гробищната ограда и просто не можеше да допълзи дотук даже и много да му се искаше. Но това не можеха да бъдат и патрулните, естествено. Те нямаше да шумолят, а щяха да тропат, да си подвикват окуражително, да тъпчат и ритат с крака кръстовете и надгробните камъни, щяха да размахват ръчни фенери и да пускат откоси по храстите от своите автомати. Те просто не биха посмели да влязат в Зоната, за никакви пари и както и да ги заплашваш.

Можеше да е Малтиеца. Той много се натискаше да тръгне с тях. Цяла вечер ги черпи, предлагаше добър залог, кълнеше се, че ще достави работен костюм, и Барбридж, който седеше до Малтиеца, се

криеше зад тежката си набръчкана длан и настървено намигаше на Редрик: съгласявай се, демек, няма да се минем. Може би тъкмо затова тогава Редрик каза „не“. Разбира се, Малтиеца можеше да ги е проследил, но беше абсурдно да си помисли човек, че е успял да премине през същия този път, по който минаха те, да се върне незабелязано заедно с тях тука и още да е жив. Освен ако през цялото време е седял тук, в гробището, и ги е чакал, за да ги посрещне. Ама защо? Не, едва ли беше Малтиеца.

Отново някъде наблизко вдясно се посипа пръст. Редрик внимателно, без да се обръща, запълзя назад, като се притискаше към мократа трева. Над главата му отново пробяга лъчът на прожектор. Редрик замря, като следеше безшумното му движение, и му се стори, че на един гроб между кръстовете седи неподвижно човек в черно. Седи, без да се крие, облегнал гръб на мраморния обелиск и извърнал към Редрик бялото си лице с тъмни дупки на очите. Редрик го зърна и за част от секундата, но и тази част от секундата беше достатъчна да разбере, че това не беше сталкер. И секунда по-късно осъзна, че не му се е привидяло. Изпълзя още малко назад, напипа манерката в пазвата си, измъкна я и известно време лежа, като притискаше до бузата си топлия метал. След това, без да изпуска манерката, запълзя по-нататък. Вече не се ослушваше и не гледаше настрани.

В оградата имаше дупка и досами дупката на разстланата защитна мушама лежеше Барбридж. Той както по-рано лежеше на гръб, опъваше с две ръце яката на пуловера си и тихичко, мъчително охкаше, като току изпущаше някой стон. Редрик седна до него и разви капачката на манерката. После внимателно пъхна ръката си под главата на Барбридж, усети с цялата си длан лепкавото от пот, топло плешиво теме на стареца. Беше тъмно, но в слабите отблясъци на прожекторите Редрик видя широко отворените и сякаш изцъклени очи на Барбридж и черната четина, набола по бузите му. Барбридж жадно отпи няколко глътки, а после се размърда неспокойно, като опипваше с ръка торбата със стоката.

— Върна ли се... — проговори той. — Добро момче си... Рижи... Няма да оставиш стареца... да пукне... тука...

Като отметна глава назад, Редрик отпи голяма глътка.

— Седи жабата като закована — каза той.

— Това... не е току-тъй... — продума Барбридж. Той говореше отсечено, на издишване. — Изпял ни е някой... Чакат ни.

— Може би — каза Редрик. — Да ти дам ли още една глътка?

— Не. Стига ми засега... Не ме оставяй... Ако не ме оставиш — няма да умра... И тогава няма да съжаляваш... Нали няма да ме оставиш, Рижи?

Редрик не отговори. Обърнат към шосето, гледаше синьото зарево на прожекторите. Мраморният обелиск се виждаше оттук, но не можеше да се разбере седи ли онзи там, или е изчезнал.

— Слушай, Рижи... Аз не дрънкам празни приказки... Няма да съжаляваш... Знаеш ли защо старият Барбридж е жив и досега? Знаеш ли?... Боб Горилата се гътна. Фараона Банкър влезе в гроба... Помен не остана от него... Какъв сталкер беше. Пък умря... Плужека също... Норман Очилатия... Калоджън... Пит Цирея... Всичките... Само аз останах... Защо? Знаеш ли?...

— Защото винаги си бил подлец — каза Редрик, без да сваля очи от шосето. — Лешояд.

— Подлец... Вярно е... Без това не може... Да, ама всички бяха такива... Фараона... Плужека... А останах само аз... Знаеш ли защо?

— Зная — каза Редрик, за да се отърве.

— Лъжеш. Не знаеш. За Златното кълбо чувал ли си?

— Чувал съм.

— Мислиш, че дрънкат бабини деветини?

— Да беше млъкнал по-добре — посъветва го Редрик. — Сили няма да ти останат.

— Нищо... Ти ще ме изнесеш... Толкова пъти сме ходили с тебе... Мигар ще ме оставиш... Аз от ей такъв... мъничък те знам... Като баща съм ти...

Редрик мълчеше. Много му се пушеше, измъкна една цигара, стри тютюна на дланта си и взе да го мирише. Не му помогна.

— Ти си длъжен да ме измъкнеш — продума Барбридж. — Заради тебе изгорях... Ти не взе Малтиеця.

— Заради алчността си изгоря — хладно каза Редрик. — Аз нямам пръст в тази работа. По-добре млъкни.

Известно време Барбридж само пъшкаше. Отново пъхна пръстите си зад яката и съвсем отметна назад глава.

— Цялата стока вземи — изохка той. — Само не ме оставяй.

Редрик си погледна часовника. Съвсем малко време имаше до разсъмване, а патрулната кола още не си отиваше. Прожекторите ѝ продължаваха да тършуват из храстите, а някъде там, съвсем близо до патрула, беше замаскиран ландроувърът и всеки миг можеха да го открият.

— Златното кълбо — каза Барбридж. — Аз го намерих... Бая измишльотини... надрънкаха за него после... И аз издрънках доста... Че уж изпълнява... всяко желание... Не е всяко... Ако беше всяко... отдавна да не съм тук... Щях да живея в Европа... В пари щях да се къпя...

Редрик го погледна от горе надолу. В пробягващите сини отблясъци опънатото лице на Барбридж изглеждаше мъртво. Но стъклените му очи бяха опулени, те вторачено и непрекъснато дебнеха Редрик.

— Вечна младост... не ми даде... — мънкаше той. — Пари — хич... Но виж, здраве — да... И децата ми са добри... И аз съм жив... Ти такова нещо... насън не си виждал... Къде ли не съм бил... И въпреки всичко съм жив... — Той си облиза устните. — Него... само... за това... го моля... Живот ми дай... викам... И здраве... Заради децата...

— Млъкни, бе — каза накрая Редрик. — Какво си се завайкал като вдовица. Ако мога, ще те измъкна. За твойта Дина ми е жал, че на пиацата ще трябва да застане момичето...

— Дина... — дрезгаво пророни Барбридж. — Моето момиче... Красавица... Разглезих ги аз... Рижи... Нищо не им отказвах... Ще пропаднат... Арчибалд... Моят Арчи... Виждал ли си... някъде такива, а?

— Казах ти: ако мога, ще те измъкна.

— Не... — упорито каза Барбридж. — Каквото и да стане... ще ме измъкнеш... Златното кълбо... Искаш ли да ти кажа... къде е?

— Кажи да видим.

Барбридж простена и се размърда.

— Краката ми... — изохка той. — Провери как са.

Редрик протегна ръка и опипа с длан крака му от коляното надолу.

— Костите... — изхриптя Барбридж. — Костите... там ли са?

— Там са, там са — излъга Редрик. — Не се върти.

Всъщност се напипваше само капачката на коляното. Надолу, чак до стъпалото кракът му беше като гумена палка, би могъл на възел да се завърже.

— Лъжеш, нали — каза Барбридж. — Защо лъжеш? — Да не би да не знам... да не съм виждал никога?...

— Колената са здрави — каза Редрик.

— Сигурно пак лъжеш... — тъжно каза Барбридж. — Е, карай да върви... Ти само ме измъкни... И всичко ще имаш... Златното кълбо... Карта ще ти нарисувам... Всички капани... ще ти покажа... Всичко ще ти разправа...

Той говореше и обещавахе още нещо, но Редрик вече не го слушаше. Гледаше към шосето. Прожекторите вече не се мятаха из храстите, бяха замрели, кръстосани на онзи мраморен обелиск, и в ярката синя мъгла Редрик ясно видя приведената черна фигура да броди сред кръстовете. Тази фигура се движеше сякаш слепешката право към прожекторите. Редрик видя как тя налетя на огромен кръст, отдръпна се, пак се удари в кръста и чак тогава го заобиколи и продължи нататък, изпълнала напред дългите си ръце с разперени пръсти. После изведнъж изчезна, сякаш потъна вдън земя, и след няколко секунди отново се появи вдясно и по-нататък, като крачеше с някаква нечовешка настойчивост, като навит механизъм. Изведнъж прожекторите изгаснаха. Прохъркаха скоростите, двигателят зверски изрева, сред храстите се мярнаха червените и сините сигнални светлини, патрулната кола се откъсна от мястото си, бясно набра скорост и се понесе към града, изчезна зад стената. Редрик преглътна с мъка и отпусна ципа на комбинезона си.

— Заминаха си, а... — трескаво мърмореше Барбридж. — Хайде, Рижи... Давай по-бързо! — Той се разшава, затършува с ръце около себе си, грабна торбата със стоката и се опита да се надигне. — Хайде де... какво чакаш!

Редрик все така гледаше към шосето. Сега беше тъмно и нищо не се виждаше, но там някъде беше онзи — крачеше тромаво като механична кукла, стъпваше накриво, падаше, блъскаше се в кръстовете, оплиташе се в храсталака.

— Добре — каза Редрик. — Да тръгваме.

Той вдигна Барбридж. Старецът като с клеци обхвана врата му с лявата си ръка и без да има сили да се изправи, Редрик го повлече на

четири крака през дупката в оградата, като се хващаше с ръце за мократа трева.

— Давай, давай... — хриптеше Барбридж. — Не се тревожи... стоката аз я държа... няма да я изтърва... Давай!

Пътеката му беше позната, но мократа трева се изплъзваше, клонките на офиката го шибаха по лицето, тромавият старец беше невъобразимо тежък, като мъртвец, а отгоре на всичко торбата със стоката, прозвънвайки и потрепвайки, през цялото време се закачаше за нещо, пък и страшно беше да се натъкнат на онзи, който може би все още блуждаеше тука в мрака.

Когато се добраха до шосето, все още беше тъмно, но се чувстваше, че скоро ще се развидели. В горичката отвъд шосето сънено и неуверено се заобаждаха птици, а над черните къщи в далечната покрайнина, над редките жълти улични лампи нощният мрак вече просветля и оттам повея влажен леден ветреца. Редрик сложи Барбридж да легне на банкетата, огледа се и като голям черен паяк прибяга от другата страна на пътя. Бързо намери ландроувъра, свали клонките, които прикриваха капака и каросерията, седна зад волана и внимателно, без да пали фаровете, излезе на асфалта. Барбридж седеше, като с една ръка се държеше за торбата със стоката, а с другата опипваше краката си.

— Бързо! — изхриптя той. — Давай по-бързо!... Колената... колената ми са още здрави... Колената да спася!...

Редрик го повдига и като скърцаше със зъби от напъване, го прехвърли в ландроувъра. Барбридж рухна на задната седалка и застана. Торбата така и не беше пуснал. Редрик вдигна от земята и хвърли отгоре му защитната мушама. Барбридж беше успял да примъкне и мушамата.

Редрик извади фенерчето и като се разходи назад-напред по банкетата, заразглежда следите. Общо взето, следи нямаше. Като изскочи на шосето, ландроувърът беше стъпкал високата трева, но след няколко часа тя щеше да се изправи. Около мястото, където стоеше патрулната кола, се въргаляха огромно количество фасове. Редрик си спомни, че отдавна му се пуши, извади цигара и запали, макар че сега от всичко най-много му се искаше да скочи в колата и да кара, да кара, по-скоро далеч оттук. Но да кара, засега не биваше. Всичко трябваше да върши бавно и предпазливо.

— Какво правиш, бе? — изхленчи Барбридж от колата. — Не си излял водата, такъмите са сухи. Какво чакаш? Крий стоката!

— Затвори си устата — каза Редрик. — Не ми пречи. — Той дръпна дълбоко. — Пред южната покрайнина ще свием — каза той.

— Защо там? Да не си луд? Колената ми ще отидат, мръсно. Колената!

Редрик дръпна за последен път и пъхна фаса в кибритената кутийка.

— Не дигай пара, Лешояде — каза той. — Направо през града не бива. Три поста има, все на един ще ни спрат.

— Е, и какво?

— Ще погледнат твоите копита — и край.

— Че какво има на копитата ми. Риба бихме с бомби, счупих си краката и толкоз.

— А ако някой ги опипа?

— Да ги опипа... Аз така ще изрева, че през ум няма да му мине повече да пипа.

Но Редрик вече беше решил всичко. Той наведе шофьорската седалка, вдигна капака на скривалището, като си светеше с фенерчето, и каза:

— Дай тука стоката.

Резервоарът под седалката беше фалшив. Редрик пое торбата и я пъхна вътре, чу се как стоката в нея дрънчи и се претъркулва.

— Аз не мога да рискувам — промърмори той. — Нямам право.

Постави капака на мястото му, разпръсна върху него боклук, хвърли парцала и пусна седалката. Барбридж охкаше, от време на време стенеше и жално молеше да побърза. Пак взе да му обещава Златното кълбо, като все се въртеше на седалката и разтревожено се вглеждаше в разреждащата се тъма. Редрик не му обръщаше внимание. Разпори полиетиленовия чувал с рибата, изля водата върху риболовните такъми, които лежаха на дъното на каросерията, а подскачащата риба прехвърли в брезентовата торба. После сгъна полиетиленовия чувал и го сложи в джоба на комбинезона си. Сега всичко беше наред: рибари се връщат от не съвсем успешен риболов. Седна зад волана и потегли.

Чак до завоя кара, без да включва фаровете. Отляво се точеше яката триметрова стена, която ограждаше Зоната, а отдясно имаше

храсти, редки горички, понякога се срещаха изоставени вили със заковани прозорци и олющени стени. Редрик виждаше добре в тъмнината, пък и тъмнината не беше вече толкова непрогледна, а освен това знаеше какво ще стане сега и затова, когато отпред се показа отмерено крачещата приведена фигура, дори не намали, само се наведе напред, по-близо до волана. Онзи маршируваше точно по средата на шосето — като всички такива, и той вървеше към града. Редрик го задмина, сви в левия банкет и щом го изпревари, рязко подаде газ.

— Божичко! — промърмори отзад Барбридж. — Рижи, ти видя ли го?

— Да — каза Редрик.

— Господи... само това липсваше — мърмореше Барбридж и изведнъж взе да се моли с пълен глас.

— Затваряй си устата! — кресна му Редрик.

Завоят трябваше да бъде тука някъде. Редрик намали, като се взираше в редицата порутени къщички и стобори, проточили се вдясно. Старият трансформатор... стълбът с подпората... изгнилото мостче на канала. Редрик изви волана. Колата се друсна на изровеното място.

— Къде караш? — зверски изрева Барбридж. — Краката ми пази, гадино!

Редрик за миг се обърна и удари с все сила стареца в лицето, като усети по опакото на дланта си наболата четина на бузата му. Барбридж се задави и утихна. Колата се друсаше, от време на време гумите буксуваха в прясната кал след нощния дъжд. Редрик включи фаровете. Бялата подскачаща светлина озари старите, обрасли с трева коловози, грамадните локви, гнилите порутени стобори от двете страни на пътя. Барбридж плачеше, хлипаше и подсмърчаше. Вече нищо не обещаваше, оплакваше се и заплашваше, но доста тихо и под носа си, така че Редрик чуваше само отделни думи. Нещо за краката му, за колената, за хубавото момче Арчи... После се умълча.

Черният път се виеше покрай западната покрайнина на града. Някога тук имаше вили, зеленчукови и овощни градини, тук живееха през лятото градските първенци и заводската управа. Всичко се къпеше в зеленина и радост — малките езера с чистите пясъчни брезови горички, вировете, в които развъждаха шарани. Вонята и димът от завода не достигаха дотук, градската канализация — също.

Сега всичко беше изоставено и занемарено, през цялото време само веднъж зърнаха обитавана къща — прозорче със спуснато перде блещукаше жълто, на възетата висеше прогизнало от дъжда бельо, огромен пес, като се задавяше от ярост, изскочи отстрани и известно време гони колата в калната вихрушка, вдигаща се изпод гумите.

Редрик внимателно премина по още един стар, порутен мост и когато зърна напред завоя към Западното шосе, отби, спря колата и загаси двигателя. После излезе на пътя и без да погледне към Барбридж, тръгна напред, като зиморничаво пъхна ръцете си в сивите джобове на комбинезона. Вече беше съвсем светло. Наоколо всичко беше мокро, спокойно и сънено. Той стигна до шосето и внимателно надникна иззад храстите. Оттам полицейският пост се виждаше добре — малък фургон с три светещи прозорчета, патрулната кола стоеше на банкета и в нея нямаше никой. Известно време Редрик гледа притаен. Не забеляза никой да се движи, явно съсипани и премръзнали от нощното бдене, патрулиращите сега се грееха във фургона — дремеха с цигара, залепнала за долната устна. „Жаби“ — тихо каза Редрик. Напипа в джоба си бокса, промуши пръстите си в овалните отвърстия, стисна в юмука си студения метал и все така зиморничаво сгърбен, без да вади ръце от джобовете, тръгна обратно. Леко наклонен, ландроувърът стоеше сред храстите. Мястото беше затънтено, изоставено, сигурно вече десет години никой не беше се отбивал тука.

Когато Редрик приближи до колата, Барбридж се понадигна и го погледна с отворена уста. Сега изглеждаше дори по-стар, отколкото обикновено — набръчкан, плешив, брадясал, с изгнили зъби... Известно време се гледаха мълчаливо и изведнъж Барбридж продума под носа си:

— Карта ще ти дам... с всичките капани, всичките... Ще го намериш и няма да съжаляваш.

Редрик го слушаше, без да мърда, после разтвори пръстите си, пусна бокса в джоба и каза:

— Добре. Твоята работа е да лежиш в несвяст, разбра ли? Пъшкой и не давай да те докосват.

Седна зад волана, запали двигателя и потегли.

И всичко мина добре. Никой не излезе от фургона, когато точно според знаците и правилата ландроувърът бавно мина покрай него, а после, като все повече увеличаваше и увеличаваше скоростта, се

понесе към града през западната покрайнина. Беше шест часът сутринта, улиците бяха пусети, асфалтът — мокър и черен, автоматичните светофари самотно и ненужно премигваха на кръстовищата. Отминаха фурната с високите, ярко осветени прозорци и вълна от топла и необикновено вкусна миризма облъхна Редрик.

— Гладен съм като вълк — каза Редрик и разтривайки изтръпналите си от налягане мускули, се протегна, опрял ръце на волана.

— Какво? — уплашено попита Барбридж.

— Гладен съм като вълк, казвам... Тебе къде да те откарам? Вкъщи или направо при Касапина?

— При Касапина, при Касапина карай! — припряно забърбори Барбридж, наведе се целият напред и трескаво и горещо задиша в тила на Редрик. — Направо при него! Давай направо! Той има да ми дава още седемстотин кинта... Ама карай по-бързо де, карай, защо пълзиш като напикана мравка? — И изведнъж започна безсилно да псува, мръсно и вулгарно, като пръскаше слюнки, задъхваше се и онемяваше в пристъпи на кашлица.

Редрик не му отговори. Нямаше нито време, нито сили да усмирява развилнелия се Лешояд. Трябваше по-скоро да свърши с всичко това и поне час, поне половин час да поспи преди срещата в „Метропол“. Свърна по Централния булевард, отмина две пресечки и спря колата пред сива двуетажна къща.

Отвори му сам Касапина — явно току-що ставаше и се канеше да влиза в банята. Беше в разкошен халат със златни пискюли, а в ръка държеше чаша със зъбните си протези. Косата му беше разрошена, под размътените му очи висяха тъмни торбички.

— А! — каза той. — Рижи? Кашфай какфо има?

— Слагай си зъбите и да вървим — каза Редрик.

— Аха — отвърна Касапина, кимна му да влезе в хола, а той учудващо бързо се затътри с персийските си чехли към банята.

— Кой е? — попита той оттам.

— Барбридж — отговори Редрик.

— И какво?

— Краката.

В банята шурна вода, чу се пръхтене, пляскане, нещо падна и се търкулна по керамичния под. Редрик приседна уморено на фотьойла,

извади цигара, запали и се огледа. Да, хола си го биваше. Касапина не пестеше парите. Беше много опитен и много модерен хирург, светило на медицината не само в града, но и в щата, и със сталкерите беше свързан, разбира се, не заради парите. Той също вземаше своя пай от Зоната: печелеше в натура, разна стока, която използваше в своята медицина; печелеше знания, като изучаваше върху пострадалите сталкери неизвестните по-рано болести, осакатявания и увреждания на човешкия организъм; печелеше слава — славата на първия в света лекар — специалист по нечовешките болести на човека. Пари, между другото, той също печелеше охотно.

— Какво му има на краката? — попита, като се появи от банята с грамаден пешкир на раменете. С края на пешкира внимателно триеше дългите си нервни пръсти.

— Набута се в „пачата“ — каза Редрик.

Касапина подсвирна.

— Значи, свършено е с Барбридж — промърмори той. — Жалко, чудесен сталкер беше.

— Нищо — каза Редрик, като се отпусна назад във фотьойла. — Ще му направиш протези. Той и с протези пак ще припка в Зоната...

— Е, добре — каза Касапина. Лицето му стана съвсем делово. — Почакай, сега ще се облека.

Докато се обличаше, се обади някъде по телефона — вероятно в своята клиника, за да пригответ за всичко за операцията. Редрик почти лежеше, изтегнат във фотьойла и пушеше. Размърда се само веднъж, за да измъкне манерката. Пиеше на малки глътки, защото беше останало само на дъното, и се стараяше да не мисли за нищо. Просто чакаше.

След това двамата заедно отидоха при колата. Редрик седна зад волана, а Касапина се настани до него и като се протегна през седалката, веднага заопипва краката на Барбридж. Притихнал, свит, Барбридж изведнъж се оживи и взе да мрънка нещо жално, кълнеше се, че ще го позлати, споменаваеше отново и отново децата и покойната си жена и се молеше да му спаси поне колената. Щом пристигнаха в клиниката, Касапина изруга, като не намери санитарите пред входа, скочи още в движение от колата и се скри зад вратата. Редрик отново запали цигара, а Барбридж неочаквано каза ясно и разбрано, сякаш се бе успокоил:

— Ти искаше да ме убиеш. Добре ще запомня това.

— Ама нали не те убих — равнодушно каза Редрик.

— Да, не ме уби... — Барбридж помълча. — И това ще запомня.

— Запомни, запомни — каза Редрик. — Ти, разбира се, мене нямаше да седнеш да ме убиваш... — Той се обърна и погледна Барбридж. Старецът нерешително си кривеше устата, като свиваше пресъхналите си устни. — Просто щеше да ме оставиш — каза Редрик. — Щеше да ме оставиш в Зоната и готово. Като Очилатия.

— Очилатия умря сам — мрачно възрази Барбридж. — Аз нямам нищо общо с тази работа. Беше като закован.

— Мръсник — равнодушно каза Редрик и се обърна напред. — Лешояд.

Санитарите изскочиха сънени и разчорлени от входа, разтвориха в движение носилката и се затичаха към колата. Като си подръпваше от време на време от цигарата, Редрик гледаше как ловко изтеглиха Барбридж от каросерията, положиха го на носилката и го понесоха към входа. Барбридж лежеше неподвижно, сложил ръце на гърдите си, и отчуждено гледаше към небето. Грамадните му ходила, жестоко разядени от „пачата“, бяха страшно и неестествено извърнати. Той беше последният от старите сталкери, от онези, които тръгнаха на лов за извънземни съкровища веднага след Посещението, когато Зоната още не се наричаше Зона, когато ги нямаше още нито институтите, нито стените, нито полицейските части на ООН, когато градът беше скован от ужас, а светът се хилеше на новата вестникарска измислица. Редрик тогава беше на десет години, а Барбридж още беше здрав и ловък — много обичаше да пийне за чужда сметка, да се сбие, да притисне в ъгъла някое заяпало се момиче. Собствените му деца тогава изобщо не го интересуваха, а вече беше нищожество, защото като се напиеше, с някаква гнусна наслада пребиваше жена си, шумно и пред очите на всички... И един ден тя умря от побоя...

Редрик завъртя ландроувъра на заден ход и без да поглежда светофарите, стремително го подкара направо към къщи, като стряскаше с клаксона редките минувачи и сечеше завоите.

Вкара колата в гаража, запали лампата и затвори вратата. После извади от фалшивия резервоар торбата със стоката, напъха я в стара плетена кошница, сложи върху нея още влажните такъми с полепнали тревички и листа, а най-отгоре изсипа умрялата риба, която Барбридж купи вчера от някаква бакалница в покрайнините. Накрая още веднъж

огледа колата от всички страни, просто по навик. На задната дясна гума беше залепнала сплескана цигара. Редрик я отлепи, беше шведска. Помисли малко и я пъхна в кибритена кутийка. В кутийката вече имаше три фаса.

По стълбите не срещна никого. Спря се пред своята врата и тя се разтвори широко, преди да успее да извади ключа. Влезе с рамото напред, като държеше тежката кошница под мишница и се потопи в познатата топлина и познатите миризми на своя дом, а Гута увисна на врата му и замря, като притискаше лице до гърдите му. Дори през работния комбинезон и дебелия риза усещаше как бясно тупти сърцето ѝ. Той не ѝ пречеше — търпеливо стоеше и чакаше да се съвземе, макар че точно в този момент почувства колко е капнал и омаломощен.

— Е, добре... — проговори накрая тя с нисък дрезгав глас, пусна го, запали лампата в антрето и без да се обръща, отиде в кухнята. — Сега ще ти направя кафе — каза оттам.

— Тука риба съм домъкнал — каза той с пресилено бодър глас. — Изпържи я, всичката наведнъж я изпържи, че съм гладен като вълк — две не виждам!

Тя се върна, скрила лице в разпуснатите си коси, той постави кошницата на пода, помогна ѝ да извади мрежата с рибата и двамата заедно отнесоха мрежата в кухнята и изсипаха рибата в мивката.

— Иди се мий — каза тя. — Докато се измиеш, всичко ще бъде готово.

— Как е Маймунката? — попита Редрик, седна и взе да сваля ботушите си.

— Цяла вечер бърбори — обади се Гута. — Едвам я сложих да легне. През цялото време не ме оставя на мира: „Къде е татко, къде е татко?“. Да ѝ нарисувам татко ѝ...

Тя пъргаво и безшумно се движеше из кухнята, здрава, стройна, и водата в тенджерата вече кипеше на печката и люспите хвърчаха изпод ножа, а маслото цвърчеше в най-големия тиган, и се понесе омайната миризма на прясно кафе.

Редрик стана и както беше бос, се върна в антрето, взе кошницата и я занесе в килера. После се отби в спалнята. Маймунката кротко си дремеше, отметнатото одеялце се беше провесило до пода, нощничката ѝ се беше събрала на раменете и тя цялата беше като на

длан — малко спящо зверче. Редрик не се сдържа и я погали по гърба, покрит с топла златиста козинка, и за хиляден път се учуди колко дълга е тя и сякаш от коприна. Много му се искаше да вземе Маймунката на ръце, но го достраша да не я събуди, пък и беше дяволски мръсен, просмукан от Зоната и смъртта. Върна се в кухнята, седна отново на масата и каза:

— Сипи ми малко кафе. После ще отида да се мия.

На масата лежеше вечерната поща: Хармънтски вестник, списание „Атлет“, „Плейбой“, струпани върху цяла купчина други списания и дебелите сиви „Известия на Международния институт за извънземни култури“ книжка 56. Редрик пое от Гута чашката димящо кафе и придърпа „Известията“. Завъртулки, знаци някакви, чертежи... на снимките — познати предмети, заснети под странен ъгъл. Беше излязла още една посмъртна статия на Кирил: „За едно неочаквано свойство на магнитните уловители от типа 77-б“. Фамилията Панов беше заградена в черна рамка, а отдолу с малки букви имаше бележка: „Доктор Кирил А. Панов, СССР, трагично загина по време на експеримента през април 19... година“. Редрик захвърли книжката като опарен, сръбна от кафето и попита:

— Да е идвал някой?

— Гуталин идва — каза Гута след кратко колебание. Тя стоеше до печката и го гледаше. — Беше къоркютук пиан и го изпъдих.

— Ами Маймунката?

— Не искаше да го пусне, разбира се. Нагласи се да реве. Но й казах, че чичо Гуталин се чувства зле. А тя едно разбиращо ми отговори: „Пак се е натряскал Гуталин!“.

Редрик се усмихна и пак пийна от кафето.

— Някой те търси по телефона. Не си каза името, а аз му обясних, че си отишъл за риба.

Редрик остави чашата и се надигна.

— Добре — каза той. — Все пак ще отида да се измия. Сума работа имам още.

Той се заключи в банята, хвърли дрехите си в баката, а бокса, останалите гайки, цигарите и другите дреболии сложи на полицата. Дълго пъшка, като разтриваше тялото си с корава гъба, докато кожата му не стана тъмночервена, после спря душа, седна на ръба на ваната и запали цигара. Водата шуртеше в тръбите, Гута подрънкваше със

съдовете в кухнята, замириса на пържена риба, после Гута почука на вратата и провери вътре чисто бельо.

— Хайде, по-бързо — каза тя. — Рибата ще изстине.

Вече се бе посъзвела и отново взе да командва. Редрик, усмихнат, се облече: всъщност навлече фланелката и слипа и в този вид се върна в кухнята.

— Е, сега вече може и да хапна — каза той и седна.

— Сложи ли парцалите си в баката? — попита Гута.

— Тъхъ — продума той с пълна уста. — Хубава е рибата.

— Накисна ли ги?

— Не-е... Извинете, сър, повече няма да се повтори, сър... Остави това, има време, седни малко! — Той я хвана за ръката и се опита да я сложи на коленете си, но тя се изплъзна и седна на масата срещу него.

— Пренебрегваш мъжа си, значи — каза Редрик с отново натъпкана уста. — Гнусиш се, значи.

— Ти пък какъв мъж си сега — каза Гута. — Празна торба, а не мъж. Най-напред човек трябва да те натъпче.

— Ами ако съм? — каза Редрик. — На тоя свят стават и чудеса.

— Май още не съм виждала от тебе такива чудеса. Искаш ли да пийнеш нещо?

Редрик колебливо си поигра с вилицата.

— М-май, че не — продума. Погледна часовника си и стана. — След малко тръгвам. Пригответи ми официален костюм. Категория „лукс“. Ризка там, вратовръзка.

Като шляпаше с удоволствие по прохладния под с чистите си боси крака, той отиде в килера и постави райбера на вратата. След това облече гумена престилка, надяна гумени ръкавици до лактите и взе да изважда на масата това, което беше в торбата. Две „празнотии“. Кутия с „топлийки“. Девет „батерии“. Три „гривни“. Някакво колело — също като „гривна“, но от бял метал, по-леко и с по-голям диаметър, някъде към трийсет милиметра. Шестнайсет „черни капки“ в полиетиленово пликче. Две чудесно запазени „гъби“, големи колкото юмрук. Три „конски мухи“. Буркан с „газирана глина“... В торбата имаше и един тежък порцеланов контейнер, грижливо увит със стъкло кече, но Редрик не се докосна до него. Извади цигара и запуши, като разглеждаше нещата, подредени на масата.

После отвори чекмеджето и извади лист, парче от молив и сметало. Захапал цигарата в ъгъла на устата си и примижал от дима, пишеше цифра след цифра, като ги нареждаше в три колонки, а след това събра първите две. Сумите излязоха внушителни. Загаси фаса в пепелника, внимателно отвори кутията и изсипа „топлийките“ на хартията. На електрическата светлина „топлийките“ преливаха в синьо и само понякога неочаквано проблясваха в чисти спектрални цветове — жълто, червено, зелено. Той взе една „топлийка“ и внимателно, така че да не се убоде, я стисна между палеца и показалеца си. После загаси лампата и почака малко, докато свикне с тъмнината. Но „топлийката“ мълчеше. Сложи я настрана, напипа друга и също я стисна между пръстите си. Нищо не стана. Той стисна по-силно с риск да се убоде и „топлийката“ заговори: слаби червеникави бликове пробягаха по нея и изведнъж ги замениха по-редки зелени. Няколко секунди Редрик се любува на тази странна игра, която, както научи от „Известията“, трябваше да означава нещо, може би нещо много важно, изключително важно, а после сложи „топлийката“ настрана от първата и взе нова...

„Топлийките“ се оказаха всичко седемдесет и три, от тях дванайсет говореха, а останалите мълчаха. Всъщност и те трябваше да приказват, но пръстите не стигаха за това, нужна беше специална машина, голяма колкото масата. Редрик отново запали лампата и към написаните цифри прибави още две. И чак след това се реши.

Пъхна двете си ръце в торбата и затаил дъх, извади и сложи на масата мекия вързоп. Известно време го гледа, като замислено потъркваше брадата си с опакото на дланта. После все пак взе молива, повъртя го в непохватните си гумени пръсти и отново го захвърли. Извади още една цигара и без да сваля очи от вързопа, я изпуши цялата.

— По дяволите! — почти извика той, решително грабна вързопа и го пъхна обратно в торбата. — Край. Стига им толкова.

Бързо изсипа „топлийките“ обратно в кутията и стана. Време беше да тръгва. Може би имаше време да поспи половин час, та да му се избистри главата, но от друга страна, много по-полезно беше да отиде на мястото по-рано и да поогледа обстановката. Той свали ръкавиците, закачи престилката и без да светва лампата, излезе от килера.

Костюмът вече беше метнат на леглото и Редрик започна да се облича. Завързваше вратовръзката си пред огледалото, когато дъските на пода тихо изскърцаха зад гърба му, раздаде се възбудено пъхтене и той се намръщи, за да не се разсмее.

— Бау! — викна до него тънко гласче и той беше сграбчен за крака.

— Олеле! — възкликна Редрик и падна в несвяст на леглото. Като се смееше и пицеше, Маймунката веднага се покатери върху него. Тъпчеше го, дърпаше го за косите, заля го с порой от разни новини. Съседът Уили откъснал крака на куклата. На третия етаж се появило котенце, цялото бяло и с червени очички. То сигурно не е слушало майка си и е ходило в Зоната. За вечеря имало овесена каша със сладко. Чичо Гуталин пак се натряскал и бил болен, даже плакал. Защо рибите не потъват, щом са във водата? Защо мама не спа тази нощ? Защо пръстите са пет, а ръцете са две, пък носът един?... Редрик внимателно прегръщаше топлото същество, което пълзеше по него, вираше се в огромните, тъмни от край до край очи без бяло, притискаше бузата си до меката, обрасла със златист копринен пух бузичка, и повтаряше:

— Маймунче... Ах ти, Маймунче... Маймунче такова...

После до ухото му рязко звънна телефонът. Той протегна ръка и взе слушалката.

— Моля.

Слушалката мълчеше.

— Ало! — каза Редрик. — Ало!

Никой не се обади. После в слушалката нещо щракна и се разнесе сигналът „свободно“. Тогава Редрик стана, пусна Маймунката на пода и вече без да я слуша, навлече панталоните и сакото. Маймунката бърбореше безспир, но той само разсеяно се усмихваше с половин уста, така че накрая му беше съобщено, че татко си е прехапал езика и си е глътнал зъбите — и беше оставен на мира.

Редрик се върна в килера, сложи нещата от масата в куфарчето, отиде в банята за бокса, отново се върна в килера, взе в едната ръка куфарчето, а в другата — кошницата с торбата, излезе, внимателно заключи вратата на килера и викна на Гута: „Тръгвам!“.

— Кога ще се върнеш? — попита Гута, като излезе от кухнята. Тя вече се беше сресала и гримирала и не беше по пенъоар, а с любимата

му рокля за вкъщи, яркосиня с голямо деколте.

— Ще се обадя по телефона — каза той, загледан в нея, после се приближи, наведе се и я целуна по деколтето.

— Тръгвай — тихо каза Гута.

— А аз? А мене? — заврънка Маймунката, като се провря между тях. Нямаше как, наведе се още по-ниско. Гута го гледаше с немигащи очи.

— Дребна работа — каза той. — Не се тревожи. Ще се обадя.

Редрик слезе по стълбите, поздрави съседките и съседите, отби се в гаража, постави кошницата с торбата в ъгъла, затрупа я с една стара седалка, накрая огледа всичко и излезе на улицата.

Не беше далеч — две пресечки до площада, после през парка и още една пресечка до Централния булевард. Пред „Метропол“ както винаги разноцветна редица от автомобили блестеше в никел и лак, носачи с малиновочервени сака мъкнеха куфари към входа, някакви солидни хора с чуждестранна външност беседваха на групи по двама, по трима на мраморната стълба, като димяха с цигарите си. Редрик реши засега да не отива там. Настани се под тентата на малкото кафене от другата страна на улицата, поръча си кафе и запали цигара. На две крачки от него около масичката седяха трима офицери от международната полиция, облечени цивилно, те мълчаливо и припряно поглъщала топли кренвирши по хармънтски и пиеха бира от високи халби. От другата страна, на десетина крачки, някакъв сержант ядеше пържени картофи. Синята каска стоеше с дъното нагоре на пода до стола му, а коланът с кобура висеше на облегалката. Други посетители в кафенето нямаше. Сервитьорката, непозната възрастна жена, беше застанала встрани и от време на време се прозяваше, като деликатно прикриваше с длан на червената си уста. Беше девет без двайсет.

Редрик видя как от входа на хотела излезе Ричард Нънан и в движение нахлупи на главата си меката шапка. Той изтича бодро по стълбата, нисичък, пълничък, розов, целият излъчващ благополучие и комфорт, свеж и сякаш уверен, че не го очакват никакви неприятности. Той махна на някого с ръка, праметна сгънатия си шлифер през рамо и влезе в своето пежо. Неговото пежо също беше закръглено, компактно, прясно измито и също беше уверено, че никакви неприятности не го чакат.

Прикрил се с длан, Редрик гледаше как Нънан се настанява с важен вид делово зад волана, премества нещо от предната на задната седалка, поглежда в краката си, нагласява огледалото за обратно виждане. След това пежото кихна със синкав дим, бибипна на малиновочервеното пиколо с куфарите и бодро изскочи на улицата. Очевидно Нънан отиваше в института и значи трябваше да заобиколи фонтана и да мине покрай кафенето.

Вече беше късно да стане и да си тръгне, затова Редрик само закри с длан лицето си и се прегърби над своята чаша. Но това не му помогна. Пежото бибипна досама ухото му, спирачките изскърцаха и бодрият глас на Нънан го повика:

— Ей! Шухарт! Ред!

Като се наруга, Редрик повдигна глава. Нънан вече крачеше към него с протегнатата ръка и сияйно се усмихваше.

— Какво правиш тук толкова рано? — попита Нънан, щом дойде. — Благодаря, мамче — спря той сервитьорката. — Нищо не искам... — И отново се обърна към Редрик: — Сто години не съм те виждал. Къде изчезна? С какво се занимаваш?

— Ами така... — без желание продума Редрик. — Повече с дреболии.

Той гледаше как Нънан с обичайното затруднение и сериозност се настанява на масата срещу него, премества с пълните си ръце чашата със салфетките на една страна, а чинията от сандвича — на друга, и го слушаше как бърбри дружелюбно.

— Изглеждаш някак умърлушен, май не си доспиваш, а? Знаеш ли, и аз в последно време се измъчих с тази новата автоматика, но от сън не се лишавам, братче, сънят за мен е най-важното нещо, дяволите да я вземат тази автоматика... — Изведнъж той се огледа. — Пардон, може би чакаш някого? Да не ти попречих?

— Ами — вяло каза Редрик. — Просто имах време и чакай, рекох, поне да си изпия кафето.

— Е, няма да те задържам — каза Дик и погледна часовника си. — Слушай, Ред, захвърли тия твои дреболии и се върни в института. Знаеш, че там по всяко време ще те вземат. Ако искаш, пак ще бъдеш при руснак, скоро пристигна.

Редрик поклати глава.

— Не — каза той. — Втори Кирил още не се е появил на бял свят... Пък и няма какво да правя във вашия институт. Сега там, при вас, всичко е автоматика, в Зоната ходят роботи и премиалните сигурно пак работи ги получават... А мизерната заплата на лаборанта и за тютюн няма да ми стига.

— Недей така, всичко би могло да се уреди — възрази Нънан.

— Не обичам да ме уреждат — каза Редрик. — Откакто съм се родил, все сам се оправям и занапред мисля сам да се оправям.

— Горделив си станал — рече Нънан с укор.

— Хич даже не съм горделив. Парите си не обичам да броя, там е цялата работа.

— Прав си, така е — разсеяно каза Нънан. Погледна равнодушно куфарчето на Редрик, което стоеше на стола до него, и потърка с пръст сребърната пластинка с гравирани на нея славянски букви. — Правилно, на човек затова му трябват пари, та да не мисли никога за тях... Кирил ли ти го подари? — попита той, като кимна към куфарчето.

— Получих го по наследство — каза Редрик. — В последно време защо не се мяркаш в „Борж“?

— Май че ти не се мяркаш — възрази Нънан. — Аз обядвам там почти всеки ден... Слушай — неочаквано каза той. — А как си сега с парите?

— Искаш да ти дам назаем ли? — попита Редрик.

— Не, напротив.

— Аха, ти искаш да ми дадеш назаем...

— Имам работа за тебе — рече Нънан.

— Боже господи! — възкликна Редрик. — И ти като другите!

— А кои са другите — тутакси попита Нънан.

— Абе, много станахте вие... работодателите.

Нънан сякаш чак сега го разбра и се засмя.

— Не, това не е по основната ти специалност.

— А по коя?

Нънан отново погледна часовника си.

— Виж — каза той, като се надигна. — Намини днес по обед в „Борж“, към два часа. Ще поговорим.

— За два може и да не успее — каза Редрик.

— Тогава вечерта, към шест. Съгласен ли си?

— Ще видим — каза Редрик и също погледна часовника си. Беше девет без пет.

Нънан му махна с ръка и се спусна към своето пежо. Редрик го сподире с поглед, повика сервитьорката, поиска кутия „Лъки Страйк“, плати и като взе куфарчето, тръгна спокойно през улицата към хотела. Слънцето вече приличаше доста, влажен зной бързо изпълваше улицата и Редрик усети, че му люти под клепачите. Той силно зажумя, като съжаляваше, че не му стигна времето да поспи поне час преди важната работа. И тогава нещо връхлетя върху него.

Никога досега не беше му ставало така извън Зоната, пък и в Зоната се беше случвало всичко на всичко два-три пъти. Внезапно той сякаш попадна в друг свят. Върху него едновременно се стовариха милиони миризми, остри, сладки, металически, нежни, страшни, зловещи, огромни като къщи, дребни като пращинки, груби като павета, изящни и сложни като часовникови механизми. Въздухът стана твърд, в него се появиха ръбове, повърхности, ъгли, сякаш пространството се изпълни с огромни грапави кълба, гладки пирамиди, гигантски остри кристали и трябваше да се промъква през всичко това както насън през тъмната барака на вехтошар, натъпкана със стари обезобразени мебели... Това продължи само миг. Той отвори очи и всичко изчезна. Не беше друг свят — предишният познат свят се извърна с друга, незнайна страна към него, тази страна му се разкри за миг и отново плътно се затвори, преди той да успее да я разгледа...

До ухото му раздразнено ревна клаксон. Редрик ускори крачка, после се затича и спря чак до стените на „Метропол“. Сърцето му биеше лудо. Остави куфарчето на асфалта, припряно отвори кутията и запали цигара. Дърпаше дълбоко дима и си почиваше като след сбиване. Дежурният полицаи спря до него и го попита загрижено:

— Да ви помогна ли, мистър?

— Н-не — насили се да каже Редрик и се закашля. — Задушно е...

— Искате ли да ви придружа?

Редрик се наведе и вдигна куфарчето.

— Мина ми — каза той. — Всичко е наред, приятелю. Благодаря ви.

Той бързо закрачи към входа, изкачи се по стълбите и влезе във фойето. Тук беше прохладно, полутъмно и шумно. Би трябвало да

поседне в един от тези грамадни кожени фотьойли и да си откъхне, но вече и без това закъсняваше. Позволи си само да допуши докрай цигарата, като разглеждаше с притворени очи хората, които се тълпяха във фоайето. Кльощавия вече беше тук — раздразнено ровеше в списанията на стойката за вестници. Редрик хвърли фасата във високия пепелник и се качи в асансьора.

Заедно с него се вмъкнаха някакъв дебелак, който дишаше като астматик, силно парфюмирана дама, придружена от мрачно хлапе, което набиваше шоколад, и обемиста старица със зле обезкосмена брада. Редрик беше затиснат в ъгъла. Затвори очи, за да не вижда момчето, по чиято брада течаха шоколадови слюнки, но лицето му беше свежо, чисто, без нито едно косъмче, да не вижда и майка му, чийто оскъден бюст беше украсен с огърлица от едри „черни капки“, обковани със сребро, да не вижда и облещените склеротични очи на дебелака и ужасните брадавици по подпухналата физиономия на старицата. Дебелакът се опита да запали цигара, но старицата го скастри и продължи да го хока до петия етаж, където тя се измъкна и още щом се измъкна, дебелакът все пак запуши с такъв вид, сякаш защищаваше своите граждански права, и незабавно взе да кашля и да се задушава, като хриптеше и свиреше, издаваше устните си напред като камила и блъскаше Редрик в кръста с разперените си от мъка лакти...

Редрик слезе на осмия етаж, тръшна вратата на асансьора и за да си излее душата, занарежда:

— Да пукнеш дано, дърта курво небръсната, да ти се спуска черният дроб от тая кашлица, вонящ дебелакко, да се задавиш в шоколадовите си лиги, нещастен сополанко...

И тръгна по дебелия килим в коридора, озарен от меката светлина на скритите лампи. Тук миришеше на скъп тютюн, на френски парфюми, на добре натъпкани портфейли от естествена кожа, на скъпи жени, които вземат по петстотин на вечер, на масивни златни табакери — на цялата тази безвкусица, на цялата тази гнусна плесен, която избуя около Зоната, плюскаше, грабеше, дебелееше за сметка на Зоната и не й пукаше за нищо, и най-вече не й пукаше какво ще стане после, когато се наплюска, напие и награби до насита, а всичко, което е било в Зоната, се озове навън и се настани завинаги на Земята. Без да чука, Редрик бутна вратата на стая осемстотин седемдесет и четвърта.

Пресипналия седеше на масата до прозореца и съсредоточено се занимаваше с пурата си. Все още беше по пижама, с мокра рядка коса, сресана грижливо на път, а болнащото му подпухнало лице беше гладко избърснато.

— Да — продума той, без да вдига очи. — Точността е вежливостта на кралете. Здравейте, моето момче.

Пресипналия най-после отрязва върха на пурата, хвана я с две ръце, поднесе я към мустаците си и плъзна носа си по нея назад-напред.

— А къде е добрият стар Барбридж? — попита той и го погледна. Очите му бяха прозрачни, сини, ангелски.

Редрик постави куфарчето на дивана, седна и извади цигара.

— Барбридж няма да дойде — каза той.

— Добрият стар Барбридж — продума Пресипналия, хвана пурата си с два пръста и внимателно я ухапа. — Нервите на стария Барбридж вече не издържат.

Продължаваше да гледа Редрик с чистите си сини очи и не мигаше. Той никога не мигаше. Вратата се откряна и в стаята се промуши Кльошавия.

— Кой беше човекът, с когото разговаряхте? — попита той още от прага.

— Здравейте — каза Редрик.

Кльошавия пъкна ръце в джобовете си, приближи се, като крачеше широко със своите грамадни, извити навътре стъпала, и спря пред Редрик.

— Сто пъти сме ви казвали — рече той с укор в гласа. — Никакви контакти преди срещата. А вие какво правите?

— Аз поздравявам — каза Редрик. — А вие?

Пресипналия се разсмя, а Кльошавия каза раздражено:

— Здравейте, здравейте...

Той престана да пронизва Редрик с укоряващ поглед и се тръшна до него на дивана.

— Не бива да правите така — каза той. — Разбирате ли? Не бива!

— Тогава определяйте срещата на такова място, където нямам познати — каза Редрик.

— Момчето е право — отбеляза Пресипналия. — Грешката е наша... И тъй, кой беше този човек?

— Ричард Нънан — каза Редрик. — Представител е на някакви фирми, които доставят апаратура за института. Живее тука, в хотела.

— Ето, видя ли колко е просто — каза Пресипналия на Кльощавия, взе от масата огромна запалка, оформена като Статуята на свободата, погледна я със съмнение и я върна обратно.

— А Барбридж къде е? — вече съвсем дружелюбно попита Кльощавия.

— Свърши се с Барбридж — каза Редрик.

Онези двамата бързо се спогледаха.

— Лека му пръст — напрегнато каза Пресипналия. — Или може би е арестуван?

Известно време Редрик не отговаряше, като с бавни дърпания допушваше цигарата си. После хвърли фасата на пода и каза:

— Нищо страшно няма, чисто е. Той е в болницата.

— Няма що — чисто! — нервно каза Кльощавия, скочи и отиде към прозореца. — В коя болница е?

— Няма страшно — повтори Редрик. — В която трябва. Хайде да вършим работа, че много ми се спи.

— В коя болница по-точно — вече раздражено попита Кльощавия.

— Нали ви казах — отвърна Редрик и взе куфарчето. — Ще вършим ли днес работа, или няма да вършим?

— Ще вършим, ще вършим, моето момче — бодро каза Пресипналия.

Той скочи с неочаквана лекота, бързо премести до Редрик масичката за списания, с един замах свали на килима купчината вестници и списания и седна срещу него, като сложи розовите си окосмени ръце на коленете.

— Показвайте — каза той.

Редрик отвори куфарчето, извади списъка с цените и го постави на масичката, така че Пресипналия да го вижда. Но Пресипналия му хвърли един поглед и го чукна с пръст настрани. Кльощавия мина зад гърба му и се загледа в списъка през рамото му.

— Това е сметката — каза Редрик.

— Виждам — отвърна Пресипналия. — Показвайте, показвайте!

— Парите — каза Редрик.

— Какво е това „колело“? — подозрително попита Кльощавия, като тикна пръста си в списъка през рамото на Пресипналия.

Редрик не отговори. Държеше разтвореното куфарче на коленете си и не откъсваше поглед от сините ангелски очи. Най-сетне Пресипналия се усмихна.

— Защо ли толкова ви обичам, моето момче? — промърмори той. — А казват, че нямало любов от пръв поглед! — Той въздъхна театрално. — Фил, приятелю, как казваха тук... пусни му „гущерчетата“, наплюнчи „зеленичките“... и ми дай най-после кибрит! — И той разклати пурата, която все още държеше с два пръста.

Кльощавия Фил промърмори нещо неразбрано, подхвърли му кибрита и отиде в съседната стая през вратата, закрыта с тежка завеса. Чуваше се как разговаря там с някого раздражено и неясно, като споменава за рисковано хвърлени пари, а Пресипналия, запалил най-сетне своята пура, зяпаше вторачено Редрик със застинала усмивка на тънките бледи устни и сякаш размишляваше за нещо, а Редрик, подпрял брадичката си на куфарчето, също го гледаше в лицето и също се стараеше да не мига, макар че под клепачите му пареше като огън и очите му се наливаха със сълзи. После Кльощавия се върна, хвърли на масичката две пачки банкноти, стегнати с бандероли, и седна до Редрик с навирен нос. Редрик вяло се пресегна за парите, но Пресипналия го спря с жест, откъсна бандеролите от пачките и ги пъкна в джоба на пижамата си.

— Сега вече, моля — каза той.

Редрик взе парите и ги натика във вътрешните джобове на самото си, без да ги брои. После се захвана да изважда и показва стоката. Вършеше това бавно, като даваше възможност и на двамата да я разгледат и да сверят по списъка всеки предмет поотделно. В стаята беше тихо, само Пресипналия дишаше тежко и иззад завесата долиташе звънкане сякаш на лъжица в ръба на чаша.

Когато най-после Редрик затвори куфарчето и щракна ключалките, Пресипналия вдигна очи към него и попита:

— Това ли е всичко?

— Това е... По списъка.

— Виждам — рече Пресипналия. — А какво стана с най-важното?

— Нищо — отговори Редрик. Той помълча и добави: — Засега.

— Харесва ми това „засега“ — приветливо каза Пресипналия. — А на тебе, Фил?

— Нещо тъмно има в цялата работа, Шухарт — високомерно каза Кльощавия Фил. — Пита се защо го усуквате?

— Специалността ни е такава: по тъмните сделки сме — каза Редрик. — Мъчна специалност имаме ние с вас.

— Добре, добре — каза Пресипналия. — А къде е фотоапаратът?

— По дяволите — промърмори Редрик. Той потърка с пръсти бузата си, защото усети, че се изчервява. — Откровено казано, забравих го.

— Там ли? — попита Пресипналия, като махна неопределено с пурата.

— Не помня... Сигурно там... — Редрик затвори очи и се облегна на дивана. — Не. Откровено казано, не помня.

— Жалко — каза Пресипналия. — Но надявам се, че поне видяхте онова нещо?

— Не, бе — с досада каза Редрик. — Там е цялата работа. Не можахме да стигнем до въздухонагревателите. Барбридж се набута в „пачата“ и се наложи веднага да си вдигнем чукалата... Повярвайте ми, ако бях го видял, нямаше да забравя.

— Я виж, Хю, погледни! — изведнъж прошепна изплашено Кльощавия. — Какво е това, а?

Той седеше, напрегнато изпънал пред себе си палеца на дясната си ръка. Около палеца се въртеше същото онова бяло метално „колело“ и Кльощавия го гледаше опулен.

— То не спира — високо каза Кльощавия, като премести широко отворените си очи от „колелото“ към Пресипналия и обратно.

— Какво значи „не спира“? — предпазливо попита Пресипналия и се дръпна малко назад.

— Надянах го на пръста си и го завъртях просто ей така... а то вече цяла минута не спира!

Неочаквано Кльощавия скочи и като държеше пръста си протегнат, изтича зад завесата. Проблясквайки в сребристо, „колелото“ равномерно се въртеше пред него като самолетно витло.

— Какво сте ни донесли? — попита Пресипналия.

— Дявол го знае какво е — каза Редрик. — Не знаех... Да бях знаел, щях да ви оскубя повече.

Пресипналия го гледа известно време, след това се надигна и също изчезна зад завесата. Там тутакси се раздадоха приглушени гласове. Редрик запали цигара, вдигна от пода някакво списание и захвана разсеяно да го разглежда. Списанието беше пълно догоре с красавици с едри задници, но кой знае защо, сега му беше противно да ги гледа. Захвърли списанието и потърси с очи из стаята нещо за пиене. После извади от вътрешния си джоб едната пачка и преброи банкнотите. Всичко беше наред, но за да не заспи, преброи и втората пачка. Когато я слагаше в джоба си, се върна Пресипналия.

— Имате късмет, моето момче — заяви той, щом седна отново срещу Редрик. — Знаете ли какво е перпетуум-мобиле?

— Не — каза Редрик. — В нашето училище чак толкоз не ни просвещаваха.

— И няма нужда — каза Пресипналия. Той извади още една пачка банкноти. — Това е възнаграждението за първия екземпляр — рече той, като скъса бандерола на пачката. — За всеки нов екземпляр от това „колело“ ще получавате по две такива пачки. Запомнихте ли, моето момче? По две. Но при условие че никой освен нас двамата в никакъв случай няма да научи нищо за тези „колела“. Разбрахме ли се?

Редрик мълчаливо пъкна пачката в джоба си и стана.

— Аз тръгвам — каза той. — Кога и къде ще се видим следващия път?

Пресипналия също стана.

— Ще ви се обадят по телефона — каза той. — Чакайте да ви позвънят всеки петък между девет и единайсет сутринта. Ще ви предадат поздрав от Фил и Хю и ще ви съобщят за срещата.

Редрик кимна и тръгна към вратата. Пресипналия го последва, като сложи ръка на рамото му.

— Бих искал да разберете — продължи той. — Всичко това е хубаво, много мило и така нататък, а „колелото“ — то е просто чудесно, но преди всичко на нас ни трябва две неща: снимки и пълен контейнер. Върнете ни фотоапарата, но със заснет филм, донесете ни и порцелановия контейнер, но не празен, а пълен, и повече никога няма да ви се наложи да ходите в Зоната...

Редрик помръдна рамо, свали ръката му, отвори вратата и излезе. Без да се обръща, закричи по дебелия килим и през цялото време усещаше на тила си синия ангелски, немигащ поглед. Не изчака асансьора, а слезе пеша от осмия етаж.

Щом излезе от „Метропол“, взе такси и тръгна към другия край на града. Шофьорът се случи непознат, от новациите, пъпчив хлапак с голям нос, един от онези, които през последните години заприиждаха на тумби в Хармънт да търсят разтърсващи приключения, несметни богатства, световна слава, някаква странна религия — прииждаха на тумби и без да щат, ставаха шофьори на таксита, сервитьори, строителни работници, биячи в нощните клубове — стръвни, измъчени от смътни желаня, недоволни от всичко, ужасно разочаровани и убедени, че тук отново са ги излъгали. Половината от тях се влачеха някой и друг месец, проклинаха и се връщаха по домовете си, като разнасяха голямото си разочарование едва ли не по целия свят. Малцина ставаха сталкери и бързо загиваха, без да проумеят какво става тук и посмъртно да се превърнат в легендарни герои. Някои успяваха да постъпят в института, най-разумните и грамотните, на които им идеше отръки поне да приготвят препарати в лабораториите, а останалите висяха по цяла вечер в кръчмите, биеха се заради различия във възгледите, заради момичета и просто така, на пияна глава, от време на време правеха някакви шествия с петиции, някакви протестни демонстрации, някакви стачки — седящи, стоящи и даже лежащи, като вбесяваха градската полиция, комендантството и кореняците хармънтци, но колкото повече време минаваше, толкова покротки ставаха, примиряваха се и все по-малко и по-малко искаха да знаят защо са тук.

Пъпчивият шофьор с големия нос от една миля миришеше на бъчва, очите му бяха червени като на заек, но беше страхотно възбуден и моментално започна да разправя на Редрик как тази сутрин на тяхната улица се появил покойник от гробището. Прибрал се, значи, къщи, а вратата на къщата му от няколко години била закована с дъски, всички заминали — и вдовицата му, и дъщерята с мъжа си, и внучетата. Съседите казват, че той починал преди трийсет години, още преди Посещението, а на ти сега — здрасти! — довтасал. Повъртял се, повъртял се около къщата, подраскал дъските, накрая седнал до оградата. Насъбрал се народ от целия квартал, зяпали го, ама,

естествено, ги било страх да го приближат. После някой се досетил каква е работата, разбили вратата на дома му и широко я разтворили. И какво мислите, че станало? Той станал, влязъл в къщата си и затворил вратата. Трябваше да ходя на работа и не знам как е свършило всичко, само знам, че се канеха да се обаждат по телефона в института да си го приберат и да го разкарат от главите ни, дявол да го вземе! Чухте ли вече? Говори се, че комендатурата ще издаде разпореждане всички тези покойници да ги депортират при роднините им, ако те са заминали, в новото им местожителство... Те да им се радват! А каква воня се носеше от него само!... И как няма да смърди, нали е мъртъв!

— Чакай — каза Редрик. — Спри тука.

Той потършува в джоба си. Нямахше дребни и се наложи да развали нова банкнота. След това постоя до вратата и почака, докато таксито си отиде. Вилата на Лешояда не беше лоша: на два етажа, със зала за билиард в остъклената пристройка, с добре поддържана градина, оранжерия и бяла беседка сред ябълковите дървета. И около всичко това имаше желязна ограда, украсена с декоративни елементи и боядисана със светлозелена маслена боя. Редрик натисна няколко пъти бутона на звънеца, портичката се отвори с леко скърцане и той тръгна, без да бърза, сред розовите храсти, насадени от двете страни на пясъчната пътека, а на верандата вече седеше Лалугера, превит, почервенял, целият треперещ от възбуда и желание да услужи. От нетърпение той се обърна на една страна, спусна крака си от стъпалото, трескаво напипваше опора, закрепил го и започнал да влачи към долното стъпало другия си крак, като през цялото време конвулсивно мърдаше здравата си ръка по посока на Редрик: ей сега, сиреч, ей сега...

— Ей, Рижи! — повика го от градината женски глас. Редрик извърна глава и видя сред зеленината до белия ажурен покрив на беседката голи матови рамене, яркочервена уста и махаща ръка. Той кимна на Лалугера, свърна от пътеката и направо през розовите храсти се насочи към беседката по меката зелена трева.

На полянката беше разстлана огромна червена рогозка, а на рогозката в почти невидим бански костюм с чаша в ръка се кипреше Дина Барбридж, край нея се търкаляше книжка с пъстра корица, а съвсем наблизо, в сянката на храстите, стоеше блестяща кофичка с лед, от която стърчеше тънкото дълго гърло на бутилка.

— Здравсти, Рижи! — каза Дина Барбридж и надигна чашата за поздрав. — А къде е татенцето? Да не го спипаха пак?

Редрик приближи и като сложи ръцете си с куфарчето зад гърба, се спря и я загледа отгоре. Да, Лешояда си беше измолил от някого в Зоната прекрасни деца. Дина имаше пищна копринена плът, фина и гладка, без нито една излишна гънка, сто и петдесет фунта, двайсетгодишна апетитна плът и освен това изумрудени очи, в които пламтеше огън, и освен това голяма влажна уста, и равни бели зъби, и гарвановочерни коси, и слънцето играеше по нея, преливаше се от раменете на корема и на бедрата, като оставяше сянка между почти голите ѝ гърди. Той стоеше над нея и открито я разглеждаше, а тя го гледаше от долу на горе, като се усмихваше с разбиране, а после поднесе чашата към устните си и отпи няколко глътки.

— Искаш ли? — каза тя, облиза устните си и като почака точно толкова, че да схване двусмислието, му подаде чашата.

Той ѝ обърна гръб, огледа се и като откри в сянката шезлонг, се настани в него и протегна краката си.

— Барбридж е в болницата — каза той. — Ще му отрежат краката.

Като продължаваше да се усмихва, тя го гледаше с едно око, другото беше скрито зад падналата над рамото вълниста коса, само усмивката застина, захарнобяла на мургавото ѝ лице. После машинално разклати чашата, сякаш се вслушваше в дрънкането на леда по стъклото, и попита:

— И двата ли?

— И двата. Може би до колената, а може и по-нагоре.

Тя остави чашата и отхвърли косите от лицето си. Вече не се усмихваше.

— Жалко — продума. — И ти значи...

Тъкмо на нея, на Дина Барбридж, би могъл да разкаже по-подробно защо стана така и как се случи всичко това. Сигурно би могъл да ѝ разкаже и как се върна в колата с нагласен бокс и как Барбридж го молеше — не за себе си го молеше даже, а за децата, за нея и за Арчи — и му обещаваха Златното кълбо. Но той не започна да разказва. Бръкна в пазвата си, извади пачка банкноти и ги хвърли на червената рогозка близо до дългите голи крака на Дина. Банкнотите се

разпиляха като пъстро ветрило. Дина разсеяно взе няколко и ги заразглежда, сякаш ги виждаше за първи път, но без всякакъв интерес.

— Значи това са последните пари — продума тя.

Редрик се пресегна от шезлонга, добра се до кофичката, измъкна бутилката и погледна етикета. По тъмното стъкло се стичаше вода и Редрик отмести бутилката встрани, за да не капе на панталоните му. Не обичаше скъпите марки уиски, но сега можеше да пийне и от това. И вече се канеше да пийне направо от бутилката, но го спряха някакви неясни протестиращи звуци зад гърба му. Огледа се и видя как мъчително премествайки кривите си крака, Лалугера бърза с всички сили през полянката, като държи с две ръце пред себе си висока чаша с прозрачна смес. От големите усилия потта се търкаляше като град по тъмночервеното му лице, неговите налети с кръв очи съвсем бяха изскочили от орбитите и щом видя, че Редрик гледа към него, той едва ли не с отчаяние протегна пред себе си чашата и отново издаде онзи звук, нещо като мучене или скимтене, като зина широко и безпомощно с беззъбата си уста.

— Чакам, чакам — каза му Редрик и пхна бутилката обратно в леда.

Лалугера най-после се приближи, преплитайки краката си, подаде на Редрик чашата и с плаха фамилиарност го потупа по рамото с уродливо изкълчената си ръка.

— Благодаря ти, Диксън — сериозно каза Редрик. — Тъкмо това е, дете ми трябваше сега. Ти, както винаги, си на висота, Диксън.

И докато Лалугера тресеше главата си от смущение и възторг и оживено се удряше със здравата ръка по бедрото, Редрик вдигна тържествено чашата, кимна му и отпи наведнъж половината. После погледна към Дина.

— Искаш ли? — попита той, като ѝ показва чашата. Дина не отговори. Тя сгъваше една банкнота наполовина и после още наполовина, и после още наполовина.

— Стига — каза той. — Няма да пропаднете. Твойто татенце има...

Тя го прекъсна:

— И ти, значи, го измъкна — каза тя. Не го питаше, а твърдеше. — Мъкнал си го, глупако, през цялата Зона, на гръб си го мъкнал... Лигльо, такъв случай си изтървал...

Той гледаше към нея, забравил за чашата, а тя стана, приближи се, като стъпваше по разхвърляните банкноти, и спря пред него, опряла свитите си юмруци в гладките хълбоци, закрила за него целия свят с великолепното си тяло, от което лъхаше на парфюм и сладка пот.

— Идиоти, той ви будалка както си иска, всичките... Бъхти ви по кокалите, по тиквите, дето са без капчица мозък. Почакай, почакай, той и на патерици пак ще ходи по кратуните ви, пак ще ви даде да видите какво е братска обич и милосърдие! — Тя вече почти крещеше. — Златното кълбо сигурно ти обеща, нали? Картата и капаните, нали? Хаплю! По сипаничавата ти мутра виждам, че ти е обещал... Той ще ти даде една карта, че да разбереш, упокой, господи, овчата душа на рижиия глупак Редрик Шухарт...

Тогава Редрик бавно се надигна, замахна и я удари през лицето, и тя млъкна наред думата, строполи се като сноп и завря лице в дланите си.

— Рижиият... глупак... — неясно продума тя. — Такъв случай изтървал... такъв случай...

Като я гледаше пренебрежително, Редрик допи чашата и без да се обръща, я тикна в ръцете на Лалугера. Не ще и дума — добри деца си е измолил Лешояда Барбридж в Зоната. Обичат го и го уважават.

Той излезе на улицата, хвана такси и заръча да го откарат до „Борж“. Време беше да свършва с работата, така му се спеше, че вече не издържаше, всичко плуваше пред очите му и в края на краищата заспа, стоварил се с цялото си тяло върху куфарчето, и се събуди едва когато шофьорът го разтресе за рамото.

— Пристигнахме, мистър...

— Къде сме? — продума той, озъртайки се в просъница. — Нали ти казах в банката...

— Съвсем не, мистър — ухили се шофьорът. — Казахте до „Борж“. Ето ви го „Борж“.

— Тъй да е — измърмори Редрик. — Присънило ми се е нещо...

Той се заплати и слезе, като трудно раздвижи отеклите си крака. Асфалтът вече се бе размекнал от слънцето, беше станало много горещо. Редрик почувства, че целият е мокър, имаше гаден вкус в устата, очите му сълзяха. Преди да влезе, се огледа. Както винаги по това време, улицата пред „Борж“ беше пуста. Заведенията отсреща още не бяха отворени, всъщност и „Борж“ беше затворен, но Ърнест вече

беше на поста си — триеше чашите, като поглеждаше навъсено иззад тезгяха тримата типове, които лочеха бира на ъгловата маса. Столовете още стояха обърнати по останалите маси, непознат негър с бяло сако лъскаше пода с парцал и още един негър се превиваше под касите с бира зад гърба на Ърнест. Редрик отиде до тезгяха, постави куфарчето там и поздравя. Ърнест измънка нещо недружелюбно.

— Дай ми една бира — каза Редрик и широко се прозя.

Ърнест тръсна на тезгяха празна чаша, измъкна от хладилника бутилка, отвори я и започна да налива. Като закри устата си с длан, Редрик се загледа в ръката му. Тя трепереше. Гърлото на бутилката няколко пъти се чукна в ръба на чашата. Редрик погледна Ърнест в лицето. Тежките му клепачи бяха сведени, малката уста — изкривена, дебелите бузи — увиснали. Негърът тътреше тоягата с парцала току под краката на Редрик, типове в ъгъла яростно и злобно спореха за конни състезания, негърът, който се мотаеше с касите, така блъсна Ърнест със задника си, че той залитна. Негърът промърмори някакви извинения. Със сподавен глас Ърнест попита:

— Донесе ли?

— Какво „донесе ли“? — Редрик извърна глава и се огледа. Един от типове стана лениво от масата, дотътри се до входа и като запали цигара, застана на вратата.

— Влез да поговорим — каза Ърнест.

И негърът с греблото вече стоеше между Редрик и вратата. Беше един такъв здравеняк като Гуталин, но два пъти по-широк в раменете.

— Добре — каза Редрик и взе куфарчето. Сънливостта му изчезна яко дим.

Мина зад тезгяха и се промъкна покрай негъра с бирените каси. Негърът явно си беше прискрипал пръста — облизваше го и разглеждаше Редрик изпод вежди. И той беше много як негър със счупен нос и сплескани уши. Ърнест влезе в задната стая и Редрик го последва, защото на изхода вече стояха и тримата типове, а негърът се намираше до завесата, която скриваше входа към склада.

В задната стая Ърнест се дръпна настрана и като се сви, седна на стола до стената, от масата се надигна капитан Куотърблад, прежълтял и тъжен, а отнякъде излезе грамаден полицай от частите на ООН, бързо притисна Редрик и опипа джобовете му с огромните си лапи. Ръката му се спря върху десния страничен джоб, измъкна бокса и той

леко побутна Редрик към капитана. Редрик се приближи до масата и постави куфарчето пред капитан Куотърблад.

— Как можа бе, свиня — каза той на Ърнест.

Ърнест вдигна умърлушено вежди и сви рамене. Всичко беше ясно. Дватама негри вече стояха ухилени до вратата, други врати нямаше, а прозорецът беше затворен и обкован отвън със солидна решетка.

С гримаса на отвращение капитан Куотърблад ровеше с две ръце в куфара и слагаше на масата: „празнотии“, малки — два броя, „батерийки“ — девет броя, „черни капки“ с различна големина — шестнайсет броя в полиетиленово пликче, „гъбки“, чудесно запазени — два броя, „газирана глина“ — един буркан.

— В джобовете си имате ли нещо? — тихо рече капитан Куотърблад. — Слагайте го тук...

— Гадове — каза Редрик. — Свини.

Той пхна ръка в пазвата си и запокити на масата банкнотите. Те се разпиляха на всички страни.

— Охо! — рече капитан Куотърблад. — Има ли още?

— Вземайте! — закрещя Редрик, извади от джоба си втората пачка и със замах я разпръсна на пода. — Плюскайте! Да ви приседне дано!

— Много интересно — спокойно рече капитан Куотърблад. — А сега събери всичко това.

— Ще имаш да вземаш! — каза му Редрик и сви ръцете си зад гърба. — Твоите копои ще го съберат. Сам ще си ги събереш!

— Вдигни парите, сталкер — каза капитан Куотърблад, без да повишава тон, като се подпря с юмруци на масата и целият се наклони напред.

Няколко секунди те мълчаливо се гледаха в очите, след това, като сипеше под носа си ругатни, Редрик клекна и неохотно взе да събира парите. Негрите зад гърба му започнаха да се кискат, а грамадният полицаи прихна доволно.

— Недей да пръхтиш, бе! — каза му Редрик. — Ще ти изхвъркнат сополите!

Той пълзеше вече на колене и събираше банкнотите една по една, като постепенно се приближаваше към тъмната медна халка, незабележима в боклука, изпълнил вдлъбнатината в паркета, и се

извърташе така, че да му бъде удобно. Той все бълваше ли, бълваше мръсни ругатни, всичките, които си спомняше, и тези, които сега му идваха на ума, а когато настъпи моментът, млъкна, напрегна се, сграбчи халката и с все сила я дръпна нагоре. Отвореният капак не беше успял да се стовари на пода, а той, протегнал ръце, вече летеше с главата надолу във влажния студен мрак на избата.

Редрик падна на ръце, изтърколи се през глава, скочи и се втурна приведен в тясната пролука между подредените един върху друг кашони, без да вижда нищо, като разчиташе само на паметта и късмета си; в движение дърпаше и разклащаше високите редове, и чуваше как те с дрънчене и трясък се сгромолясват в прохода зад него; със стиснати зъби изтича по невидимите стъпала, изби с тяло вратата, обкована с ръждясала ламарина, и се озова в гаража на Ърнест. Целият трепереше и дишаше тежко, пред очите му плуваха кървавочервени кръгове, с тежки болезнени удари сърцето му биеше в самото гърло, но той не се спря за секунда. Веднага се хвърли в другия ъгъл и като дереше ръцете си, взе да разхвърля купчината вехтории, под които в стената на гаража имаше няколко счупени дъски. После легна по корем и изпълзя през дупката, чу как сакото му шумно се разцепва и вече в двора, тесен като кладенец, седна между контейнерите за боклук, смъкна сакото, свали и захвърли вратовръзката, бързо се огледа, изгупа панталоните си, изправи се, претича през двора и се шмугна в ниския смрадлив тунел, който водеше към съседния двор, същия като на Ърнест. Бягайки, се ослуша, но воят на патрулните сирени още не се чуваше и той хукна още по-бързо, като плашеше отскачащите встрани деца, мушкаше се под простряното бельо, провираше се през дупките в прогнилите стобори, стараяйки се час по-скоро да се измъкне от този район, преди капитан Куотърблад да успее да го обгради. Познаваше тези места като петте си пръста. Във всичките тези дворове, мази, изоставени перални и складове за въглища беше играл като малък, тук навсякъде имаше познати и даже приятели и при други обстоятелства можеше да се скрие тук и да остане ако ще и цял месец, но не заради това под носа на капитан Куотърблад „извърши дръзко бягство, след като бе арестуван“ и си лепна още шест месеца.

На Редрик страшно му провървя. Вдигайки гюрултия и прах, по Седемнайсета улица се носеше в безредие поредното шествие на някаква лига — към двеста души, също така измъчени и раздърпани

като него и даже по-зле, сякаш и те току-що се бяха провирали през дупките в стоборите, бяха катурвали върху себе си кофи за боклук и отгоре на всичко бяха прекарвали бурно нощта в някой склад за въглища. Той изскочи от входа, веднага се вряза в тълпата и като се блъскаше, тъпчеше по нечии крака, получаваше шамари и отвърщаше, си проби път до отсрещната страна на улицата и отново се шмугна в един вход точно в момента, когато отпред се разнесе отвратителният вой на патрулните коли и шествието спря, сгъстявайки се като хармоника. Но той вече беше в друг район и капитан Куотърблад не можеше да знае точно в кой.

Редрик наближи своя гараж откъм склада за черна техника и му се наложи да почака известно време, докато работниците натоварят на един мотокар няколко огромни кашона с телевизори. Настани се сред хилавите люлякови храсти пред сляпата стена на съседната къща, отдъхна си малко и изпуши една цигара. Пушеше жадно, клекнал и опрял гръб в грубата мазилка на противопожарната стена, като от време на време слагаше ръка на бузата си, за да укроти нервния тик и мислеше, мислеше, мислеше, а когато мотокарът с работниците, бучейки, замина към изхода на улицата, той се засмя и тихо каза след него: „Да сте живи и здрави, момчета, спрехте за малко глупака... та да размисли“. От този момент започна да действа бързо, но без излишна припряност, ловко, обмислено, сякаш работеше в Зоната — вече не беше беглец, а сталкер.

Мушна се в своя гараж през тайния отвор, премести безшумно старата седалка, бръкна в кошницата, извади внимателно вързопа от торбата и го пхна в пазвата си. После свали от гвоздея старото изтъркано кожено яке, намери в ъгъла омасленото кепе и с две ръце го нахлупи ниско над челото си. През пролуките на вратата в полумрака на гаража проникваха тесните ивици слънчева светлина, изпълнени със святкащи пращинки. Децата в двора пищяха оживено и весело и когато вече се канеше да тръгва, неочаквано разпозна гласа на дъщеря си. Тогава долепи око до най-широката пролука и известно време гледа как Маймунката припка около новата люлка, като размахва две балончета, а три бабички — съседки, с плетките на колене, седнали на близката пейка, я гледат с враждебно свити устни. Одумват я дъртите клюкарки. А на децата им е все едно, играят с нея, сякаш нищо й няма, ненапразно им се подмазваше той — и дървена пързалка им направи, и

къщичка за куклите, и люлка... и тази пейка, на която седяха дъртачките, пак той я направи. Е, добре, каза беззвучно, откъсна се от пролуката, огледа за последен път гаража и се шмугна в отвора.

В югозападната покрайнина на града, близо до изоставената бензинова колонка, имаше телефонна кабина. Един бог знае кой я ползваше тук сега — всички къщи наоколо бяха заковани с дъски, а по-нататък, на юг, се простираше необятната пустош на старото градско бунище. Редрик седна в сянката на кабината направо на земята и пъхна ръката си в процепа под нея. Напипа прашната омаслена хартия и дръжката на пистолета, завит в нея. Поцинкованата кутийка с патроните също беше на мястото си, и торбичката с „гривните“, и старият портфейл с подправените документи — скривалището беше непокътнато. Тогава свали якето и кепето и бръкна в пазвата си. Почти цяла минута седя, като претегляше на ръка порцелановия съд, пълен с могъща и неизбежна смърт. И тогава усети, че бузата му отново се размърда и заигра.

— Шухарт — промърмори той, без да чува гласа си. — Защо правиш това бе, свиня? Ами че те с това нещо всичките ще ни изподавят... — Притисна с пръсти играещата буза, но това не му помогна. — Гадове — каза за работниците, които товареха телевизори на мотокара. — Изпречихте ми се на пътя... Щях да го захвърля обратно в Зоната и толкоз...

Огледа се тъжно. Горещият въздух трептеше над напукания асфалт, закованите прозорци гледаха навъсено, прашни вихрушки бродеха по пущинака. Беше сам.

— Е, така да е — каза той решително. — Всеки за себе си, а бог за всички. И за нас ще стигне...

Припряно, за да не се откаже отново, пъхна съда в кепето, а кепето зави в коженото яке. После застана на колене и като натисна с рамо, леко наклони телефонната кабина. Дебелият вързоп влезе в дупката и остана още доста място. Той внимателно пусна кабината, разлюля я с две ръце, за да се намести добре, стана и изтърси панталоните си.

— Туйто — каза той. — Стига толкова приказки.

Мушна се в нажежения зной на кабината, пусна монета и набра номера.

— Гута — каза той. — Не се тревожи, моля ти се. Пак ме спипаха. — Чу я как изпъшка и бързо заговори: — Ами дребна работа, седем-осем месеца... и със свиждане... Ще изкараме. А без пари няма да останеш, пари ще ти изпратя... — Тя още мълчеше. — Утре ще те извикат в комендантството, там ще се видим. Доведи Маймунката.

— Обиск ще правят ли? — глухо попита тя.

— Ако щат, да правят. Вкъщи е чисто. Все едно, горе главата... Като си взела за мъж сталкер, няма да се оплакваш. Е, до утре... И да знаеш — не съм ти се обаждал. Целувам те.

Той рязко окачи слушалката и няколко секунди стоя, замижал с всички сили и стиснал зъби така, че ушите му бучаха. После отново пусна монета и набра друг номер.

— Слушам ви — каза Пресипналия.

— Обажда се Шухарт — каза Редрик. — Слушайте внимателно и не ме прекъсвайте...

— Шухарт ли? — доста естествено се учуди Пресипналия. — Какъв Шухарт?

— Казах ви, не ме прекъсвайте! Пипнаха ме, избягах и сега отивам да се предам. Ще ми лепнат две години и половина или три. Жена ми ще остане без пари. Вие ще я осигурите. Така че да няма нужда от нищо, разбрахте ли? Питам ви, разбрахте ли?

— Продължавайте — каза Пресипналия. — Някакъв психопат се обажда — подхвърли той на някого встрани. — Да се побърка човек.

— Порцеланът е скрит под телефонна кабина номер 347 в самия край на Рудничарската улица, където има изоставена бензиноколонка. 347 в края на „Рудничарска“. Тя е единствена наоколо, няма да я сбъркате. Порцеланът е под нея. Ако искате, го вземете, ако не щете — не го взимайте, но жена ми не трябва да се нуждае от нищо. С вас още много работа ще вършим. Но ако се върна и науча, че не сте играли честно... Не ви съветвам да играете нечестно. Разбрахте ли?

— Разбрах ви — каза Пресипналия. — Благодаря. — После, като се забави малко, попита: — Да ви наемем ли адвокат?

— Не — каза Редрик. — Всичките пари до последния грош дайте на жена ми. Бъдете здрав.

Той закачи слушалката, огледа се, напъха ръцете си дълбоко в джобовете на панталона и без да бърза, тръгна нагоре по „Рудничарска“ покрай безлюдните заковани къщи.

3. РИЧАРД Х. НЪНАН

51-ГОДИШЕН, ПРЕДСТАВИТЕЛ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ НА ЕЛЕКТРОННА АПАРАТУРА ЗА ХАРМЪНТСКИЯ ФИЛИАЛ НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ИЗВЪНЗЕМНИ КУЛТУРИ

Ричард Х. Нънан, представител на „Саймън Кибернетикс“, „Мицубиши Илектрик Корпорейшън“ и „Електронен-виртшафт АГ“ към хармънтския филиал на Международния институт за извънземни култури, седеше на бюрото си в своя кабинет и рисуваше дяволчета в огромния си делови бележник на бизнесмен. При това съчувствено се усмихваше и кимаше, без да слуша посетителя. Той просто чакаше да му се обадят по телефона, а посетителят, доктор Пилман, вяло го мъмреше. Или си въобразяваше, че го мъмри. Или се мъчеше сам да повярва, че го мъмри.

— Всичко това ще го имаме предвид, Валентин — каза накрая Нънан, като дорисува десетото дяволче, за да закръгли бройката, и затвори бележника. — Наистина е безобразие...

Валентин протегна тънката си ръка и старателно изтърси пепелта от цигарата в пепелника.

— И какво по-точно ще имате предвид, Дик? — вежливо попита той.

— Всичко, което казахте — весело отвърна Нънан, отпусвайки се назад в креслото. — До последната дума.

— А какво казах?

— Това не е важно — продума Нънан. — Каквото и да сте казали, всичко ще бъде взето предвид.

Валентин (доктор Валентин Пилман, носител на Нобелова награда и т.н.) седеше пред него в дълбокия фотьойл, дребничък, фин, старателен, без никакво петънце на велуреното яке, без никаква гънка на обтегнатия панталон, с ярка риза, строга едноцветна вратовръзка и лъщящи обувки, на тънките му бели устни играеше ехидна усмивка, огромни тъмни очила скриваха очите му, а черната коса над широкото му ниско чело беше подстригана „канадска ливада“.

— Според мен напразно ви плащат вашата фантастична заплата — каза той. — Нещо повече, Дик, според мен вие сте и саботьор.

— Ш-ш-шт! — прошепна Нънан. — За бога, не говорете толкова високо.

— Наистина — продължи Валентин. — Вече доста време ви наблюдавам: вие изобщо не работите...

— Един момент! — прекъсна го Нънан и размаха дебелия си розов пръст. — Как така да не работя? Нима има поне една рекламация, останала без последствие?

— Не зная — каза Валентин и отново изтърси пепелта. — Пристига хубава апаратура, пристига и лоша апаратура. По-често пристига хубава, но какво общо имате вие с това — не зная.

— Ето, виждате ли. А ако не бях аз, хубавата щеше да пристига по-рядко. Освен това вие, учените, непрекъснато разваляте хубавата апаратура, а после правите рекламации и кой ви прикрива тогава? Ето например какво направихте с „детектива“? Великолепен уред, блестящо се представи в геоложките проучвания, издръжлив, автономен... А вие го насилихте да работи в абсолютно ненормални режими, натоварихте го като някой стар кон и...

— Да, не го напоихме навреме и не му дадохме достатъчно овес — отбеляза, Валентин. — Вие сте коняр, Дик, а не индустриалец!

— Коняр... — замислено рече Нънан. — Това е по-добре. Преди няколко години тук работеше доктор Панов, вие сигурно го познавахте, сетне той загина... Та той предполагаше, че моето призвание е да развъждам крокодили...

— Чел съм някои негови работи — каза Валентин. — Много сериозен и обаятелен човек. На ваше място бих се замислил върху думите му.

— Добре. Ще помисля в свободното си време... Вие по-добре ми кажете как приключи вчера първото изпитание на ПК-3?

— ПК-3? — повтори Валентин, като челото му замислено се набръчка. — А... „Палячото“. Нищо особено. Премина добре по маршрута, донесе няколко „гривни“ и някаква пластинка с неизвестно предназначение. — Той замълча. — И една катарама от жартиери на фирмата „Лукс“.

— Каква беше тази пластинка?

— Някаква ванадиева сплав, засега е трудно да се каже нещо повече. Не реагира на нищо.

— Защо тогава ПК-3 ѝ е обърнал внимание?

— Питайте производителя му. Това вече е по вашата част.

Нънан почука с молива по бележника си.

— Та нали в края на краищата това беше първото изпитание — замислено рече той. — А може би пластинката е изтощена... Знаете ли какво ще ви посъветвам? Захвърлете пластината обратно в Зоната и след няколко дена изпратете „детектива“ да я намери. Помня поминалата година...

Телефонът иззвъня и начаса забравил за Валентин, Нънан грабна слушалката.

— Мистър Нънан? — попита секретарката. — Отново ви търси господин Лемхен.

— Свържете ме.

Валентин стана, постави изгасналата цигара в пепелника, вдигна два пръста за сбогом, размърда ги и излезе, дребен, строен, спретнат.

— Мистър Нънан? — разнесе се в слушалката познатият муден глас.

— Слушам ви.

— Човек не може лесно да ви открие на работното място, мистър Нънан.

— Дойде нова партида...

— Да, вече зная. Мистър Нънан, пристигнал съм за малко, има няколко въпроса, които трябва да обсъдим, затова предлагам да се срещнем. Става дума за последните договори на „Мицубиши Илектрик Корпорейшън“. Юридическата им страна.

— На вашите услуги съм.

— Тогава, ако не възразявате, ще се видим след половин час в кантората на нашия филиал. Ще ви бъде ли удобно?

— Напълно. След половин час.

Ричард постави слушалката, стана и като потриваше пълните си ръце, се заразхожда из кабинета. Даже понечи да затананика някакъв моден шлагер, но веднага пропя фалшиво и добродушно се засмя на себе си. После си взе шапката, праметна през ръка шлифера и излезе в приемната.

— Мило дете — каза той на секретарката. — Запрашвам към клиентите. Вие оставате да командвате гарнизона, удържайте, както се казва, крепостта, а аз ще ви донеса шоколадче.

Секретарката разцъфтя. Нънан ѝ изпрати въздушна целувка и се понесе по коридорите на института. Няколко пъти се опитваха да го хванат по работа, но той се изплъзваше, отърваваше се с шеги, молеше да задържат позициите без него, да си пазят бъбреците, да не се напрягат и в края на краищата, без никой да успее да го улови, изскочи от сградата, като по навик размаха сгънатия пропуск под носа на дежурния.

Ниски облаци се бяха надвесили над града, беше задушно, първите плахи капки се пръскаха по асфалта като черни звезди.

Нънан се наметна с шлифера и заситни бързо покрай редицата автомобили към своето пежо, мушна се вътре, свали шлифера от главата си и го хвърли на задната седалка. Извади от горния джоб на сакото си едно „инакво“, постави черната кръгла клечка в гнездото на акумулатора и я натисна с палец, докато щракне. После, като си размърда задника, се настани по-удобно зад волана и натисна педала. Пежото безшумно изскочи на средата на улицата и се понесе към изхода на района пред Зоната.

Дъждът рукна внезапно, отведнъж, сякаш в небесата се продъни каца с вода. Настилката стана хлъзгава, колата занасяше на завоите. Нънан пусна чистачките и намали скоростта. „И тъй, получили са доклада — помисли той. — Сега ще ни хвалят. Какво пък, нямам нищо против. Обичам, когато ме хвалят. Особено когато ме хвали самият господин Лемхен. Странна работа, защо толкова ни харесва да ни хвалят? От това парите не стават повече. Заради славата? Че каква слава можем да имаме ние? «Той се прослави: сега за него знаят трима.» Е, да кажем, четирима, ако смятаме и Бейлис. Интересно нещо е човекът... Изглежда, обичаме да ни похвалят заради самата хвалба. Както децата обичат сладолед. Това е комплекс за малоценност, там е работата. Похвалата ласкае нашите комплекси. А излиза много глупаво. Как мога да се издигна в собствените си очи? Та да не би да не се познавам? Да не зная стария дебел Ричард Х. Нънан? А, добре че се сетих, какво беше това «Х»? Ха сега де! Че няма и кого да питам... Няма да взема да питам господин Лемхен я...? А, спомних си! Хърбърт. Ричард Хърбърт Нънан. Ей, ама вали като из ведро...”

Той се измъкна от Централния булевард и си помисли: „Колко израсна градчето през последните години. Я какви небостъргачи изпонастроиха... Ей там вдигат още един. Какво ли ще има в него?”

Ами увеселителният комплекс с джазовите оркестри и публичният дом от световна класа — все за нашия доблестен гарнизон и за нашите храбри туристи, особено за по-възрастните и за благородните рицари на науката... А покрайнините запустяват. И покойниците, възкръснали от гробовете, вече няма къде да се връщат“.

— За възкръсналите пътищата към дома са преградени, затова са те така сърдити и опечалени — каза той на глас.

„Да, бих искал да зная как ще свърши всичко това. Всъщност преди десет години съвсем точно знаех какво трябва да се направи. Да се поставят непреодолими кордони. Районът наоколо да се опразни на петдесет километра. Да останат само учените, войниците и никой друг. И страшната язва на планетата ще бъде напълно обезвредена... И като си помисля, че не само аз, ами всички мислеха така. Какви речи се произнасяха, какви законопроекти се внасяха... А ето че сега даже не можеш да си спомниш как тази желязна решителност на всички се размекна като пихтия. «От една страна, не можем да не признаем, а от друга страна, не можем да не се съгласим.» А това май започна, когато изнесоха от Зоната първите «инакви». Батерийките... Да, май че от тях се започна. Особено когато откриха, че се размножават. Язвата се оказа не чак такава язва и даже съвсем не язва, а нещо като съкровищница... Пък сега вече никой не знае какво е това — язва ли е, съкровищница ли е, или пък адско изкушение, кутията на Пандора, дявол, сатана... Малко по малко получават облаги от нея. Десет години се бяхтят, милиарди потрошиха, а така и не можаха да се нагласят организирано да грабят. Всеки си гледа своя малък бизнес, а учените глави, важни-важни, тържествено приказват: от една страна, не можем да не признаем, а от друга страна, не можем да не се съгласим, че тъй като еди-кой си обект, щом бъде облъчен с рентгенови лъчи под ъгъл осемнайсет градуса, излъчва квазитопли електрони под ъгъл дваайсет и два градуса... По дяволите! И тъй, и тъй няма да доживея да видя как ще свърши...“

Колата мина покрай къщата на Лешояда Барбридж. Всички прозорци светеха заради проливния дъжд, виждаше се, че в прозорците на втория етаж, където бяха стаите на Дина, се мяркаха танцуващи двойки. Или бяха почнали още от зори, или от вчера не можеха да свършат. Такава мода се появи в града — веселбата да

продължава непрекъснато дни наред. Яка младеж отгледахме, издръжлива и упорита в своите стремежи...

Нънан спря колата пред неугледната сграда със скромната фирма „Юридическа кантора Корш, Корш и Саймък“. Измъкна и пъкна в джоба си „инаквото“, отново метна на главата си шлифера, взе си шапката и чевръсто изтича във входа покрай портиера, задълбочил се във вестника, по стълбите, покрити с протрит килим, затропа с токовете на обувките си по тъмния коридор на втория етаж, просмукан с характерен мирис, чието естество навремето напразно се стара да установи, отвори вратата в края на коридора и влезе в приемната. На мястото на секретарката седеше непознат, много мургав младеж. Беше без сако, с навити ръкави. Той се ровеше във вътрешността на някакво сложно електронно устройство, което заместваше пишещата машина на масата. Ричард Нънан закачи шлифера и шапката, приглади с две ръце остатъците от косите си зад ушите и въпросително погледна младия мъж. Той кимна.

Тогава Нънан отвори вратата на кабинета.

Господин Лемхен тежко се надигна да го посрещне от големия кожен фотьойл до прозореца, закрит плътно с тежка завеса. Правоъгълното му лице се сгърчи в гримаса, която означаваше или приветлива усмивка, или скръб заради лошото време, а може би със сетни сили сдържан напън да кихне.

— Ето ви и вас — мудно каза той. — Влизайте, разполагайте се.

Нънан зашари с поглед къде да се разположи и не откри нищо освен един корав стол с права облегалка, тикнат под масата. Тогава приседна на края на масата. Веселото му настроение, кой знае защо, взе да се изпарява — и той самият още не знаеше защо. Изведнъж му стана ясно, че няма да го хвалят. По-скоро обратното. Днес ще се ядосвам, философски си помисли той и се приготви за най-лошото.

— Пушете — предложи господин Лемхен и отново се отпусна във фотьойла.

— Благодаря, не пуша.

Господин Лемхен кимна няколко пъти с такъв вид, сякаш се бяха потвърдили най-лошите му предположения, допря разперените пръсти на двете си ръце пред лицето си и известно време внимателно разглежда образувалата се фигура.

— Предполагам, че ние с вас няма да обсъждаме юридическата страна на дейността на фирмата „Мицубиши Илектрик Корпорейшън“ — продума той накрая.

Това беше шега. Ричард Нънан се усмихна с готовност и каза:

— Както обичате.

Дяволски неудобно му беше да седи на масата, краката му не достигаха пода, убиваше му на задника.

— Със съжаление трябва да ви съобщя, Ричард — каза господин Лемхен, — че вашият доклад направи горе изключително добро впечатление.

— Хм... — каза той и си помисли: „Започва се“.

— Дори се канеха да ви представят за орден — продължи господин Лемхен, — но аз предложих да не бързаме. И правилно постъпих. — Най-сетне той откъсна очи от съзерцаваните десет пръста и погледна Нънан изпод вежди. — Вие ще ме попитате защо съм проявил, както би се сторило някому, прекалена предпазливост.

— Сигурно сте имали основания за това — каза Нънан с огорчение.

— Да, имах. Какво излиза от вашия доклад, Ричард? Групата „Метропол“ е ликвидирана. Благодарение на вашите услуги. Групата „Зеленото цвете“ е хваната в пълен състав с явни улики. Отлична работа. Пак вие сте я свършили. Групите „Ветрило“, „Квазимодо“, „Странстващите музиканти“ и всички останали, не им помня имената, са се саморазтурили, тъй като са разбрали, че всеки момент и тях ще ги спипат. Това действително е така, всичко се потвърждава от данните, които имахме от други източници. Бойното поле е опразнено. Вие сте го заели, Ричард. Противникът е отстъпил безразборно, като е понесъл големи загуби. Правилно ли изложих ситуацията?

— Във всеки случай — предпазливо каза Нънан — през последните три месеца спря изтичането на материали от Зоната през Хармънт... Поне според моите сведения — добави той.

— Противникът е отстъпил, нали?

— Е, ако държите точно на тази дума... Отстъпи.

— Не е отстъпил! — каза господин Лемхен. — Там е работата, че този противник никога не отстъпва. В това съм сигурен. Като избързахте с победоносния доклад, вие демонстрирахте неопитност,

Ричард. Точно затова предложих да не ви представяме незабавно за награда.

„Да вървят по дяволите твоите награди — мислеше си Нънан, като клатеше крака и мрачно гледаше проблясващото бомбе на обувката си. — Притрябвали са ми твоите награди. Брей, че моралист се извъди, цял проповедник — и без тебе знам с кого имам работа тука, плюя аз на твоето конско що за противник съм имал. Абе, кажи го просто и ясно: къде, как и какво по-точно съм изтървал... какъв друг номер са успели пак да изиграят тези негодници... къде, как и какви пролуки са намерили... и карай направо, да не съм ти сополив първолак...“

— Какво сте чували за Златното кълбо? — ненадейно попита господин Лемхен.

„Боже мой — раздразнено си помисли Нънан. — Златното кълбо пък какво общо има с тая работа? Да пукнеш дано с този твой стил на разговор...“

— Златното кълбо е легенда — заобяснява той с отегчение. — Митично съоръжение в Зоната, което има форма и вид на някакво златно кълбо, предназначено да изпълнява човешки желания.

— Всякакви ли?

— Съгласно каноните на легендата — всякакви. Има обаче варианти...

— Така — каза господин Лемхен. — А какво сте чували за „лампата-смърт“?

— Преди осем години — отегчено поде Нънан — сталкерът Стивън Норман, по прякор Очилатия, изнесе от Зоната някакво устройство, което, доколкото може да се съди, представлява нещо като система от излъчватели, действащи смъртоносно на земните организми. Същият този Очилатия направи пазарлък за агрегата с института. Споразумяха се за цената. Очилатия отиде в Зоната и не се върна. Къде се намира агрегатът, сега не е известно. В института и до ден-днешен си скубят косите. Познатият ви Хю от „Метропол“ предлагаше за този агрегат всяка сума, която се побира в графата на чековата му книжка.

— Това ли е всичко? — попита господин Лемхен.

— Това е — отвърна Нънан и демонстративно заразглежда обстановката в стаята. Тя беше скучна, нямаше какво да се гледа.

— Така — каза Лемхен. — А какво сте чували за „рачешкото око“?

— За какво око?

— За рачешкото. Рак. Нали знаете? — Господин Лемхен размърда два пръста като ножица. — С щипки.

— За пръв път чувам — каза Нънан.

— А да знаете нещо за „гърмящите салфетки“?

Нънан слезе от масата и застана пред Лемхен, пъхнал ръце в джобовете си.

— Нищо не знам — каза той. — А вие?

— За съжаление, и аз нищо не знам. Нито за „рачешкото око“, нито за „гърмящите салфетки“. А в действителност те съществуват.

— От моята Зона ли са изнесени? — попита Нънан.

— Седнете, седнете — каза господин Лемхен и му махна с ръка. — Нашият разговор едва започва. Седнете.

Нънан заобиколи масата и седна на коравия стол с високата облегалка. „Накъде бие сега? — помисли той трескаво. — Що за ново двайсет? Сигурно са намерили нещо в другите Зони, а говедото ме разиграва. Никога не ме е обичал дъртият хитрец, не може да забрави епиграмите...“

— Да продължим нашия малък изпит — тържествено каза Лемхен. Той се отпусна назад във фотьойла и като гледаше в тавана, попита: — Как я кара старият Барбридж?

— Барбридж? Лешояда Барбридж вече не е свързан със Зоната. Държи четири бара, дом за удоволствия и търгува с дъщеря си... е, не в прекия смисъл. Осигурява материали на нелегалните порнографски издания... А може и в прекия смисъл да върти търговия с нея, не знам. В последно време не се интересувам от тях. Той е сакат, не се нуждае от средства и не ходи в Зоната.

Господин Лемхен кимаше със задоволство.

— Ясно — похвали го той. — А какво прави Малтиеца Креон?

— Той е един от малкото действащи сталкери. Беше свързан с групата „Квазимодо“, сега пласира стоката си на института чрез мен. Държа го на свобода, защото все някога някой ще клъвне... Наистина той пие много в последно време и се страхувам, че няма да изкара дълго. Зоната не обича пияниците.

— Има ли връзка с Барбридж?

— Върти се около Дина, но без успех.

— Много хубаво — каза господин Лемхен. — А какво се чува за Рижия Шухарт?

— Преди месец излезе от затвора. Няма нужда от пари. Той... — Нънан помълча. — С две думи, има семейни проблеми. Сега не му е до Зоната.

— Това ли е всичко?

— Това е.

— Не е много — каза господин Лемхен. — А как стоят нещата с Щастливеца Картър?

— От много години не е сталкер. Търгува с употребявани автомобили, а има и работилница, в която преустройват захранването на колите от „инакви“. Има четири деца, жена му почина миналата година. Тъща му живее при него.

Лемхен кимаше.

— Е, кого от старците още пропуснах? — добродушно попита той.

— Пропуснахте Джонатан Майлс, с прякор Кактуса. Той сега е в болница, умира от рак. А също и Гуталин...

— Да, да. Какво става с Гуталин?

— Гуталин си е същият — каза Нънан. — Има група от трима души. По цели седмици се губят в Зоната. Всичко, което намерят, унищожават на място. А неговото Дружество на войнстващите ангели се разпадна.

— Защо?

— Сигурно помните, че те изкупуваха стоката и Гуталин я отнасяше обратно в Зоната. Дяволовото дяволу. Сега няма какво да купуват, освен това новият директор на филиала насъска срещу тях полицията.

— Разбирам — каза господин Лемхен. — А младите?

— Какво младите... Идват и си отиват. Има петима-шестима души с известен опит, но в последно време няма на кого да пласират стоката и се объркаха. Малко по малко ги опитомявам... Предполагам, шефе, че със сталкерството в моята Зона на практика е свършено. Старците се отдръпнаха, младите са неопитни, пък и занаятът не е на такава почит, както по-рано. Техниката настъпва, вече има сталкери-автомати.

— Да, да, чух за това — каза господин Лемхен. — Обаче тези автомати засега не изплащат даже енергията, която харчат. Или греша?

— Това е въпрос на време. Скоро ще започнат да се изплащат.

— Колко скоро?

— След пет-шест години...

Господин Лемхен отново закива.

— Впрочем вие сигурно още не знаете, противникът също започна да използва сталкери-автомати.

— В моята Зона ли? — попита Нънан, като наостри уши.

— И във вашата. При вас базата им е в Рексополис, а съоръженията прехвърлят с вертолетите през планините в Змийската клисура, на Черното езеро и в подножието на връх Боулдър...

— Ами че това е в периферията — недоверчиво каза Нънан. — Там е празно, какво могат да намерят там?

— Малко, много малко, но намират. Впрочем това е само за справка, то не ви засяга... Да обобщим. В Хармънт почти не са останали професионални сталкери. Тези, които са останали, вече нямат нищо общо със Зоната. Младежта е объркана и се намира в процес на опитомяване. Противникът е разбит, отхвърлен, лежи някъде и си ближе раните. Стока няма, а когато се появи, няма на кого да се пласира. Има вече три месеца, откакто незаконното изтичане на материали от хармънтската Зона е спряло. Така ли е?

Нънан мълчеше. „Сега — мислеше той. — Ей сега ще ме среже. Но къде ми е слабото място? И бая слабо трябва да е, като гледам. Хайде, давай, старо плашило! Не ми вади душата...“

— Не чувам вашия отговор — каза Лемхен и сложи ръка като фуния на сбръчканото си космато ухо.

— Добре, шефе — мрачно каза Нънан. — Стига толкова. Сварихте ме, опекохте ме, хайде, изяждайте ме вече.

— Хм — промърмори неопределено Лемхен под носа си и неочаквано продължи с огорчение: — Даже няма какво да ми кажете. Ето на, мигате на парцали пред началството, а питате ли ме мене лесно ли ми беше, когато онзи ден... — Той изведнъж замлъкна наред думата, стана и тръгна бавно към сейфа. — Накратко казано, през последните два месеца само от данните, с които разполагаме, се вижда, че комплексите на противника са получили над шест хиляди броя материали от различни Зони. — Той се спря до сейфа, погали го

по боядисаната страна и рязко се обърна към Нънан. — Не си правете никакви илюзии! — закрещя той. — Има отпечатащи от пръстите на Барбридж! Отпечатащи от пръстите на Малтиец! Отпечатащи от пръстите на Гагата Бен-Халеви, за когото вие даже не сметнахте за нужно да споменете. Отпечатащи от пръстите на Гъгневия Гереш и Джуджето Цмига! Така ли опитомявате вашата младеж? „Гривни“! „Игли“! „Бели бръмбари“! И не само това, ами някакви „рачешки очи“, някакви „птичи дрънкулки“, „гърмящи салфетки“, дяволите да ги вземат! — Той отново замлъкна наред думата, върна се във фотойла, пак допря разперените си пръсти и вежливо попита: — Какво мислите за всичко това, Ричард?

Нънан извади носна кърпа и избърса шията и тила си.

— Нищо не мисля — измърмори той честно. — Извинете, шефе, но аз сега изобщо... Нека си поема дъх... Барбридж! Барбридж няма нищо общо със Зоната! Знаем всяка негова крачка! Той урежда гуляи и пикници на езерата, оттам изкарва добри пари и просто няма нужда... Извинете, глупости приказвам, разбира се, но ви уверявам, че не изпускам от очи Барбридж, откакто е излязъл от болницата...

— Не ви задържам повече — каза господин Лемхен. — Давам ви срок една седмица да разберете по какъв начин материалите от вашата Зона попадат в ръцете на Барбридж... и на всички останали мръсници. Довиждане.

Нънан се изправи, кимна смутено към профила на господин Лемхен и като продължаваше да бърше с кърпата обилно изпотения си врат, се измъкна в приемната. Мургавият млад мъж пушеше и замислено се взираше във вътрешността на разглобеното електронно устройство. Погледна бегло към Нънан — очите му бяха празни, обърнати навътре.

Ричард Нънан нахлупи шапката как да е, взе шлифера под мишница и се махна. „Такова нещо май още не беше идвало до главата ми — летяха мислите му безразборно. — Виж го ти Гагата Бен-Халеви! И с прякор вече се сдобил!... Кога успя? Вре се навсякъде... да го пребие човек той шибаняк, малко е... Не, работата е друга... Ах, ти, свиня, сакато говедо... Лешояд! Колко ме изтормози само!... Също както тогава, в Сингапур, онзи другият... как му викаха... мутрата ми блъсна в масата, а тила — в стената...“

Той седна в автомобила и без да може да мисли за каквото и да било, известно време тършува по арматурното табло да намери контактния ключ. От шапката му течеше вода на коленете, той я сне и без да гледа, я запокити зад гърба си. Дъждът обливаше предното стъкло и кой знае защо, Ричард Нънан си въобразяваше, че именно поради това не може да разбере какво трябва да прави по-нататък. Като осъзна, с все сила се тресна с юмрук в олисялото чело. Олекна му. Веднага си спомни, че контактен ключ няма и не може да има, а в джоба му лежи „инаквото“. Вечният акумулатор. И трябва да го извади от джоба си, да пукне дано, и да го постави в гнездото, и тогава ще може най-малкото да тръгне нанякъде — по-далеч от тази къща, където иззад прозорците бездруго го наблюдава онова старо чучело...

Ръката на Нънан с „инаквото“ замръзна по средата на пътя. „Тъй. Поне знам от кого да почна. Да, от него ще почна. Ах, как ще почна от него! Никой никога от никого не е почвал така, както аз ще почна от него сега. Хем с такова удоволствие. — Той включи чистачките и бързо подкара колата по булеварда, като почти не виждаше нищо пред себе си, но вече беше поуспокоен. — Нищо, нека бъде като в Сингапур. Та нали в края на краищата в Сингапур всичко свърши благополучно... Чудо голямо, един път да ти блъснат мутрата в масата! Можеше да бъде и по-лошо. Можеше да не бъде мутрата и не в масата, а в нещо с гвоздеи... Боже мой, колко лесно може да се реши този въпрос! Събираш всички гадове закуп и ги тикаш «на топло» за петнайсет години... или направо ги пращаш да вървят по дяволите. Я виж, в Русия няма и помен от сталкери! Там Зоната е заградена със стоманена ограда, птиче не може да прехвъркне през бариерата, камо ли миризливи туристи или любопитни безделници, нито дори такива идиоти като шведите с жвакащите челюсти. Простичко трябва да се решават въпросите, господо, простичко! Без всякакви усложнения, ей богу! Нямаш работа в Зоната и точка! Довиждане! Шут още на сто и първия километър! Защо ли не отида в Русия? Няма да ме вземат... Тъй да е, да не се отклоняваме от въпроса. Тука някъде трябва да е моят бардак? По дяволите, нищо не се вижда в тоя дъжд... Аха, ето го.“

Ни в туй, ни в онуй време заведението „Пет минути“ бе обляно от светлина — същински „Метропол“. Отгърсвайки се като куче, изскочило от вода, Ричард Нънан влезе в ярко осветената зала, която

вонеше на цигари, парфюми и вкиснато шампанско. Стариат Бени, все още без ливрея, седеше полуизвърнат зад тезгяха и плюскаше нещо, стиснал вилицата в юмрук. Пред него, разположила чудовищния си бюст сред празните чаши, се извисяваше Мадам — умърлушена, тя го гледаше как яде. В залата даже не бяха почистили от снощи. Щом Нънан влезе, Мадам веднага извърна към него широкото си намацано лице. Отначало то беше недоволно, но тозчас по него се разля професионална усмивка.

— Охо! — басово каза тя. — Нима самият господин Нънан! Рано-рано ви домъчня за момичетата, а? Те още си почиват...

Бени продължаваше да яде, той беше глух като пън.

— Здравсти, приятелю! — отвърна Нънан, щом се приближи. — За какво ми са момичета, когато пред мен стои истинска жена?

Бени най-сетне го забеляза. Страшната маска, цялата в сини и кървавочервени белези, с налягане се изкриви в приветлива усмивка.

— Здравейте, сър — дрезгаво рече той. — Наминахте да се изсушите ли?

В отговор Нънан се усмихна и му махна с ръка. Той не обичаше да разговаря с Бени: през цялото време трябваше да крещи.

— Къде е моят управител, деца мои? — попита той.

— В офиса си — отговори Мадам. — И май че, както обикновено, не е сам.

— Съсипва се — каза Нънан. — И здравето си ще прецака, и заведението. Мадам, ще те помоля да ми приготвиш от моето, скоро ще се върна.

Като стъпваше безшумно по дебелия изкуствен килим, той мина по коридора покрай закритите с тежки завеси сепарета, на стената на всяко от които беше изобразено някакво цвете, сви в незабележимото разклонение и без да чука, отвори тапицираната с кожа врата.

Катюша Кокала наистина не беше сам. И до такава степен не беше сам, че две не виждаше. Светът беше изчезнал за него. Той само тежко пъшкаше и издаваше отривисти стонове. Жизел първа забеляза неочаквания посетител — дори в този сублимен момент тя беше запазила професионално хладнокръвие.

— Слънчице — внимателно рече тя, — господин Нънан те търси.

Катюша Кокала надигна кървясалите си очи, бавно дойде на себе си и скочи, като изблъска Жизел настрана. Той още хриптеше и

дишаше тежко, но човек вече можеше да си има работа с него. Кокала смотолеви нещо за дъжда и за ревматизма, после се обърна към разчорлената Жизел и сухо рече:

— Може да си вървите и имайте предвид какво ви казах.

Нънан се отпусна във фотьойла и известно време мълчаливо се втренчи в него. Катюша Кокала деликатно се извърна и нервно вдигна ципа на панталона си. Жизел набързо събра парцалките си и се изпари.

— Ха заключи вратата, драги — каза Нънан.

Като тропаше тежко с огромните си плоски стъпала, Кокала изтърча до вратата, щракна ключа и се върна до масата. Гледаше Нънан предано в устата, извисявайки се над него като космата планина. Нънан все още го разглеждаше изпод намръщените си вежди. Кой знае защо, неочаквано си спомни, че истинското име на Катюша Кокала е Рафаел. Кокала му викаха заради чудовищните кокалести юмруци, моравочервени и голи, стърчащи от гъстата вълна, която покриваше ръцете му като маншети. А той сам си беше измислил прякора Катюша, напълно уверен, че това е традиционно име на великите монголски ханове. Рафаел. Е, какво пък, Рафаел, да почваме.

— Как вървят работите? — ласкаво попита той.

— Всичко е наред, шефе — побърза да отвърне Рафаел Кокала и нежно почеса цирея на носа си...

— Оправи ли онзи скандал в комендантството?

— Платих петдесет кинта глоба и всички са доволни.

— Петдесет кинта за твоя сметка — каза Нънан. — Ти си виновен, драги. Трябваше да си отваряш очите.

Кокала направи нещастна физиономия и покорно разпери огромните си ръце.

— Паркетът в залата май трябва да се смени — каза Нънан.

— Ще го сменим.

Нънан помълча, като издуваше устни.

— Стока има ли? — попита той по-тихо.

— Малко — също по-тихо промълви Кокала.

— Покажи я.

Кокала се втурна към сейфа, извади един пакет, сложи го на масата пред Нънан и го разтвори. Нънан разрови с пръст купчината „черни капки“, взе една „гривна“, огледа я от всички страни и я върна обратно.

— Това ли е всичко? — попита той.

— Не носят — виновно каза Кокала.

— Не носят... — повтори Нънан.

Той внимателно се прицели и с всички сили ритна Кокала в пиццята със заостреното бомбе на обувката си. Кокала изохка, понечи да се наведе, за да се хване за удареното място, но тутакси отново се изправи и опъна ръце по шевовете. Тогава Нънан скочи, сякаш го ръгнаха в задника, хвана Кокала за яката на ризата и се нахвърли върху него с ритници, като си въртеше очите. Кокала ахкаше и охкаше, виреше глава като изплашен кон, дърпаше се от него, докато не рухна на дивана.

— От две майки сучеш, а, гадино мръсна? — съскаше Нънан право в побелелите му от ужас очи. — Лешояда е червив от стока, а ти на мене синци в книжка ми поднасяш, а?...

Той замахна и удари Кокала в лицето, като гледаше да улучи цирея на носа му.

— Ще те тикна в затвора, там да изгниеш! При мен в обора ще живееш и само тор ще плюскаш... Ще съжаляваш, че си се родил на този свят!

Той отново със замах стовари юмрука си върху цирея.

— Откъде има стока Барбридж? Защо на него му носят, а на тебе не носят? Кой я носи? Защо аз нищо не знам? Ти за кого работиш, свиньо космата? Казвай!

Кокала отваряше и затваряше устата си беззвучно. Нънан го пусна, настани се отново в креслото и вдигна краката си на масата.

— Е? — каза той.

Кокала смръкна потеклата кръв от носа си и каза:

— За бога, шефе... Защо така? Каква стока има Лешояда? Никаква стока няма. Че днеска никой няма стока...

— Ти какво, ще спориш ли с мене? — ласкаво попита Нънан, като свали краката си от масата.

— Не бе, шефе, не... Боже мой... — засуети се Кокала. — На място да пукна! Как ще споря! И през ум не ми е минало даже...

— Ще те изхвърля — мрачно рече Нънан. — Работата ти пет пари не струва. Или си продал гъза си на някой друг, или изобщо не ставаш за работа! За какъв дявол си ми? Такива като тебе десет ще

наема за двайсет и пет кинта. Свестен човек ми трябва на мене в бизнеса. А ти тука само ми хабиш момичетата и ми лочиш бирата.

— Почакайте, шефе — разумно каза Кокала, като размаза кръвта по физиономията си. — Защо така изведнъж... Дайте все пак да се разберем... — Той внимателно докосна цирея с върховете на пръстите си. — Много стока, казвате, имал Барбридж? Не знам. Извинявайте, разбира се, но някой ви е метнал. Сега никой няма стока. Та нали в Зоната ходят само разни сополанковци и така и не се връщат. Не, шефе, някой ви баламосва...

Нънан го наблюдаваше под око. Изглежда, Кокала действително нищо не знаеше. Пък и нямаше изгода да лъже — от Лешояда не можеш да изкараш много.

— Тези пикници изгодна работа ли са? — попита той.

— Пикниците ли? Ами не чак толкова. Парите не са с лопата да ги ринеш... Та сега в града изгодна работа не остана...

— Къде ги уреждат тези пикници?

— Къде ги уреждат ли? Ами на разни места. На Бялата планина, понякога на Горещите извори, на Слънчевите езера... Най-вече май на Горещите извори... да се плацикат в топлата вода...

Той се изкикоти и веднага се кротна.

— А каква им е клиентелата?

— Клиентелата ли каква е? — Кокала отново докосна цирея, погледна пръста си и каза поверително: — Ако и вие, шефе, имате намерение да се захванете с тази работа, не ви съветвам. Срещу Лешояда тука няма да ви огрее.

— Защо пък?

— Клиенти на Лешояда са: първо, сините каски — Кокала взе да свива пръстите на ръката си, — второ, офицерите от комендантството, и трето, туристите от „Метропол“, от „Бялата лилия“, от „Пришълеца“... После, рекламата му вече е заляла пазара, тукашните момчета също ходят при него... Бога ми, шефе, не си струва да се залавяте с тая работа. Пък и той ни плаща добре за момичетата, дето му ги пращаме...

— Местните също ли ходят при него?

— Предимно младите.

— И какво правят там, на тези пикници?

— Какво правят ли? Ами отиват с автобусите... А там вече опънали палатките, бюфетче, музичка... Е, и всеки се забавлява както иска. Офицерите карат повече с момичетата, а туристите се натискат да гледат Зоната — щом си на Горещите извори, то оттам Зоната е на две крачки, право през Козята клисура... Там Лешояда е нахвърлял за тях конски кокали, та ги гледат с биноклите...

— Ами местните?

— Местните ли? То се знае, на местните това не им е интересно... Ей тъй, забавляват се кой както може...

— А Барбридж?

— Че какво Барбридж? И Барбридж както всички...

— А ти?

— Че какво аз? И аз като всички. Гледам момичетата да нямат неприятности и... това... такова де. Абе, каквото правят и другите.

— И колко време продължава всичко това?

— Ами както дойде. Някой път три дни, а някой път и цяла седмица.

— И колко струва това удоволствие? — попита Нънан, като мислеше за съвсем друго. Кокала му отвърна нещо, но Нънан не го слушаше. „Ето го слабото място — мислеше той. — Няколко дена... и няколко нощи. Барбридж просто не може да бъде проследен при това положение даже ако специално си си поставил за цел... а не се въргаляш с момичетата и не лочиш бира, както несъмнено правеше този монголски хан... Не, тука има нещо. Все пак той е без крака, а там е Козята клисура...“

— Кой от местните ходи постоянно?

— От местните ли? Нали ви казвам — ходят повече младите. Всички луди глави... Онези там Халеви, Ражба... Бройлера Цапфа... този... Цмига... И Малтиеця ходи. Все отбор юнаци. Наричат тази работа „неделно училище“. Е, казват — ще отиваме ли на „неделно училище“? Файдата им там е главно от дъртите мадами. Довтаса някоя бабка от Европа, а Лешояда им плаша за тях отделно, така че хлапетата добре заработват от бабичките...

— „Неделно училище“ — повтори Нънан. Неочаквано му хрумна някаква странна мисъл. Училище. Той стана.

— Добре — каза Нънан. — Да оставим пикниците на мира. Те не са за нас. Но да знаеш: Лешояда има стока, а това вече е наша работа,

драги. И тази работа не можем да я оставим просто така. Души, Кокал, души, че иначе ще вървиш на майната си, гълъбче. Разбери откъде взема стоката, кой му я доставя, изясни всичко и давай двайсет процента повече от него. Разбра ли?

— Разбрах, шефе.

Кокала отдавна също беше прав, изпънал ръце по шевовете, а на размацаната му мутра беше изписана преданост.

— И престани да ми хабиш стоката в бардака, говедо! — кресна неочаквано Нънан и излезе.

В залата изпи на тезгяха аперитива си, без да бърза, побъбри с Мадам за упадъка на нравите на днешната младеж, намекна, че в близко бъдеще има намерение да разшири заведението и като понижи глас за по-голяма важност, се посъветва какво да прави с Бени — остаря вече мъжаката, не чува и реакцията му не е предишната, не успява както по-рано... Беше вече шест часът, огладня, а в главата му още се въртеше и не му даваше покой неочакваната мисъл. За нея нямаше сериозни основания, но в същото време тя обясняваше много неща. Всъщност вече и така някои неща се изясниха, смъкна се мистичното було на тази работа, което го дразнеше и плашеше, остана само досадата, че досега не беше помислил за такава възможност, но не това беше важно, важна беше тази мисъл, която все още се въртеше, въртеше в главата му и не му даваше мира.

Като се сбогува с Мадам и подаде ръка на Бени, Нънан пое направо към „Борж“. „Бедата е там, че не забелязваме как минават годините — мислеше той. — Хайде, годините както и да е — всъщност не забелязваме как всичко се променя. Знаем, че всичко се променя, от деца ни учат, че всичко се променя. Много пъти сме виждали с очите си как всичко се променя и в същото време сме напълно неспособни да забележим момента, когато става промяната или търсим промяната не там, където би трябвало. Ето, вече се появили нови сталкери, които боравят с кибернетиката. Старият сталкер беше кален и мрачен човек, който с животинска упоритост милиметър по милиметър пълзеше по корем в Зоната да пипне големия кяр. Новият сталкер е конте с вратовръзка, инженер, седи някъде на километър от Зоната, захапал цигара, а до него чаша с ободряващ коктейл, седи и наблюдава екраните. Джентълмен на заплата. Много логичен образ. Толкова

логичен, че всички останали възможности просто не ти идват наум. А пък има и други възможности — «неделното училище» например.“

От „Борж“ струяха светлини и вкусни миризми. „Борж“ също се бе променил — нямаше ги вече нито предишните гуляи, нито онова веселие. Гуталин сега не идва тук, гнуси се, и Редрик Шухарт сигурно е пъхнал тука луничавия си нос, изкривил си е недоволно устата и си е отишъл. Ърнест още е в затвора, работата върти неговата старица, докопа се: постоянната клиентела е солидна, целият институт идва тука да обядва, пък и висшите офицери, сепаретата са уютни, готвят вкусно, не е скъпо, бирата винаги е прясна. Добрата стара кръчма.

В едно от сепаретата Нънан видя Валентин Пилман. Физикът седеше пред чашка кафе и четеше прегънато на две списание. Нънан се приближи.

— Може ли да седна при вас? — попита той.

Валентин вдигна към него огромните си тъмни очила.

— А-а — каза той. — Заповядайте.

— Ей сега, само да си измия ръцете — каза Нънан, изведнъж си спомни за цирея на Кокала.

Тук го познаваха добре. Когато се върна и седна срещу Валентин, на масата вече имаше мангалче с димящо чураско на шиш и висока халба бира — нито студена, нито топла, точно както я обичаше. Валентин остави списанието и отпи малко от кафето.

— Слушайте, Валентин — каза Нънан, като си отрязва парченце месо. — Как според вас ще свърши всичко това?

— За какво говорите?

— За Посещението, Зоните, сталкерите, военнопромишлените комплекси — цялата тая сбирщина... Как може да свърши всичко това?

Валентин дълго го гледа със слепите си тъмни стъкла. После запали цигара и каза:

— За кого? Конкретизирайте се.

— Ами, да речем, за човечеството като цяло.

— Зависи от нашата глупост или по-точно от това дали ще имаме късмет или не — каза Валентин. — Сега знаем, че за човечеството като цяло Посещението мина, общо взето, без лоши последствия. Но, разбира се, не е изключено, като вадим наслуки кестените от този огън, в края на краищата да измъкнем нещо, от което животът на

планетата да стане невъзможен. Това ще бъде лош късмет. Но съгласете се, че пред човечеството винаги е стояла такава заплаха и без да има всякакви Посещения. — Той разпръсна дима от цигарата си с ръка и се усмихна. — Виждам, че моят отговор не ви удовлетворява. Знаете ли, аз отдавна вече съм отвикнал да разсъждавам за човечеството като цяло. Човечеството като цяло е твърде стационарна система, с нищо не можеш да й въздействаш.

— А какво може да й въздейства?

— Нашего брата, ученият може да му въздейства. Вашего брата, бизнесменът също може. Макар че... Кажете откровенно, Ричард — попита Валентин, като явно се забавляваше. — Ето за вас, бизнесмена, какво се промени след Посещението? Вие научихте, че във Вселената има още най-малкото един разум освен човешкия. Е, и какво от това?

— Ами как да ви кажа? — възрази Нънан. — Какво се измени за мен ли... Ето например вече от доста години усещам едно такова притеснение, някак си не се чувствам уютно. Добре, те дойдоха и веднага си заминаха. А ако дойдат отново и им скимне да останат? Знаете ли, за мен, за бизнесмена, никак не е празен въпрос: кои са те, как живеят, какво им е нужно... В най-простия случай съм принуден да мисля как да променя моето производство. Трябва да съм готов за това. А ако изобщо се окаже, че не съм нужен в тяхната система? — Той се оживи. — А ако всички ние се окажем ненужни? Слушайте, Валентин, щом вече стана дума, има ли някакви отговори на тези въпроси? Кои са те, какво тук им е било нужно, ще се върнат ли или не...

— Отговори има — каза Валентин, като се усмихна. — Те са даже твърде много, изберете си който и да е.

— А вие самият как смятате?

— Откровенно казано, никога не съм си позволявал да размишлявам за това сериозно. За мен Посещението е преди всичко уникално събитие, криещо възможност да се прескочат наведнъж няколко степени в процеса на познанието. Нещо като пътешествие в бъдещето на технологията. Е, все едно съвременен квантов генератор да можеше да попадне в лабораторията на Исак Нютон...

— Нютон нищо нямаше да разбере.

— Напразно мислите така. Нютон е бил много проникателен човек.

— Наистина ли? Е, добре, да оставим Нютон на мира. А вие все пак как тълкувате Посещението? Нека даже да е несериозно...

— Добре, ще ви кажа. Само че съм длъжен да ви предупредя, Ричард, че вашият въпрос е от компетенцията на псевдонауката, наречена ксенология. Ксенологията е някаква неестествена смесица от научна фантастика и формална логика. В основата на нейния метод лежи порочният похват — на извънземния разум да се натрапва човешка психология.

— А какво да правим, като нямаме друга психология освен човешката? — попита Нънан.

— Там е работата — каза Валентин. — Навремето биолозите се опариха, когато се опитаха да пренесат психологията на човека върху животните. Забележете, върху земните животни.

— Прощавайте — каза Нънан. — Но това е съвсем друга работа. Та нали говорим за психологията на разумните същества...

— Да. И всичко би било много хубаво, ако знаехме какво е това разум.

— А нима не знаем? — учуди се Нънан.

— Представете си, не. Обикновено повечето тръгват от доста плоското определение: „Разумът е такова свойство на човека, което отличава неговата дейност от дейността на животните“. Опитват се някак, нали разбирате, да разграничат господаря от кучето, което всичко разбира, но не може да го каже. Впрочем от това плоско определение произтичат и по-остроумни. Те се основават на тъжните наблюдения върху споменатата човешка дейност. Например: „Разумът е способността на живото същество да постъпва нецелесъобразно или неестествено“.

— Да, това е за нас — съгласи се Нънан.

— За съжаление. Или, да кажем, определението хипотеза, че разумът е сложен инстинкт, който още не е успял да се изгради. Има се предвид, че инстинктивната дейност винаги е целесъобразна и естествена. Ще минат милиони години, инстинктът ще се изгради и ние ще престанем да правим грешки, които вероятно са неотлъчно свойство на разума. И тогава, ако нещо във Вселената се измени, ние благополучно ще измрем — пак именно защото ще се отучим да правим грешки, тъй естествено да опитваме разни непредвидени от твърдата програма варианти.

— Както го обяснявате, всичко излиза някак си... уничително.

— Моля, ето ви тогава още едно определение. Много възвишено и благородно. Разумът е способността да се използват силите на околния свят, без да се разрушава този свят.

Нънан се намръщи и заклати глава.

— Не — каза той. — Това вече е прекалено... А какво ще кажете, дете човекът за разлика от животните бил същество, което изпитвало непреодолима потребност от знания? Чел съм някъде такова нещо.

— Аз също — каза Валентин. — Но бедата е там, че човекът, или поне масовият човек, с лекота преодолява тази своя потребност от знания. А според мен такава потребност въобще няма. Човек има потребност да разбира, а за това не са необходими знания. Хипотезата за бога например дава с нищо несравнимата възможност абсолютно всичко да се разбира, без абсолютно нищо да се опознава... Дайте на човека съвсем опростена система за света и тълкувайте всяко събитие въз основа на този опростен модел. Такъв подход не изисква никакви знания. Няколко заучени формули плюс така наречената интуиция, така наречената практична пресметливост и така нареченият здрав смисъл.

— Чакайте — каза Нънан. Той допи бирата и тръсна празната чаша на масата. — Не се отклонявайте. Нека поставим все пак въпроса така. Човек се среща с извънземно същество. Как те ще научат един за друг, че и двамата са разумни?

— Представа нямам — каза Валентин развеселен. — Всичко, което съм чел по този въпрос, се свежда до омагьосан кръг. Ако те са способни да влязат в контакт, значи са разумни. И обратно: ако са разумни, те са способни да влязат в контакт. Изобщо ако извънземното същество има честта да разбира човешката психология, то е разумно. Това е. Чели ли сте Вонегът?

— Ама че работа — каза Нънан. — А пък аз си мислех, че вие, учените, вече сте турили всяко нещо на мястото му...

— Да тури всяко нещо на мястото му може и маймуната — забеляза Валентин.

— Не, почакайте — каза Нънан. Кой знае защо, се чувстваше излъган. — Но ако вие не знаете такива прости неща... Добре, да оставим на мира разума. Но за Посещението? Какво мислите все пак за Посещението! А?

— Моля — каза Валентин. — Представете си пикник...

Нънан трепна.

— Какво казахте?

— Пикник! Представете си гора, междуселски път, полянка. Автомобилът се отбива от междуселския път на полянката, от автомобила слизат младежи, които свалят бутилки, кошници с храна, момичета, транзистори, фото- и кинокамери... Палят огън, разпъват палатки, пускат музика. А на сутринта си заминават. Зверовете, птиците и насекомите, които цяла нощ с ужас са наблюдавали случилото се, изпълзват от своите скривалища. И какво виждат? На тревата локва от автомобилно масло, разлят бензин, разхвърлени негодни свещи и маслени филтри. Търкалят се парцали, изгорели крушки, някой е изтървал френски ключ. От протекторите на гумите е останала кал, полепнала от някакво неизвестно блато... е, и, сам разбирате, следи от огъня, огризки от ябълки, обвивки от бонбони, консервни кутии, празни бутилки, нечия носна кърпа, нечие джобно ножче, стари изпокъсани вестници, монети, увехнали цветя от други поляни...

— Разбрах — каза Нънан. — Пикник край пътя.

— Точно така. Пикник край някакъв космически път. А вие ме питате: ще се върнат ли или не?

— Я ми дайте една цигара — каза Нънан. — Някак си всичко това не си го представях така.

— Имате право — забеляза Валентин.

— Значи, какво излиза — те даже не са ни забелязали?

— Защо?

— Е, да речем, не са ни обърнали внимание...

— Знаете ли, на ваше място не бих се огорчавал — посъветва го Валентин.

Нънан дръпна дълбоко, закашля се и хвърли цигарата.

— Все пак — възпротиви се той. — Не може да бъде... Дявол да ви вземе вас, учените! Откъде се е взело това ваше пренебрежение към човека? Защо през цялото време се стремите да го унизите?

— Почакайте — каза Валентин. — Чуйте. „Питате ме защо е велик човекът? — започна да цитира той. — Защото е създал втора природа? Защото е задвижил почти космически сили? Защото за съвсем кратко време е завладял планетата и е открил прозорец към

Вселената? Не! Защото въпреки това е оцелял и има намерение да оцелее и по-нататък.“

Настъпи мълчание. Нънан мислеше.

— Може би... — каза той неуверено. — Естествено, ако се погледне от тази страна...

— Ама вие не се огорчавайте — добродушно каза Валентин. — Та нали пикникът е само моя хипотеза. И всъщност даже не е хипотеза, а ей така, образ... Така наречените сериозни ксенолози се опитват да обосноват доста по-солидни и ласкаещи човешкото самолюбие версии. Например, че никакво Посещение не е имало, че Посещението тепърва предстои. Някакъв по-висш разум е хвърлил при нас, на Земята, контейнери с образци от своята материална култура. Очаква се, че ние ще изучим тези образци, ще направим технологичен скок и ще успеем да изпратим в отговор сигнал, който всъщност ще означава реална готовност за контакт. Как ви се струва това?

— Вече е значително по-добре — каза Нънан. — Виждам, че и сред учените понякога има порядъчни хора.

— Или това, че Посещение действително е имало, но то съвсем не е завършило. Фактически сега ние сме в състояние на контакт, само че не подозираме това. Пришълците са се загнездили в Зоните и старателно ни изучават, като едновременно ни подготвят за „идните жестоки чудеса“.

— Ей това го разбирам! — каза Нънан. — Така поне става ясно каква е тази тайнствена суматоха в развалините на завода. Между другото, вашият пикник не обяснява тази суматоха.

— Защо да не я обяснява? — възрази Валентин. — Нали някое от момичетата може да е забравило на поляната любимото си механично мече...

— Я оставете тази работа — решително каза Нънан. — Бива си го това мече — земята трепери... Впрочем може и мече да е, разбира се. Бира ще пиете ли? Розалия! Ей, приятелко стара! Две бири за господата ксенолозите!... Я, все пак е приятно да поприказва човек с вас — каза той на Валентин. — Мозъкът му така хубаво се прочиства, сякаш са изсипали в кратуната му английска сол. А то иначе работиш, работиш, защо, за какво, какво ще стане с тебе, какво те очаква, как ще се утеша сърцето ти...

Донесоха бирата. Нънан пийна, като следеше над пяната как Валентин с гнусливо съмнение разглежда своята халба.

— Какво, не ви ли харесва? — попита той, като си облиза устните.

— Ами аз всъщност не пия — каза Валентин.

— Наистина ли? — смая се Нънан.

— Че какво толкова? — рече Валентин. — Нали на този свят трябва да има поне един, който да не пие... — Той решително отмести халбата. — Поръчайте ми по-добре коняк, щом е така.

— Розалия! — незабавно ревна Нънан, най-сетне развеселен.

Когато донесоха коняка, той каза:

— И все пак така не бива. Вече не говоря за вашия пикник, но даже ако приемем версията, че това е, да речем, прелюдия към контакта, все пак не е хубаво така. „Гривни“, „празнотии“ — разбирам... Но „пачата на вещицата“ защо е? „Голите темета на комарите“, този отвратителен „пух“...

— Извинете — каза Валентин, като извади резенчето лимон. — Не разбирам напълно вашата терминология. Извинете, какви голи темета?

Нънан се засмя.

— Това е фолклор — поясни той. — Работният жаргон на сталкерите. „Голите темета на комарите“ са областите с повишена гравитация.

— А, гравитационните концентрати... Насочената гравитация. Ето за това бих поговорил с удоволствие, но вие нищо няма да разберете.

— Защо пък нищо да не разбере? Все пак съм инженер...

— Защото и аз самият не разбирам — каза Валентин. — Изведох система от уравнения, но представа нямам как да ги изтълкувам. А... „пачата на вещицата“ сигурно е колоидният газ?

— Точно той. Чухте ли за катастрофата в Кариганските лаборатории?

— Дочух нещо за този скандал... — неохотно отвърна Валентин. — Ръководството на фирмата е било обвинено, че незаконно се е снабдило с този колоиден газ и е провеждало производствени изпитания, забранени от международното право. А как се е стигнало до катастрофата, не знам...

— Разказаха ми някои работи. Тези умници сложили порцеланов контейнер с „пача“ в специална камера, която била напълно изолирана... тоест те си мислели, че камерата е напълно изолирана... а когато отворили контейнера с манипулатори, „пачата“ тръгнала през метала и пластмасата като вода през попивателна, измъкнала се навън и всичко, до което се допирала, се превръщало също в „пача“. Загинали трийсет и пет души, повече от сто осакатели, а цялата сграда на лабораторията вече не ставала за нищо. Били ли сте там някога? Беше великолепно здание! А сега „пачата“ се е събрала в мазите и в долните етажи... На ви една прелюдия към контакта.

Валентин се навъси.

— Престъпници — каза той. — Но съгласете се, Ричард, че пришълците не са виновни. Откъде биха могли да знаят те за съществуването на военнопромишлените комплекси.

— А би трябвало да знаят — каза Нънан с поучителен тон.

— А на това те биха ви казали: много отдавна е трябвало да унищожите военнопромишлените комплекси.

— И това е вярно — съгласи се Нънан. — Ами те да бяха се заели с тази работа, щом са толкова могъщи.

— Значи предлагате да се намесят във вътрешните работи на човечеството?

— Хм — каза Нънан. — Така можем да отидем твърде далече, разбира се. Да оставим този въпрос. По-добре да се върнем към началото на разговора. Как ще свърши всичко това? Да вземем например вас, учените. Надявате ли се да получите от Зоната нещо фундаментално, нещо такова, което действително е способно да преобърне науката, технологията, начина на живот?

Валентин допи чашата си и повдигна рамене.

— Сбъркали сте адреса, Ричард. Не обичам да фантазирам нахалост. Когато става дума за такива сериозни неща, предпочитам предпазливия скепсис. Ако съдим по това, което вече сме получили, пред нас има широк спектър от възможности и нищо определено не може да се каже.

— Розалия, още един коняк! — извика Нънан. — Добре, тогава да опитаме по друг начин. Какво според вас вече сте получили?

— Може да ви се стори смешно, но доста малко. Открихме много чудеса. В някои случаи се научихме дори да използваме тези чудеса за

своите нужди. Даже свикнахме с тях... Маймуната натиска червеното копче и получава банан, натиска бялото и получава портокал, но без копчетата тя не знае как да се сдобие с банани и портокали. И не разбира какво отношение имат копчетата към бананите и портокалите. Да вземем например „инаквите“. Научихме се да ги използваме. Открихме даже условията, при които се размножават чрез деление. Но досега не сме успели да направим нито едно „инакво“, не разбираме как са устроени и по всичко личи, че скоро няма да проумеем... Бих казал така. Има обекти, на които намерихме приложение. Използваме ги, макар и почти сигурно не така, както са ги използвали пришълците. Не се и съмнявам, че в повечето случаи забиваме гвоздеи с микроскопи. Но все пак ние употребяваме „инаквите“, „гривните“, стимулиращи жизнените процеси... различните типове квазибиологични маси, които направиха такава революция в онкологията... Общо взето са тия, дето ги изброих! Вие знаете това не по-зле от мене — виждам, че също носите „гривна“. Да наречем тази група обекти — полезни. Може без преувеличение да се каже, че до известна степен човечеството е облагодетелствано от тях, макар да не бива никога да забравяме, че в нашия евклидов свят всяка пръчка има два края...

— Последствията от използването на присадките и минералните торове! — намеси се Нънан.

Валентин пийна от чашата и кимна.

— Точно така. Или, да речем, използването на „инаквите“ във военната промишленост... Но не говоря за това. Ние сме изучили малко или много, обяснили сме повече или по-малко действието на всеки полезен обект. Сега ни забавя технологията, но примерно след петдесет години ще се научим сами да произвеждаме тези кралски печати и тогава ще чупим с тях орехи до насита. По-сложно стоят нещата с другата група обекти, по-сложно именно защото те не намират при нас никакво приложение, а техните свойства в рамките на нашите днешни представи са абсолютно необясними. Например различните типове магнитни уловители. Разбираме какво е това магнитен уловител. Кирил Панов го доказва много остроумно. Но не разбираме къде е източникът на такова мощно магнитно поле, къде се крие причината за неговата свръхустойчивост... нищо не разбираме. Можем само да градим фантастични хипотези за такива свойства на

пространството, за които по-рано даже не подозирахме. Или да вземем К-23... Как ги наричате вие тези красиви черни топчета, от които правят украшения?

— „Черните капки“ — каза Нънан.

— Да-да, „черните капки“... Хубаво име... Нали знаете за техните свойства? Ако към такова топче се насочи светлинен лъч, светлината излиза от него със закъснение, като закъснението зависи от масата на топчето, от размерите му и от още някои параметри, а честотата на изходящата светлина винаги е по-малка от честотата на входящата... Какво е това? Защо става така? Има една безумна идея, че може би тези ваши „черните капки“ са гигантски области от пространство, което има свойства, по-различни от свойствата на нашето, и се е свило така под въздействието на нашето пространство... — Валентин извади цигара и запуши. — Накратко казано, обектите от тази група са напълно безполезни за днешната човешка практика, макар че от чисто научна гледна точка имат фундаментално значение. Това са паднали от небето отговори на въпроси, които ние още не умеем да задаваме. Споменатият преди малко сър Исак вероятно не би се оправил с лазера, но във всеки случай би разбрал, че такова нещо е възможно и то би повлияло много силно на неговия научен мироглед. Няма да се впускам в подробности, но съществуването на такива обекти, като магнитните уловители, К-23, „бялото колело“, заличи от лицето на Земята доста процъфтяващи до неотдавна теории и породи съвсем нови идеи. А пък има и трета група...

— Да — каза Нънан. — „Пачата на вещицата“ и останалите гадости...

— Не, не. Всичко това трябва да се отнесе или към първата, или към втората група. Имам предвид обекти, за които знаем нещичко само по слухове, обекти, които никога не сме държали в ръцете си. „Машината на желанията“, „Скитника Дик“, „веселите призраци“...

— Един момент, почакайте — каза Нънан. — Това пък какво е? „Машината на желанията“ — това го разбирам, но останалото...

Валентин се засмя.

— Вижте, и ние си имаме своя терминология, свой жаргон. „Скитника Дик“ е същото онова хипотетично механично мече, което буйства в развалините на завода. А „веселите призраци“ са някакво

опасно турбулентно течение, наблюдавано в определени райони на Зоната.

— За пръв път чувам — рече Нънан.

— Разбирате ли, Ричард — ние ровичкаме в Зоната от петнайсетина години, но не познаваме още и една хилядна част от онова, което тя съдържа. А когато говорим за въздействието на Зоната върху човека... Тогава трябва да въведем в класификацията на артефактите още една, четвърта група. Вече става дума не за обекти, а за въздействия. Истинско безобразие е колко слабо е изучена тази група, макар според мен натрупаните факти да са повече, отколкото е необходимо... Вие знаете, Ричард, че аз съм физик и, следователно, съм скептик, но понякога и аз настръхвам, и косите ми се изправят, когато си мисля за тези факти.

— Живите покойници... — промърмори Нънан.

— А, не... Живите покойници са загадъчни, но нищо повече... Как да го кажа... Да речем, нещо, което можем да си го представим. Ала когато изневиделица около човека ни в клин, ни в ръкав започнат да се разиграват извънфизични, извънбиологични явления...

— А, вие имате предвид емигрантите...

— Точно така. Знаете ли, математическата статистика е много точна наука, макар че има работа със случайност. И освен това тази наука е много красноречива, нагледна...

Вече пийнал, Валентин заговори по-високо, бузите му се зачервиха, веждите над огромните му тъмни очила се вдигнаха високо и набръчкаха челото му като хармоника.

— Ние не знам какво е станало с нещастните хармънтци в момента на Посещението, но ето че един от тях решил да се пресели. Някакъв най-обикновен кореняк. Бръснар. Син на бръснар и внук на бръснар. Премества се той, да речем, в Детройт. Открива бръснарница и се забърква невъобразима каша. От деветдесет до деветдесет и осем на сто от клиентите му измират в продължение на една година: загиват в автомобилни катастрофи, падат от прозорците, избиват ги гангстери и хулигани, удавят се в плитчини и така нататък, и така нататък. Нещо повече. Нараства броят на нещастията в Детройт. Два пъти по-често възникват пожари от неизправности в електрическите инсталации. Три пъти се увеличава броят на автомобилните катастрофи. Два пъти нараства смъртността от грипните епидемии. Нещо повече. Расте

количеството на стихийните бедствия в Детройт и неговите околности. Отнякъде се вземат смерчове и урагани, каквито по тези места не се помнят от хиляда седемстотин и еди-коя си година. Небето се продънва, рука пороен дъжд и езерото Мичиган или Ери, или което е там, край Детройт, излиза от бреговете си... Е, и все от този род. И такива катаклизми стават във всеки град, във всяка местност, където се установява емигрант от районите на Посещението, и количеството на тези катаклизми е правопрпорционално на броя на преселниците, установили се в дадено място. И забележете, по подобен начин въздействат само емигрантите, които са преживели самото Посещение. Родилите се след Посещението не оказват никакво въздействие върху статистиката на нещастните случаи. Вие сте живели тук десет години, но сте дошли след Посещението и вас без опасение можем да ви преселим, ако щете, във Ватикана. Как да се обясни това? От какво трябва да се откажем — от статистиката ли? Или от здравия смисъл? — Валентин взе чашата си и я допи наведнъж.

Ричард Нънан се почеса зад ухото.

— Мда — рече той. — Общо взето, доста съм слушал такива приказки, но, честно казано, винаги съм смятал, че всичко това е малко преувеличено. Вярно, от гледна точка на нашата могъща позитивна наука... Мислех, че просто търсят предлог да забранят емиграцията...

Валентин тъжно се усмихна.

— Ама че предлог! Кой ги дрънка тия глупости?! Можеха да измислят някоя епидемия... Или да обявят, че има опасност от разпространяването на вредни слухове... И какво ли не още!

Той опря лактите си на масата и зарови лицето си в дланите.

— Съчувствам ви — каза Нънан. — Наистина от гледна точка на вашата позитивна наука...

— Или, да кажем, мутагенното въздействие на Зоната — прекъсна го Валентин. Той си свали очилата и впери в Нънан черните си късогледни очи. — Всички хора, които достатъчно дълго са били в контакт със Зоната, получават както фенотипни, така и генотипни изменения. Вие знаете какви деца имат сталкерите, знаете и какво става със самите сталкери. Но защо? Къде е мутагенният фактор? В Зоната няма никаква радиация. Химическият състав на въздуха и почвата в Зоната, макар и да има своя специфика, съвсем не е мутагенно опасен. Какво мога да направя при това положение — да

започна да вярвам в магии? Или в уроки?... Слушайте, Нънан. Дайте да прием по още една бира, че нещо се разстроих...

Ричард Нънан се ухили и поръча още две бири, после каза:

— Аз, разбира се, съчувствам на вашите терзания — каза Нънан. — Но, откровено казано, мене лично оживелите покойници ми човъркат мозъка много по-дълбоко даже от статистическите данни. Още повече че никога не съм виждал данните от статистиката, а на разхождащи се покойници съм се нагледал предостатъчно. Скоро на старото гробище никой няма да остане...

Валентин махна безгрижно с ръка.

— Ах, вашите покойници... — каза той. — Уверявам ви, че от гледна точка на фундаменталните принципи живите покойници не са нещо по-удивително, отколкото вечните акумулатори. Просто „инаквите“ нарушават първия принцип на термодинамиката, а покойниците — втория, само в това е разликата. Всички ние в известен смисъл все още сме пещерни хора — не можем да си представим нищо по-страшно от призраци или върколаци. Докато всъщност нарушаването на принципа на причинността е много по-страшно нещо, отколкото цели стада от привидения... и разните там чудовища на Рубенщайн... или на Валенщайн?

— На Франкенщайн.

— Да, разбира се. На Франкенщайн. Мадам Шели. Съпругата на поета. Или дъщерята. — Той неочаквано се засмя. — Тези, вашите покойници, притежават едно любопитно свойство — автономна жизнеспособност. Можеш например да им откъснеш крака и кракът ще продължи да върви... изобщо ще живее. Отделно. Без всякакви физиологични разтвори. Наскоро доставиха в института един непотърсен от никого покойник. Е, разчленили го... Лаборантът Бойда ми разказа тази история. Отделили първо ръката му с някаква цел, идват на другата сутрин и какво да видят — той им показва кукиш — Валентин се изхили. — Какво ще кажете, а? И досега така прави. После ще разпери пръстите си, сетне пак ще ги сгъне. Как мислите, какво иска да ни каже?

— Мисля, че този жест е абсолютно еднозначен — каза Нънан и погледна часовника си. — А не е ли време да си ходим, Валентин? Имам да свърша още една важна работа.

— Да тръгваме — каза Валентин, като старателно се опитваше да пъхне лицето си в рамките на очилата. — Пфу, напихте ме вие, Ричард... — Той хвана очилата с две ръце и усърдно ги пъхна на мястото им. — С кола ли сте?

— Да, ще ви закарам.

Те платиха и се упътиха към изхода. Валентин ходеше още поизправен, отколкото обикновено, и току със замах удряше показалеца си в челото, поздравявайки познатите лаборанти, които с любопитство и изумление зяпаха светилото на световната физика. На самия изход, като поздравяваше усмихнатия до уши портиер, той събори очилата си и тримата се хвърлиха да ги хванат.

— Пфу, Ричард... — повтаряше Валентин, докато влизаше в пежото. — Напихте ме без-бож-но. Не биваше така, дявол да го вземе... Неудобно е. Утре ще правя експеримент. Знаете ли, много интересна работа...

И той се захвана да разказва за утрешния си експеримент, като току се отклоняваше с някой виц и повтаряше: „Напихте ме... По дяволите...“. Нънан го откара в научното градче, като решително пресече внезапния порив на Валентин да пие още едно („и то нещо по-силно, дявол да го вземе, от вашата бира... Какъв ти експеримент, по дяволите?! Знаете ли какво ще направя с вашия експеримент?... Ще го отложам!“) и го предаде лично в ръцете на жена му, която взе весело да се възмуцава, щом видя в какъв вид е мъжът ѝ.

— И-имаме гости ли? Кой е? А, професор Бойд? Много се радвам. Сега ние с него ще ревнуваме... Ричард! Къде хукнахте, Ричард?...

Нънан чу това, когато вече бягаше по стълбите. „Ето че и те се страхуват — мислеше си той, докато се настаняваше отново в пежото. — Страхуват се, страхуват се големите глави... Ами че то така и трябва да бъде. Те трябва да се страхуват даже повече, отколкото всички ние, простите хора, взети заедно. Нали ние просто нищо не разбираме, а те поне разбират до каква степен нищо не разбират. Взират се в тая бездънна пропаст и знаят, че неминуемо ще трябва да се спускат там, сърцето замира, но трябва да се спускат, а как да се спуснат, какво има там, на дъното, и най-важното — ще може ли после да се измъкнат... А ние, грешните, гледаме, така да се каже, на друга страна. Какво пък, може би така и трябва. Нека всичко си върви по

реда, а ние все някак ще преживеем. Правилно каза той: най-героичната постъпка на човечеството е това, че е оцеляло и занапред има намерение да оцелее... И все пак, дяволите да ви вземат — каза той на пришълците. — Не можахте ли да си направите пикник на друго място. На Луната например. Или на Марс. И вие сте същата равнодушна шайка като останалите, макар да сте се научили да свивате пространството. Виж ги ти, пикник си направили. Пикник...“

„Как ли ще мога най-добре да се справя с моите пикници? — мислеше той, като караше бавно пежото по ярко осветените мокри улици. — Как ли бих могъл по-хитро да свърша тази работа? По принципа на най-малкото действие. Както в механиката. За какъв дявол ми е тази никаква диплома за инженер, ако не мога да измисля как по-хитро да ѝ дам да разбере на тази саката хиена?“

Той спря автомобила пред къщата, където живееше Редрик Шухарт, и поседя малко зад волана, като си правеше сметка как да води разговора. После измъкна „инаквото“, слезе от автомобила и чак тогава забеляза, че къщата изглежда необитаема. Почти всички прозорци бяха тъмни, в градинката нямаше никой и даже уличните лампи там не светеха. Това му напомни какво ще види сега и той зиморничаво се сгуши. Даже му мина през ум, че може би е по-разумно да извика Редрик по телефона и да си поговори с него в колата или в някое тихо барче, но после отхвърли тази мисъл. По редица причини. „И освен всичко друго — каза си той, — хайде да не замязваме на всичките тия жалки гадинки, които се разбягаха като хлебарки, попарени с вряла вода.“

Нънан влезе във входа и без да бърза, се заизкачва по отдавна неметеното стълбище. Наоколо цареше мъртва тишина, много врати към стълбищните площадки бяха откренати или широко разтворени, а от тъмните антрета се носеха застояли миризми на влага и прах. Той спря пред вратата на квартирата, където живееше Редрик, приглади косите си зад ушите, въздъхна дълбоко и натисна копчето на звънеца. Известно време зад вратата беше тихо, после дъските на пода изскърцаха, ключалката щракна и вратата полека се откренна. Стъпки той така и не чу.

На прага стоеше Маймунката, дъщерята на Редрик Шухарт. В полутъмната площадка на стълбището нахлу ярка светлина от антрето и в първия миг Нънан видя само тъмния силует на момичето и си

помисли колко се е източила през последните няколко месеца, но после тя отстъпи назад в антрето и той видя лицето ѝ. И моментално гърлото му пресъхна.

— Здравей, Мария — каза той, като се стараеше да говори колкото се може по-ласкаво. — Как си, Маймунке?

Тя не отговори. Мълчаливо и съвсем безшумно се дръпна към вратата на гостната, като го гледаше изпод вежди. Изглежда, не го позна. Пък и той, честно казано, не можеше да я познае. „Зоната — помисли си той. — Гадна мръсница...“

— Кой е! — попита Гута, като надникна от кухнята. — Боже мой, Дик! Къде се изгубихте толкова време? Знаете ли, Редрик се върна!

Тя забърза към него, като пътьом изтри ръцете си в кърпата, преметната през рамото ѝ, все такава красива, енергична, силна, само дето някак си беше отъняла: лицето ѝ посърнало и очите ѝ такива едни... трескави може би?

Той я целуна по бузата, даде ѝ шлифера и шапката си и каза:

— Чухме да разправят, чухме... Ама все не мога да се измъкна и да намина. Вкъщи ли си е?

— Вкъщи е — каза Гута. — Има там един при него... Сигурно скоро ще си отиде, откога седят. Влизайте, Дик...

Той направи няколко крачки по коридора и спря пред вратата на гостната. На масата седеше старец. Сам. Неподвижен и леко изкривен на една страна. Розовата светлина от абажура падаше по широкото му мургаво лице, сякаш издялано от старо дърво, по хлътналата беззъба уста, по втренчените мътни очи... И Ричард тутакси усети миризмата. Той знаеше, че това е игра на въображението. Тежкото зловоние се долавяше само през първите дни, после изчезваше напълно, но така или иначе в паметта на човек оставаше споменът за задушаващата воня на разровена пръст.

— Я да отидем в кухнята — припряно каза Гута. — Докато приготвям там вечерята, ще си побъбрим.

— Да, разбира се — бодро каза Нънан. — Толкова време не сме се виждали... Нали помните, че обичам да си пийвам преди вечеря?

Отидоха в кухнята. Гута веднага отвори хладилника, а Нънан се настани на масата и се огледа. Както винаги, тук всичко беше чисто,

всичко блестеше, над тенджерите се вдигаше пара. Печката беше нова, полуавтоматична, значи не бяха останали без пари вкъщи.

— Е, как е той? — попита Нънан.

— Ами все такъв си е — отвърна Гута. — В затвора беше отслабнал, но сега вече се охрани.

— Все тъй риж ли е?

— Има си хас.

— Кибритлия ли е?

— Че как иначе! От това вече до смъртта си не може да се отърве.

Гута сложи пред него чаша „Блъди Мери“ — прозрачният слой руска водка сякаш висеше над слоя доматен сок.

— Много ли е? — попита тя.

— Тъкмо по мярка.

Нънан си пое дълбоко въздух и като затвори очи, бавно изля в гърлото си сместа. Добре му дойде. Спомни си, че всъщност за първи път днес пиеше нещо по-съществено.

— Това е друга работа — каза той. — Сега се живее.

— С вас всичко наред ли е? — попита Гута. — Защо не се обадохте толкова време?

— Пустата му работа — каза Нънан. — Всяка седмица се каня да намина или поне да се обадя по телефона, но отначало се наложи да замина за Рексополис, после стана един скандал, после ми казаха, че Редрик се е върнал и си рекох — добре, защо да преча... С една дума, завъртя ме шайбата, Гута. Понякога се питам: за какво ли се трепем? Повече пари да изкараме? Ама за какъв дявол са ни парите, като само се трепем и нищо друго не правим?

Гута подрънка с капациите, надзъртайки в тенджерите, взе от рафта пакет цигари и седна на масата срещу Нънан, сведе очи.

Нънан припряно грабна запалката, подаде ѝ огънче и отново, за втори път в живота си, видя, че ръцете ѝ треперят както тогава, когато тъкмо бяха осъдили Редрик и той отиде при нея да ѝ даде пари — отначало тя беше останала без никакви средства и никой в къщата не ѝ даваше назаем. После пари се появиха, и то явно доста, и Нънан се досещаше откъде, но продължаваше да идва, носеше на Маймунката лакомства и играчки, по цели вечери пиеше с Гута кафе и двамата заедно правеха планове за бъдещия благополучен живот на Редрик, а

после, наслушал се на нейните разкази, отиваше при съседите и се опитваше някак си да ги вразуми, обясняваше им, убеждаваше ги и накрая, изгубил търпение, ги заплашваше: „Нали Рижия ще се върне, тогава здрав кокал няма да ви остане...“ — ала нищо не помагаше.

— А какво прави вашето момиче? — попита Гута.

— Кое?

— Ами онова, с което наминахте тогава... едно такова беличко...

— Та какво момиче ми е то? Стенографка ми беше. Омъжи се и напусна.

— Трябва да се ожените, Дик — каза Гута. — Искате ли да ви сватосам?

Нънан понечи да отвърне както обикновено: „Ще почакам Маймунката да порасне...“, но навреме се спря. Сега вече би прозвучало нетактично.

— Стенографка ми трябва, а не жена — промърмори той. — Оставете го тоя ваш риж дявол и елате да работите при мен като стенографка. Та вие бяхте отлична стенографка. Старият Харис ви споменава до ден-днешен...

— Има си хас! — рече Гута. — Непрекъснато трябваше да го пляскам през ръцете...

— Виж го ти! — направи се на учуден Нънан. — Старият Харис!

— Боже мой — каза Гута. — По цял ден ми се натискаше. Аз само от едно се страхувах: Ред да не научи.

Маймунката влезе безшумно — изникна на вратата, погледна към тенджерите и към Ричард, после отиде при майка си и се облегна на нея, като извърна лицето си.

— Е, как е, Маймунке — бодро каза Ричард Нънан. — Искаш ли шоколад?

Той бръкна в джоба на жилетката си, извади шоколадово автомобилче в прозрачна обвивка и го подаде на момичето. Тя не помръдна. Гута взе от него шоколада и го сложи на масата. Неочаквано устните ѝ побеляха.

— Да, Гута — все така бодро каза Нънан. — А аз, знаете ли, се каня да се местя. Омръзна ми в хотела. Първо, все пак е далече от института...

— Тя вече почти нищо не разбира — тихо каза Гута и той спря наред думата, взе чашата и почна машинално да я върти в ръцете си.

— Вие не питате как живеем — продължи тя. — И добре правите. Но нали сте ни стар приятел. Дик, няма какво да крием от вас. Пък и не можем да го скрием.

— На лекар водихте ли я? — попита Нънан, без да вдига очи.

— Да. Нищо не могат да направят. А един каза...

Тя замлъкна. Той също мълчеше. Нямаше какво да каже, пък и не искаше да мисли за това, но изведнъж го разтърси ужасната мисъл, че това е нахлуване. Не пикник край пътя, не призив за контакт, а нахлуване. Те не могат да изменят нас, но проникват в телата на нашите деца и тях изменят по свой образ и подобие. Стана му студено, но веднага си спомни, че вече беше чел нещо такова, някакво джобно издание с ярка, лъскава корица и от този спомен му стана по-леко. Да си измислят, могат каквото си щат. В действителност никога не става така, както са го измислили.

— А един каза, че тя вече не е човек — продума Гута.

— Глупости — глухо каза Нънан. — Идете при истински специалист. Идете при Джеймс Катърфийлд. Искате ли да поговоря с него? Ще уредя да ви приеме...

— При кого, при Касапина ли? — Тя нервно се засмя. — Няма нужда, Дик, благодаря. Тъкмо той го каза. Така ни е било писано.

Когато Нънан отново се осмели да вдигне очи, Маймунката вече я нямаше, а Гута седеше неподвижно, с полуотворена уста, очите ѝ бяха пусти, а от цигарата между пръстите ѝ се извиваше дълго стълбче сива пепел. Тогава той бутна към нея чашата на масата и проговори:

— Налейте ми още една чаша, мило дете... и на себе си налейте. И да прием.

Тя събори пепелта, потърси с очи къде да хвърли фасата и го хвърли в мивката.

— В какво сме се провинили? — продума тя. — Ей това не мога да разбера. Какво толкова сме направили? Та все пак не сме най-лошите в този град...

Нънан си помисли, че тя ей сега ще заплаче, но тя не заплака — отвори хладилника, извади водка и сок и свали от рафта още една чаша.

— Все пак не бива да се отчайвате — каза Нънан. — На света няма нищо, което да не може да се оправи. Повярвайте ми, Гута, аз имам много големи връзки. Ще направя всичко, което мога...

Сега той самият вярваше в това, което говореше, и вече прехвърляше наум имена, връзки и градове, и му се струваше, че някъде нещо беше чувал за подобни случаи, при които май всичко свършило благополучно, трябваше само да се сети къде е станало това и кой е бил лечителят, но тогава си спомни за какво дойде тук и за господин Лемхен; и си спомни защо се беше сприятелил с Гута, и повече не му се искаше да мисли за нищо, отпъди от главата си всички свързани мисли, седна по-удобно, отпусна се и зачака да му поднесат пиенето.

По това време в антрето се чу тътрузене на крака, потропване и отвратителният, особено сега, глас на Лешояда Барбридж изгъгна:

— Я, Рижи! Някой, види се, е наминал при твоята жена — шапка... Аз на твое място не бих оставил тая работа така...

И гласът на Редрик:

— Пази си протезите, Лешояде. И си дръж езика зад зъбите. Ей ти я вратата, да не забравиш да си вървиш, че ми е време да вечерям.

И Барбридж:

— Тю, боже мой, ама че си, човек вече не може майтап да си направи!

И Редрик:

— Достатъчно се майтапихме вече. Стига толкова. Хайде, мърдай.

Щракна ключалката и гласовете станаха по-тихи — очевидно двамата излязоха на стълбището. Барбридж каза нещо полугласно и Редрик му отвърна:

— Край, край, поприказвахме си!

Пак се чу мърморенето на Барбридж и резкият глас на Редрик:

— Казах — край.

Вратата се тръшна, в антрето изтрополяха бързи крачки и на прага на кухнята се появи Редрик Шухарт. Нънан стана да го посрещне и двамата здраво си стиснаха ръцете.

— Така си и знаех, че си ти — каза Редрик и огледа бързо Нънан със зеленикавите си очи. — О-о, надебелял си, шишко! Все така се угояваш по баровете... Охо! Ама вие тука, гледам, весело си живеете! Гута, миличка, направи ми и на мене една порция, трябва да ви настигна...

— Та ние още не сме почнали — каза Нънан. — Тъкмо се канехме. Ама от тебе може ли да избяга човек!

Редрик рязко се засмя и тупна с юмрук Нънан по рамото.

— Ей сега ще видим кой кого ще настигне и кой кого ще изпревари! Аз, братко, две години съм постил. За да те настигна, трябва цистерна да изпия... Хайде, да тръгваме, защо седим тука в кухнята! Гута, носи вечерята...

Той клекна пред хладилника и отново се изправи, като държеше във всяка ръка по две бутилки с различни етикети.

— Ще гуляем! — обяви той. — В чест на най-добрия ни приятел Ричард Нънан, който не изоставя своите хора в беда! Макар да няма никаква полза от това. Ех, жалко, че го няма Гуталин...

— А защо не му звънеш? — предложи Нънан.

Редрик поклати яркорижата си глава.

— Там, където сега му звъни в ушите, още не са прекарали телефон. Е, хайде да тръгваме...

Редрик пръв влезе в гостната и тропна бутилките на масата.

— Ще гуляем, татенце! — каза той на неподвижния старец. — Това е Ричард Нънан, наш приятел! Дик, а това е баща ми, Шухарт-старши...

Ричард Нънан, напълно затворен в черупката си, разтегли уста до уши, размаха приветствено ръка и каза:

— Много се радвам, мистър Шухарт. Как сте?... Та ние се познаваме, Ред — обърна се той към Шухарт-младши, който ровеше в барчето. — Веднъж вече се видяхме, бегло наистина...

— Сядай — каза му Редрик, като кимна към стола срещу стареца. — Ако ще приказваш с него, говори по-силно — нищо не чува. Глух е като пън.

Той нареди чашите, бързо отвори бутилките и каза на Нънан:

— Наливай. На татко малко, само на дъното...

Нънан се захвана спокойно да налива. Старецът седеше в същата поза, все така втренчен в стената. Не реагира и когато Нънан побутна към него чашата. А Нънан вече се настрои на новата ситуация. Това беше игра, страшна и жалка, играта разиграваше Редрик и той се включи в тази игра, както цял живот се беше включвал в чужди игри и страшни, и жалки, и срамни, и груби, и много по-опасни, отколкото тази. Редрик вдигна своята чаша и рече:

— Е, ха наздраве, а?

И Нънан по съвсем естествен начин погледна към стареца, но Редрик нетърпеливо зачука с чашата си по чашата на Нънан и каза:

— Наздраве, наздраве, ти за него не се безпокой, той няма да изпусне своето...

И тогава Нънан пак съвсем естествено кимна и те пиха. Редрик се изкашля и с блеснали очи заговори все с този възбуден и малко изкуствен тон:

— Край, приятелю! В затвора повече не отивам. Ако знаеше, драги мой, колко хубаво е къщи! Пари имам, намерил съм си хубава къща, ще имаме градинка, не по-лоша, отколкото на Лешояда... Ти знаеш, че исках да замина, още в затвора реших. За какво пък, викам си, седя в този град? Да върви по дяволите, викам си, всичко да се провали вдън земя. Връщам се и — здрасти: забранили емиграцията! Че какви сме ние, чума ли прихванахме за тези две години?

И той приказваше, приказваше, а Нънан кимаше, пиеше уиски, съчувствено подхвърляше ругатни, риторични въпроси, после взе да го разпитва за къщата — каква е, къде е, колко струва — и двамата с Редрик поспориха. Нънан доказваше, че къщата е скъпа и не е на удобно място, извади си бележника, взе да го разлиства и да посочва адреси на изоставени къщи, които се продават на безценица, а ремонтът ще излезе почти без пари, защото ако подаде молба да емигрира, властите ще му откажат и той ще поиска обезщетение.

— Ти, гледам, вече и с недвижими имоти си се захванал — каза Редрик.

— С всичко по малко се занимавам — отвърна Нънан и му намигна.

— Знаем, знаем, чух да разправят за твоите афери с бардака!

Нънан се ококори, сложи пръст на устата си и кимна към кухнята.

— Добре де, всички го знаят — рече Редрик. — Парите не миришат. Сега вече схванах това добре... Ама си взел за управител Кокала — щях да пукна от смях, когато чух! Вкарал си, разбираш ли, вълка в кошарата... Знаеш ли колко му е слаб ангелът? Ами че той си е побъркан, от малък го познавам.

Тогавата старецът бавно, с дървени движения като огромна кукла, повдигна ръката си от коляното и я отпусна до своята чаша, а ръката

изтропа като дървена. Беше тъмна, със синкави оттенъци и сгърчените пръсти я правеха да прилича на кокоши крак. Редрик замълча и го погледна. На лицето му нещо трепна и Нънан с удивление видя, че на тази хищна луничава физиономия се изписа съвсем истинска, съвсем неподправена любов и нежност.

— Пийте, тате, пийте — ласкаво каза Редрик. — Малко може, пийте за здраве... Нищо — полугласно каза той на Нънан, като му намигна затворнически. — Той ще се добере до тази чаша, бъди спокоен...

Като го гледаше, Нънан си спомни какво беше станало, когато лаборантите на Бойд дошли да вземат този покойник. Лаборантите били двама, яки, съвременни момчета, спортисти и така нататък, имало и един лекар от градската болница, а с него двама санитарни хора, груби и здрави, свикнали да мъкнат носилките и да усмиряват буйните. После един от лаборантите разказваше, че отначало „този рижият“ май че не разбрал за какво става дума, пуснал ги вкъщи, дал им да прегледат баща му и сигурно така и щели да отнесат стареца в болницата за профилактичен преглед. Но тези глупаци, санитарите, които по време на предварителните преговори стърчели в антрето и скришом гледали как Гута мие в кухнята, щом ги извикали, хванали стареца като труп, повлекли го, изгървали го на пода. Редрик се вбесил и тогава напред излязъл другият глупак, лекарят, и взел надълго и нашироко да обяснява какво правят, къде ще го карат и защо. Редрик го слушал минута или две, а след това изведнъж, без никакви предисловия, избухнал като водородна бомба. Лаборантът, дето разказваше всичко това, сам не разбрал как се намерил на улицата. Рижият дявол свалил по стълбите и петимата, като не дал на никого от тях да си отиде сам, на собствените си крака. Всички те, по думите на лаборанта, излетели от входа като гюлета, изстреляни от топ. Двама останали да се търкалят на тротоара в несвяст, а останалите трима Редрик гонил по улицата през четири пресечки, след което се върнал при колата на института и изпотрошил всичките й стъкла — шофьора вече го нямало, бил хукнал по улицата в противоположната посока...

— Тука, в един бар, ми показаха нов коктейл — каза Редрик, като наливаше уиски. — Казва се „Пачата на вещицата“, ще ти го направя после, когато се нахраним. Това, братче, е такова нещо, че е опасно за живота да го пиеш на празен търбух: ръцете и краката ти се схващат от

една чаша... Ти както искаш, Дик, но днеска ще те надрънкам. И тебе ще надрънкам, и аз ще се надрънкам. Ще си спомним добрите стари времена, „Борж“ ще си спомним... Знаеш ли, горкият Ърни още лежи.

Той пи, изтри устата си с опакоето на ръката и небрежно попита:

— А какво става в института — още ли не са се захванали с „пачата на вещицата“? Аз, знаеш ли, поизостанах от науката...

Нънан веднага разбра защо Редрик подхвана разговора на тази тема. Плесна с ръце и каза:

— Моля ти се, приятелю! Знаеш ли какво стана с тази „пача“? Чува ли си за Кариганските лаборатории? Има едно такова частно предприятие... Та те взели, че се снабдили с една порция „пача“...

И той разказа за катастрофата, за скандала, че в края на краищата така и не открили откъде се е взела „пачата“ — така и не им станало ясно, а Редрик го слушаше уж разсеяно, цъкаше с език, клатеше глава, а после решително наля още уиски в чашите и каза:

— Така им се пада на търтеите, да пукнат дано...

Те пиха. Редрик погледна към баща си и отново нещо трепна на лицето му, той протегна ръка и премести чашата по-близо до сгърчените пръсти и пръстите изведнъж се разтвориха и затвориха, като обхванаха чашата.

— Ха така, сега работата ще тръгне по-бързо — каза Редрик. — Гута! — завика той. — Докога ще ни мориш от глад? Тя за тебе се старае толкова много — обясни той на Нънан. — Бас държа, че прави твоята любима салата с миди, отдавна се е запасила с тях, видях аз... А как върви изобщо работата в института? Намериха ли нещо ново? Казват, че там при вас сега автоматите работят с пълна пара, ама малко изработват.

Нънан взе да разказва за работата в института и докато говореше, край масата близо до стареца изникна Маймунката, постоя, сложила мъхестите си лапички на масата, и неочаквано съвсем по детски се облегна на покойника и сложи глава на рамото му. И като продължаваше да говори, Нънан си помисли, гледайки тези две чудовищни рожби на Зоната: Боже мой, какво още трябва да се случи? Какво още трябва да се случи на човечеството, че то в края на краищата да се вразуми? Нима това е малко?... Знаеше, че е малко. Знаеше, че милиарди и милиарди нищо не знаят и нищо не искат да знаят, а ако узнаят, ужасяват се десетина минути и отново забравят.

„Трябва да се махна... — помисли си той, обхванат от ярост. — По дяволите Барбридж, по дяволите Лемхен... по дяволите това семейство, прокълнато от бога.“

— Ти какво си ги зяпнал? — тихо попита Редрик. — Не се тревожи, това не ѝ вреди. Даже напротив, казват, че те носят здраве.

— Да, знам — каза Нънан и пресуши чашата си.

Влезе Гута, делово нареди на Редрик да постави чиниите и сложи на масата голяма сребърна купа с любимата салата на Нънан. И тогава старецът, сякаш някой се опомни и дръпна конците, с едно движение изля чашата в разтворената си уста.

— Е, момчета — каза Редрик възхитено, — сега пиячката ще тръгне екстра!

4. РЕДРИК ШУХАРТ

31-ГОДИШЕН

През нощта долината изстина и на разсъмване стана съвсем студено. Те вървяха по насипа, като стъпваха по прогнилите траверси между релсите, потънали в ръжда, и Редрик гледеше как по коженото яке на Арчибалд Барбридж блестят капчици кондензирана мъгла. Момчето крачеше леко и весело, сякаш зад гърба му не беше изнурителната нощ, нервното напрежение, от което и досега трепереше всяка фибра, които те прекараха в мъчителен полусън, притиснали гърбовете си един до друг за по-топло, изчаквайки потока от „зеленило“, който заобиколи хълма и изчезна в оврага.

От двете страни на насипа се стелеше гъста мъгла. От време на време тя изпълзяваше на тежки сиви парцали върху релсите и по тези места те вървяха до коляно в бавно кълбящата се мътилка. Миришеше на мокра ръжда, а от блатото вдясно от насипа лъхаше смрад. Нищо не се виждаше наоколо освен мъгла, но Редрик знаеше, че от двете страни се проточва хълмиста равнина с каменни сипеи, а зад равнината в мъглата се скриват планините. И освен това знаеше, че когато изгрее слънцето и мъглата се утаи в роса, трябва да види някъде вляво останките на разбития вертолет, а отпред трябва да се появи композицията от вагонетки и тогава ще започне истинската работа.

В движение Редрик подпъхна ръка между гърба си и раницата и я повдигна малко, така че долният ръб на бутилката с хелий да не му убива на гръбнака. „Тежка е дяволската, как ще пълзя с нея? Най-малко километър и половина. Добре де, сталкер, недей да хленчиш, знаеше за какво тръгваш. Трийсет хиляди кинта те очакват в края на пътя, можеш да се поизпоттиш. Дяволите да ме вземат, ако им го дам за по-малко от трийсет хиляди. И да пукна, ако дам на Лешояда повече от десет. А на хлапето... а на хлапето — нищо. Ако поне половината от това, което каза старият мръсник, е истина, то на хлапето нищо няма да дам...“

Той отново погледна гърба на Арчибалд и присвил очи, известно време гледа как той крачи леко през траверсите, широкоплещест, с

тесни бедра и как дългите гарвановочерни като на сестра му коси потрепват в такт с крачките му. „Сам се натрапи — тъжно помисли Редрик. — Сам. И защо ли така отчаяно настояваше да го взема? Направо целият трепереше, със сълзи на очи... «Вземете ме, мистър Шухарт! На мене разни хора ми предлагаха, но аз бих искал само с вас, та нали всичките за нищо не стават! Баща ми... но сега вече той не може.»...“

С усилие на волята Редрик прекъсна този спомен. Гадно му беше да мисли за това и може би затуй взе да мисли за сестрата на Арчибалд, за това как спа с Дина — и трезвен спа, и пьян спа — и как всеки път това беше едно голямо разочарование. Просто умът му не го побираше: такава разкошна жена, сто години би се любил с нея, а всъщност залъгалка, лъжа, мъртва кукла, а не жена. Нещо като, спомни си той, копчетата на майчината му блуза — едни такива кехлибарени, полупрозрачни, златисти, просто ти се дощява да ги пъхнеш в устата си и да ги смучеш в очакване да усетиш някаква необикновена сладост и той ги лапаше, и ги смучеше, и всеки път страшно се разочароваше, и всеки път забравяше за това разочарование, даже не толкова забравяше, а просто не искаше да вярва на собствената си памет, щом ги видеше отново.

„А може татенцето му нарочно да го е пратило с мене — помисли си той за Арчибалд. — Я какъв пищов има в задния си джоб... Ами, не ми се вярва, Лешояда ме познава. Лешояда знае, че с мене шега не бива. И знае какъв съм в Зоната. Не, това са глупости. Не е първият, дето ме е молил, нито е първият, дето е лял сълзи, други и на колене са падали... А пищов мъкнат със себе си всичките... първия път. Първия и последния. Нима му е за последен път? Ох, за последен, малкия. Да, татенце, ако знаеше какво е намислило, хубавичко щеше да отупаш с патериците своето синче, дето си го измолил от Зоната...“

Изведнъж почувства, че отпред има нещо — не съвсем близо, на трийсет-четиресет метра.

— Стой — каза той на Арчибалд.

Момчето послушно замръзна на мястото си. Реакцията му беше добра — просто застина с повдигнат крак, а после бавно и внимателно го свали на земята. Редрик спря до него. Тук коловозът явно се спускаше и напълно се изгубваше в мъглата. И там, в мъглата, имаше

нещо. Нещо голямо и неподвижно. Безопасно. Редрик внимателно подуши въздуха. Да, беше безопасно.

— Напред — промълви той тихо, почака Арчибалд да направи крачка и тръгна след него. С крайчеца на окото зърна лицето на Арчибалд, красиво очертания профил, чистата кожа на бузите и решително свитите устни под изисканите мустаци.

Те потънаха в мъглата до кръста, после до шията, а след още няколко секунди отпред взе да се мярка кривата грамада на вагонетката.

— Край — каза Редрик и взе да смъква раницата. — Седни, където стоиш. Почивка.

Арчибалд му помогна да свали раницата и после двамата седнаха един до друг на ръждясалата релса. Редрик откопча единия джоб на раницата, извади пакет с храна и термос с кафе и докато Арчибалд разтваряше пакета и нареждаше сандвичите върху раницата, измъкна от пазвата си манерката, разви капачката и затворил очи, бавно отпи няколко глътки.

— Ще глътнеш ли малко? — предложи му той, като изтри с длан гърлото на манерката. — За смелост...

Арчибалд обидено поклати глава.

— Нямам нужда да пия за смелост, мистър Шухарт — каза той. — Предпочитам да пия кафе, ако позволите. Доста влажно е тук, нали?

— Влажно е — съгласи се Редрик. Той скри манерката, избра си един сандвич и го захапа. — Щом се разнесе мъглата, ще видиш, че всичко наоколо е само блата. Едно време по тези места имаше комари — страшна работа...

Редрик замълча и си наля кафе. Кафето беше горещо, гъсто и сладко, да го пиеш сега, даже беше по-приятно, отколкото алкохола. От него миришеше на дома му. На Гута. Но не просто на Гута, а на Гута по пеньоар, току-що станала от сън, с все още личащ на бузата белег от възглавницата. „Защо ли се забърках в тази работа — помисли си той. — Трийсет хиляди... А за какъв дявол са ми тези трийсет хиляди? Да не би да смятам бар да си купувам с тях? Парите са нужни, за да не мисли човек за тях. Така е. Добре го каза тогава Дик. Ама нали аз и без това не мисля за тях напоследък. За какъв дявол са ми тогава тези пари? Къща имам, градина имам, в Хармънт няма да остана без работа... Нави ме Лешояда все пак, нави ме като хлапе..."

— Мистър Шухарт — неочаквано каза Арчибалд, като гледаше настрани. — А вие сериозно ли вярвате, че това нещо изпълнява желания?

— Глупости — разсеяно продума Редрик и замря с поднесената към устата чашка. — А ти откъде знаеш за какво нещо сме тръгнали?

Арчибалд смутено се засмя, прокара пръсти през гарвановочерната си коса, подръпна я и каза:

— Ами ей така, досетих се... Вече не помня какво по-точно ме наведе на тази мисъл... Е, първо, татко по-рано все мърмореше за това Златно кълбо, а в последно време изведнъж престана и вместо това често взе да минава край вас, а пък аз нали зная, че каквото и да разправя той, вие не сте никакви приятели... После, стана някак си странен напоследък... — Арчибалд отново се засмя и поклати глава, спомняйки си за нещо. — А напълно се убедих, когато вие с него изпитвахте този дирижабъл в пущинака... — Той потупа с ръка раницата, където плътно беше натъпкан сгънатият въздушен балон. — Честно казано, проследих ви тогава и като видях как издигнахте торбата с камъни и я поведохте над земята, веднага всичко ми стана ясно. Според мен в Зоната освен Златното кълбо нищо друго тежко не е останало. — Той отхапа от сандвича, задъвка и замислено каза с пълна уста: — Само дете не разбирам как ще го закачите, то сигурно е гладко...

Редрик все така го гледаше над чашата и си мислеше колко са различни — бащата и синът. Нищо общо нямаше между тях. Нито в лицето, нито в гласа, нито в душата. Гласът на Лешояда беше дрезгав, подмилкващ се, един такъв подъл, но когато говореше за това, говореше хубаво. Не можеше човек да не го слуша. „Рижи — говореше той тогава, навел се през масата. — Та ние останахме всичко на всичко двама и на двамата ни се падат два крака и двата са твои... На кого, ако не на тебе? Та това може би е най-ценното от всичко в Зоната! На кого ще се падне, а? Мигар ще се падне на тия чистофайници и техните машинки? Нали аз го намерих, аз! Колко от нашите там се натръшкаха по пътя! А го намерих, аз! Пазех го за себе си. И сега на никого не бих го дал, ама ръцете ми, виждаш, къси станаха... Освен на тебе, на никого. Колко сополанковци научих на занаят, цяло училище, разбираш ли, открих за тях — не могат и не могат, не са от туй тесто... Е, добре, ти не вярваш. Щом не вярваш, не вярвай. Ти ще вземеш

парите. На мен ще дадеш колкото ти сака душата, знам, че няма да ме метнеш... А аз ще си върна краката. Краката ще си върна, разбираш ли? Нали Зоната ми отне краката, тогава може пък Зоната да ми ги върне, а...“

— Какво? — попита Редрик, дошъл на себе си.

— Попитах може ли да запаля цигара, мистър Шухарт?

— Да — каза Редрик. — Пуши, пуши... И аз ще запаля.

Той изпи наведнъж остатъка от кафето, извади цигара и мачкайки я, се взря в редеещата мъгла. „Побъркан — помисли си той. — Луд. Краката да му върнат... на мерзавеца...“

След всичките тези разговори в душата му остана някакво смътно чувство, странно парещо. И то не изчезна с времето, а напротив, все се разпалваше и разпалваше. Странно чувство беше то и му пречеше, сякаш Лешояда го беше заразил с нещо, не с някаква гадост, а напротив, май със сила? Не, не със сила. А с какво тогава? „Е, добре — рече си той. — Да предположим, че не бях дошъл тука. Пригответил съм се напълно, сложил съм багажа в раницата и тогава нещо се е случило... спипали са ме например. Лошо ли щеше да бъде? Безспорно лошо. А защо да е лошо? Дето ще хвъркнат парите ли? Ами работата не е в парите... Защото богатството ще се падне на тия крастави жаби, Пресипналия и Кльошавия? Наистина в това има нещо. Обидно е. Но мене какво ме засяга? Все едно, в края на краищата те ще получат всичко...“

— Бр-р-р... — Арчибалд разкърши рамене. — Пронизва до кости. Мистър Шухарт, може би сега ще ми дадете да си глътна веднъж?

Редрик мълчаливо извади манерката и му я подаде. „А пък аз не се съгласих веднага — неочаквано си помисли той. — Двайсет пъти пращах Лешояда по дяволите, а на двайсет и първия все пак се съгласих. Някак си вече беше станало съвсем непоносимо. И последният ни разговор се оказа кратък и съвсем делови. «Здрасти, Рижи. Виж, донесъл съм картата. Може би все пак ще я погледнеш, а?» А аз го погледнах в очите, а очите му бяха като циреи — жълти с черни точки, и казах: «Дай я». Помня, че бях пиан тогава, цяла седмица вече пиех и ми беше гадно на душата... По дяволите, не е ли все едно! Тръгнах и толкоз. Какво се ровя толкова наистина. Да не би да ме е страх...“

Той потрепери. Неочаквано от мъглата долетя проточено тъжно скърцане. Редрик скочи като ужилен и тозчас като ужилен скочи и Арчибалд. Но вече отново беше тихо, шумоляха само дребните камъни, които се изсипваха по насипа изпод краката им.

— Сигурно рудата се свлече — неуверено прошепна Арчибалд, като изговаряше трудно думите. — Вагонетките с рудата... стоят отдавна...

Редрик гледаше право пред себе си и нищо не виждаше. Той си спомни. Беше през нощта. Събуди се от също такъв звук, тъжен и проточен, вцепенявайки се като насън. Само че не беше сън. Маймунката викаше, седнала в своето легло до прозореца, а от другия край на къщата ѝ отвърщаше баща му, по подобен начин, пак така проточено и скърцащо, само че с някакво бучене. И така те се викаха и викаха един друг в тъмнината — сто години и още сто години. Гута също се събуди и го хвана за ръката, чувстваше рамото ѝ, тутакси покрито се с пот, и те лежаха така през всичките тези сто години и още сто години, а когато Маймунката замлъкна и си легна, той почака още малко, после стана, слезе в кухнята и жадно изпи половин бутилка коняк. От тази нощ се запи...

— Рудата — говореше Арчибалд. — Знаете ли, тя с времето се свлича. От влагата и по разни други причини...

Редрик погледна побледнялото му лице и отново седна. Цигарата му беше изчезнала някъде от пръстите, запали нова. Арчибалд постоя още малко, като се оглеждаше предпазливо, после също седна и тихо каза:

— Знам, разправят, че в Зоната уж живеел някой. Някакви хора. Не пришълци, а именно хора. Уж Посещението ги сварило тук и те мутирали... приспособили се към новите условия. Чували ли сте за това, мистър Шухарт?

— Да — каза Редрик. — Само че не тука, а в планините на северозапад. Овчари някакви.

„Ето с какво ме зарази той — мислеше си Редрик. — Със своята лудост ме зарази той. Ето значи защо съм дошъл тук. Ето какво ми трябва тука...“ Бавно го изпълни някакво странно и съвсем ново усещане. Съзнаваше, че всъщност това усещане не е никак ново, че то отдавна вече се е загнездило някъде в него и напиря, но едва сега се досети за него и всичко си дойде на мястото. И това, което по-рано

изглеждаше дивотия, глупав брътвеж на изкуфял старец, сега се превърна в единствената надежда, в единствения смисъл на живота му, защото едва сега разбра, че единственото, което му оставаше още на този свят, онова, заради което беше живял през последните месеци, беше надеждата да стане чудо. Той, глупакът, хапльото, отблъскваше тази надежда, тъпчеше я с крака, гавреше се с нея, проливаше я, защото така беше свикнал, защото никога в живота си, още от самото детство, не беше се осланял на никого освен на себе си и защото от самото детство това осланяне на себе си се изразяваше при него в количеството „зеленички“, които успяваше да изтръгне, да изскубне, да изгризе от заобикалящия го равнодушен хаос. Така е било винаги и така щеше да бъде и по-нататък, ако в края на краищата не беше изпаднал в такава беда, от която не могат да го избавят „зеленичките“, в която да се осланяш на себе си, е напълно безсмислено. А сега тази надежда, вече не надежда, а увереност в чудото, го изпълни докрай и вече се учудваше как е могъл по-рано да живее в такъв непрогледен, безизходен мрак... Той се засмя и тупна Арчибалд по рамото.

— Как е, сталкер — каза той. — Втресе ли те? Страшно ли е? Свиквай, братче, не се притеснявай. Това е Зоната!

Арчибалд го погледна учудено и плахо се усмихна. А Редрик смачка омазнената хартия от сандвичите, запрати я под вагонетката и полегна на раницата, като се опря на лактите си.

— Е, добре — каза той. — А да предположим, например, че това Златно кълбо наистина... Какво би си пожелал тогава?

— Значи все пак вярвате? — попита Арчибалд.

— Не е важно дали там вярвам, или не вярвам. Ти ми отговори на въпроса.

Изведнъж наистина му стана интересно да узнае какво може да поиска от Златното кълбо ей такава момче, още хлапак, вчерашен колежанин, затова с весело любопитство гледаше как Арчибалд се мръщи, дърпа си мустаците, вдига и отново свежда очи.

— Е, разбира се, крака за баща ми — продума най-сетне Арчибалд. — Вкъщи всичко да бъде наред...

— Лъжеш, лъжеш — добродушно каза Редрик. — Ти, братче, дръж сметка, че Златното кълбо изпълнява само съкровени желания, само такива, които ако не се изпълнят, ти иде да се обесиш!

Арчибалд Барбридж се изчерви, отново погледна Редрик и тутакси сведе очи и съвсем почервения, даже сълзи се появиха на очите му. Редрик се ухили.

— Всичко ми е ясно — каза той почти ласкаво. — Добре, това не е моя работа. Не споделяй... — И тогава неочаквано си спомни за пистолета и си помисли, че докато все още има време, трябва да провери всичко, което може да се провери. — Какво е това в задния ти джоб? — небрежно попита той.

— Пистолет — измънка Арчибалд и прехапа устна.

— За какво ти е?

— Да стрелям! — каза Арчибалд предизвикателно.

— Стига глупости — строго каза Редрик, надигна се и седна. — Дай го тука. В Зоната няма по кого да стреляш. Дай го.

Арчибалд искаше да каже нещо, но си премълча, пхна ръка зад гърба си, измъкна армейския колт и го подаде на Редрик, като го държеше за цевта. Редрик пое пистолета за ръбестата ръкохватка, подхвърли го, улови го и каза:

— Имаш ли кърпа? Дай, ще го завия...

Той взе от Арчибалд носната кърпа, чиста, миришеца на одеколон, зави пистолета и сложи вързопа на траверсата.

— Нека засега да поседи тука — обясни той. — Да даде господ, щом се върнем — ще го вземем. Може пък наистина да се наложи да се браним със стрелба от патрулите. Макар че престрелките с патрулите, братче...

Арчибалд поклати глава.

— Не съм го взел за това — каза той с досада. — В него има само един патрон. В случай че стане както с баща ми...

— А-а, виж каква била работата... — проточено каза Редрик, като не откъсваше поглед от него. — Е, за това можеш да не се тревожиш. Ако стане както с баща ти, все ще мога да те домъкна до това място... Гледай, съмна се!

Мъглата изчезваше пред очите им. По насипа вече съвсем я нямаше, а долу и в далечината млечнобялата пелена улягаше и се стопяваше, през нея израстваха овалните нащърбени била на хълмовете, а между хълмовете тук-там се мяркаше набраздената повърхност на тупналото блато, покрита с редки хилави ракити, а на хоризонта, зад хълмовете, лумнаха яркожълтите планински хребети и

небето над планините беше ясно и синьо. Арчибалд се огледа през рамо и възкликна възхитено. Редрик също се озърна. На изток планините изглеждаха черни, а над тях пламтеше и се преливаше познатото изумрудено зарево — зелената зора на Зоната. Разкопчавайки колана си, Редрик каза:

— Няма ли да се облекчиш? Слушай, после няма да има нито къде, нито кога...

Той мина зад вагонетката, клекна на насипа и като пъшкаше от време на време, гледаше как зеленото зарево бързо гасне, залива се в розово и оранжевият диск на слънцето изпълзява иззад хребета и веднага от хълмовете се проточиха лилави сенки, всичко наоколо изпъкна рязко, релефно, всичко се откри като на длан и точно пред себе си, на около двеста метра, Редрик видя вертолета. Очевидно вертолетът беше паднал в самия център на „голото теме на комара“ и цялото му тяло се беше сплескало като тенекиена палачинка, само опашката му беше останала цяла, леко изкривена, тя стърчеше като черна заврънкулка в пролуката между хълмовете и стабилизиращото витло беше останало цяло — то отчетливо проскърцваше, поклащайки се мудно от лекия ветрец. Явно „голото теме“ се бе оказало мощно, даже истински пожар не беше станал и на сплесканата тенекия ясно изпъкваше червено-синята емблема на кралските военновъздушни сили, която Редрик вече толкова години не беше виждал и май че даже беше забравил как изглежда.

Като си свърши работата, Редрик се върна при раницата, извади картата и я разстла върху спеклата се на буци руда във вагонетката. Самата кариера не се виждаше оттук, закриваше я хълмът с почернялото обгоряло дърво на върха. Предстоеше им да заобикалят този хълм отдясно, през дерето между него и другия хълм, който също се виждаше, съвсем гол, с червеникавокафяв каменен сипей по целия склон.

Всички ориентири съвпадаха, но Редрик не изпитваше задоволство. Дългогодишният инстинкт на сталкера решително протестираше само при мисълта, абсурдна и противоестествена мисъл, да се прокарва път между две близки възвишения. „Добре — помисли си Редрик, — пак ще видим дали ще стане, или няма да стане. Там, на място, ще разберем.“ Пътеката до това дере минаваше през блатото, по открито равно място, което оттук изглеждаше безопасно, но като се

вгледа, Редрик, съзря между буците изсъхнала пръст в мочурището някакво тъмносиво петно. Погледна картата. Там имаше кръстче и с разкривени букви беше написано: „Навлека“. Пунктираната червена линия на пътеката минаваше вдясно от кръстчето. Прякорът май че му беше познат, но кой беше този Навлек, как изглеждаше и кога го беше виждал, Редрик не може да си спомни. Кой знае защо, си припомни само задимения салон в „Борж“, някакви пияни свирепи мутри, огромни червени лапи, стиснали чаши, гръмогласен смях, зинали гърла с развалени зъби — фантастично стадо от титани и гиганти, събрали се на водопой, един от най-ярките спомени от детството — първото му посещение в „Борж“. „Какво занесох тогава? Май че «празнотия». Нахълтах в тази кръчма направо от Зоната, мокър, гладен, шашардисан, с торба през рамо, тръснах торбата на тезгяха на Ърнест, като се зъбех и озъртах злобно, издържах гръмналия залп от подигравки, дочаках Ърнест, тогава още млад и винаги наконтен с папийонка, да отброи колкото трябва там «зеленички»... не, тогава още нямаше «зеленички», тогава още бяха «квадратните», кралските, с някаква строга красавица с плащ и венец... дочаках го, пъхнах парите в джоба си и неочаквано за самия мен докопах от тезгяха една тежка халба и със замах фраснах с нея най-близкото зинало от смях гърло...“ Редрик се усмихна и си помисли: може пък този да беше Навлека?

— Нима може между хълмовете, господин Шухарт? — полугласно прошепна на ухото му Арчибалд. Той стоеше до него и също разглеждаше картата.

— Там ще видим — каза Редрик.

На картата имаше още две кръстчета — едното на склона на хълма с дървото, а другото — на каменния сипей. Пудела и Очилатия. Пътеката минаваше в ниското между двамата.

— Там ще видим — повтори той, сгъна картата и я пъхна в джоба си.

Той огледа Арчибалд и му нареди:

— Вдигни раницата на гърба ми... Ще тръгнем както по-рано — каза Редрик, раздруса раницата и намести ремъците по-удобно. — Ти ще вървиш напред, за да те виждам във всеки момент. Не се оглеждай, а хубаво си отваряй ушите. Моята заповед е закон. И да знаеш, че ще се наложи много да пълзим и през ум да не ти е минало да се пазиш от

калта, ако ти заповядам, си буташ мутрата в калта без всякакви приказки... И си закопчай якето. Готов ли си?

— Готов съм — глухо каза Арчибалд. Той здравата нервничеше. Не беше останало и помен от руменината по бузите му.

— Отначало тръгваме нататък — Редрик махна рязко с ръка по посока на най-близкия хълм на стотина крачки от насипа. — Ясно ли е? Потегляй.

Арчибалд въздъхна трескаво и като прекрачи релсата, започна да се спуска на една страна по насипа. Камъните шумно се сипеха след него.

— По-полека, по-полека — каза Редрик.

Той взе внимателно да се спуска подире му, като по навик изравняваше тежестта на раницата с мускулите на краката си. През цялото време държеше под око Арчибалд. „Страхува се момчето — мислеше си той. — Нормално е да се страхува. Сигурно предчувства. Ако има нюх като баща си, трябва да предчувства... Да знаеше, Лешояде, как се обърна работата. Да знаеше, Лешояде, че този път ще те послушам.“ А виж тука, Рижи, сам няма да можеш да минеш. Щещ, не щещ, ама се налага да вземеш някого със себе си. Мога да ти дам някого от моите курсисти, дето не ми е жал за него... „Придума ме. За пръв път в живота си се съгласих на такова нещо. Какво пък — помисли си той. — Може все пак да ни се размине, все пак аз не съм Лешояда, може да се изхитрим някак си...“

— Стоп — заповяда на Арчибалд.

Момчето спря, както беше до глезените в ръждивата вода. Докато Редрик се спускаше, тресавицето го погълна до коленете.

— Виждаш ли камъка? — попита Редрик. — Дето лежи, ей там, под хълма. Давай към него.

Арчибалд пое напред. Редрик го остави да направи десет крачки и тръгна по следите му. Тресавицето под краката му жвакаше и вонеше. То беше мъртво тресавище — нямаше нито комари, нито жаби, даже ракикакът тук беше изсъхнал и изгнил. Редрик по навик се оглеждаше настрани, но засега като че ли всичко беше спокойно. Хълмът бавно се приближаваше, той покри все още ниското слънце и после затули цялото небе на изток. От камъка Редрик се обърна и погледна към насипа. Слънцето го огряваше ярко и на него имаше композиция от десет вагонетки, част от тях бяха излезли от релсите и

лежаха на една страна, а насипът под тях беше покрит с червеникави отоци от разсипалата се руда. А по-нататък към кариерата, на север от композицията, въздухът над релсите смътно трепереше и се преливаше, като от време на време в него за миг припламваха и изгасваха малки цветни дъги. Редрик погледна как трепери въздухът, плюю почти без слюнка и се обърна.

— Сега по-нататък — каза той и Арчибалд обърна към него напрегнатото си лице. — Виждаш ли ей онези дрипи? Абе, не гледаш където трябва. Ей там, вдясно...

— Да — каза Арчибалд.

— Та значи живял едно време някой си Навлек. И отдавна вече не живее. Той не слушал по-възрастните и сега лежи там специално за да показва пътя на умните хора. Засечи с два пръста мястото вдясно от този Навлек... Засече ли го? Е, горе-долу там, където ракитакът е мъничко по-гъст... Хайде, давай нататък. Тръгвай!

Сега вървяха успоредно на насипа. С всяка крачка водата в нозете им ставаше по-малко и скоро вече стъпваха по суха поддаваща пръст. „А на картата тук навсякъде е блато — помисли си Редрик. — Остаряла е картата. Бая отдавна не е бил тук Барбридж и ето че картата е остаряла. Лошо. То, разбира се, по сухото по-лесно се върви, ама по-добре щеше да е, ако блатото си беше тука... Я го виж колко напето крачи — помисли си той за Арчибалд. — Като по Централния булевард.“

Явно Арчибалд се бе поокопитил и сега вървеше бодро. Пъхнал бе едната ръка в джоба, а другата размахваше весело като на разходка. Тогава Редрик потършува в джоба си, избра една гайка, тежка двайсетина грама, прицели се и я запрати по главата му. Гайката удари Арчибалд точно в тила. Момчето изохка, хвана се за главата с две ръце и като се сгърчи от болка, се строполи на сухата трева. Редрик се спря над него.

— Ей така става тук, Арчи — каза той поучително. — Тука не ти е булевардът, не си тръгнал на разходка с мене.

Арчибалд бавно се изправи. Лицето му беше съвсем бяло.

— Ясно ли ти е вече? — попита Редрик.

Арчибалд преглътна и кимна.

— А така. Пък следващия път ще ти избия зъбите. Ако останеш жив. Тръгвай!

„А от момчето би могло да излезе сталкер — мислеше си Редрик. — Сигурно щяха да му викат Красавеца. Красавеца Арчи. Имахме вече един Красавец, казваше се Диксън, а сега му викат Лалугера. Единственият сталкер, който е попадал в «месомелачката» и въпреки това е оживял. Късмет е имал. Чуден човек, той и досега си мисли, че Барбридж го е измъкнал от «месомелачката». Да има много здраве. Никого не можеш измъкна от «месомелачката»... От Зоната го извлече, това е вярно. Извърши Барбридж такава героична постъпка. Ама само да не беше го извлякъл. По онова време тези негови номера вече бяха омръзнали на всички и тогава момчетата му бяха казали направо: «Сам по-добре не се връщай!». Ами нали баш тогава на Барбридж му излезе името Лешояда, а преди това се подвизаваше като Вола...“

Изневиделица Редрик усети по лявата си буза едва забележимо въздушно течение и в същия миг, преди още да е успял да помисли за каквото и да е било, извика:

— Стой!

Протегна ръката си вляво. Там въздушното течение се чувстваше по-силно. Някъде между тях и насипа дремеше „голото теме на комара“, а може би стигаше до самия насип — та ненапразно вагонетките се бяха катурнали. Арчибалд стоеше като закован, даже не се обърна.

— Тръгни по-вдясно. Така.

„Да, би могъл да бъде добър сталкер... Ей, Шухарт, да не би да ти е жал за него? Само това липсваше. А тебе някой някога жалил ли те е?... Общо взето — да, жалили са ме. Кирил ме жалеше. Дик Нънан ме жалеше. Наистина той може би не ме жали толкова, колкото се присламчва към Гута, а може пък и да ме жали — при порядъчните хора едното не пречи на другото... Само аз дето няма кого да жалия. Аз трябва да избирам: или — или.“ Той за първи път си представи съвсем ясно: или това хлапе, или моята Маймунка. А то от само себе си се разбираше, че няма какво да избира. Само ако можеше да стане чудото, каза някакъв вътрешен глас и той с ужас и ожесточение потисна в себе си този глас.

Те отминаха купчината сиви дрипи. От Навлека нищо не беше останало, само настрани в изсъхналата трева лежеше дългата ръждясала от горе до долу дръжка на минотърсача. Тогава много използваша минотърсачи, надяваха се на тях като на самия господ бог;

а после двама сталкери подред за няколко дена загинаха с тях, убити от подземни разреди. И тогава спряха... Кой ли все пак беше този Навлек? Лешояда ли го е довел тука, или той сам е дошъл? Защо тази кариера е привличала всички? Защо не съм чул нищо за това?... По дяволите, как прилича само! И то от сутринта, после кой знае какво ще бъде?

Арчибалд, който вървеше на пет крачки от него, вдигна ръка и изтри потта от челото си. Редрик погледна под око слънцето. То беше още ниско. И тогава изведнъж осъзна, че сухата трева под краката му не шумоли както по-рано, а сякаш скърца като картофено брашно и вече не е остра и твърда както по-рано, а мека и крехка — разпилява се под ботушите, сякаш сажди се ронят на парцали. После видя отчетливо вдлъбнатите следи на Арчибалд и се хвърли на земята, като извика: „Лягай!“.

Редрик падна по лице в тревата и тя се разлетя на прах под бузата му и той заскърца със зъби от яд, че не им провървя. Лежеше, като се стараеше да не се движи, все още надявайки се, че може да им се размине, макар и да разбираше, че бяха се натресли. Жегата се усилваше, връхлиташе, обгръщаше цялото тяло като хавлия, напоена с вряла вода, потта заля очите му и малко позакъснял, Редрик извика на Арчибалд: „Не мърдай! Търпи!“ . И сам взе да търпи.

И щеше да изтърпи, и всичко щеше да свърши мирно и тихо, само щяха да се поизпотят малко, но Арчибалд не издържа. Или не беше чул какво му извика, или премного се беше уплашил, а може би го беше напекло още по-силно, отколкото Редрик, но във всеки случай той престана да се владее, скочи и стенойки, слепешката се втурна назад, подгонен от неразумния инстинкт — точно там, където вече никак не биваше да бяга. Редрик едва успя да се надигне, хвана го с две ръце за крака и той с цялото си тяло се сгромоляса на земята, като вдигна облак от пепел, изпищя с неестествено висок глас, скрита с другия крак Редрик в лицето, затръшка се, задърпа се, но Редрик, който също трудно разсъждаваше от болка, изпълзя върху него, като притискаше обгорялото си лице към коженото яке и се стараеше да смаже, да затрие в земята с две ръце гърчещата се глава, хванал я за дългите коси, като удряше бясно с обувки, с колене по краката, по земята, по задника. Той смътно чуваше стоновете и мученето, носещи се изпод него, и своя собствен дрезгав рев: „Лежи, глупако, лежи, ще

те убия...“, а върху него все връхлитаха и връхлитаха камари нажежени въглени, дрехите по него вече горяха и кожата цвърчеше, издуваше се на мехури и се пукаше по краката и хълбоците и той, заврял чело в сивата пепел, трескаво мачкаше с гърди главата на този проклет сополанко, не издържа и закрепва с всичка сила...

Не помнеше кога свърши всичко. Само разбра, че отново може да диша, че въздухът отново стана въздух, а не нажежена пара, изгаряща гърлото, и си даде сметка, че трябва колкото може по-скоро да се махнат от този дяволски мангал, докато пак не е изсипал отгоре им своята жарава. Той се смъкна от Арчибалд, който лежеше съвсем неподвижно, стисна здраво под мишница двата му крака и като си помагаше със свободната ръка, запълзя напред, без да сваля очи от чертата, зад която отново започваше тревата — мъртва, изсъхнала, остра, но истинска — сега тя му изглеждаше най-великата обител на живота. Пепелта скърцаше между зъбите му, обгарялото лице току се заливаше с останки от зноя, потта се лееше направо в очите — сигурно защото не бяха му останали нито вежди, нито ресници. Арчибалд се влачеше подире му, като сякаш нарочно се вкопчваше в земята с проклетото си яке, попареният гръб на Редрик гореше, а при всяко мърдане раницата се забиваше в обгорелия му врат. От болката и задуха той помисли с ужас, че е объркал посоката и вече няма да достигне чертата. От страх заработи още по-бързо със свободния лакът и коленете, като от пресъхналото му гърло изтръгваха най-мръсните псувни, които му идваха в главата, а после изведнъж си спомни с някаква безумна радост, че в пазвата му има почти пълна манерка, другарче мило, само да допълзи, ето още малко, давай, Ред, давай, Рижи, ха така, ето, ето още мъничко, за бога, ангели небесни, под трийсет одеяла, на Северния полюс, мамка ви, пришълци, душицата му лешоядска...

После дълго лежа, потопил лицето и ръцете си в хладната ръждива вода, с наслаждение вдишва лъхащата го гнила прохлада. Сто години би лежал така, но се насили да се надигне и като застана на колене, свали раницата, добра се на четири крака до Арчибалд, който все още лежеше неподвижно на трийсетина крачки от блатото, и го обърна по гръб. Мда, беше красиво момчето. Сега тази приятна муцунка мязаше на сиво-черна маска от опечена кръв и пепел и няколко секунди Редрик разглежда с тъп интерес издълбаните бразди

на тази маска — следи от буците и камъните. После се изправи на крака, хвана Арчибалд под мишницата и го помъкна към водата; Арчибалд дишаше хрипливо и от време на време издаваше слаби стонове. Редрик го хвърли по лице в най-голямата локва и падна до него, отново преживя насладата от мократа ледена ласка. Арчибалд забълбука, раздвижи се, протегна ръце под себе си и надигна глава. Очите му бяха облепени, жадно поемаше въздух, плюеше и кашляше. После в погледа му проблесна разум и той се спря на Редрик.

— Пф-фу-у... — каза и повъртя глава, като разпръска с лице мръсната вода. — Какво беше това, мистър Шухарт?

— Смъртта беше — неясно промърмори Редрик и се закашля. Опипа лицето си. Болеше го. Носът му беше подпухнал, но веждите и ресниците, странно наистина, но си бяха на мястото. И кожата на ръцете също се оказа цяла, само дето малко бе почервеняла. Сигурно и задникът му не беше изгорял до кокал... Той го опипа — не, явно не е стигнало до костите, даже панталоните бяха здрави. Просто бе попарен като с вряла вода...

Арчибалд също докосваше внимателно с пръсти своето лице. Сега, когато водата изми страшната маска, неговата физиономия, противно на очакванията, изглеждаше почти в ред. Няколко драскотини, ожулено чело, разцепена долна устна, но, общо взето, нищо му нямаше.

— Никога не бях чувал за такова нещо — продума Арчибалд и погледна назад.

Редрик също се извърна. На сивкавата изпепелена трева бяха останали много следи и Редрик се смая колко кратък, значи, е бил този страшен безкраен път, който той пропълзя, спасявайки се от гибел. От единия до другия край на изгореното оголяло място имаше някакви си двайсет-трийсет метра, не повече, но от недовиждане и страх той беше пълзял по него в някакъв нелеп зигзаг като хлебарка по нажежен тиган и слава богу, че все пак, общо взето, беше пълзял натам, накъдето трябва, а пък би могъл да изпълзи вляво, върху „голото теме на комара“, че дори и да завие обратно... „Не, не бих могъл — помисли си той с ожесточение. — Някое си там хлапе би могло, но аз не съм хлапе и ако не беше този глупак, хич нищо нямаше да се случи, щях да си попаря задника — и толкоз с неприятностите...“

Погледна към Арчибалд. Арчибалд се миеше с пръхтене и охкаше, когато закачаше ожулената си кожа. Редрик се изправи и като се мръщеше от допира на опечените дрехи с обгорялата кожа, излезе на сухо място и се наведе над раницата. Виж, раницата бая си беше изпатила. Горните капаци чисто и просто бяха изгорели, шишенцата в аптекката се бяха изпонапукали от жегата и от изпръхналото петно непоносимо лъхаше на болница. Редрик откопча капака и взе да изтребва парченцата стъкло и пластмаса и тогава Арчибалд каза зад гърба му:

— Благодаря ви, мистър Шухарт. Вие ме измъкнахте.

Редрик премълча. Да те вземат дяволите с твоят благодаря! Притрябвало ми е да те спасявам.

— Сам съм си виновен — каза Арчибалд. — Нали чух, че ми заповядахте да лежа, но здравата се уплаших, а когато напече съвсем, загубих ума и дума. Много се страхувам от болка, мистър Шухарт.

— Хайде ставай — каза Редрик, без да се обръща. — Това още нищо не е... Ставай, какво се излежаваш!

Съскайки от болка, той метна раницата на гръб и надяна ремъците на раменете си. Имаше чувството, че на изгорените места сякаш кожата се сгърчи и се покри с болезнени разрези. От болка се страхува... Чумата да те тръшне дано и тебе, и твоята болка... Огледа се. Слава богу, не бяха излезли от пътеката. Сега идваха тези хълмове. Гадни хълмове — стоят, стърчат като дяволски темета — и това противно дере между тях... Той неволно подуши въздуха. Ах, мръсното дере, виж, то е самата гадост.

— Виждаш ли дерето между хълмовете? — попита той Арчибалд.

— Виждам го.

— Право към него. Ходом марш!

Арчибалд изтри носа си с опакото на дланта и тръгна напред, като шляпаше по локвите. Той понакуцваше и вече не беше толкова изправен и строен както по-рано, а сломен, сега крачеше внимателно, много предпазливо. „Ето че измъкнах още един — помисли си Редрик. — Кой ли е поред? Петият? Шестият? А пък сега се питам: защо? Какъв ми е той, роднина ли ми е! Да не съм се главил да се грижа за него? Слушай, Рижи, а защо го измъкна, а? Та нали без малко ти щеше да пукнеш заради него... Ама сега на бистра глава знам: добре

направих, че го измъкнах, защото няма да мина без него, той ми е като заложник за Маймунката. Не измъкнах аз човека, а своя минотърсач. Своя трал, шперца си измъкнах. А там, в горещината, хич и не помислих за това. Мъкнах го като роднина и през ум не ми мина даже да го захвърля, макар че бях забравил за всичко: и за шперца, и за Маймунката... И каква стана тя — излиза, че всъщност съм добро момче? И Гута все това повтаря, и Кирил ми го внушаваше, и Ричард през цялото време дрънка едно и също... Ама че добряк се извъди. Я остави таз' работа — рече си той. — Притрябвала ти е тука добротата. Първо трябва да се мисли, а после да се мърдат ръцете и краката. Това да ти е за първи и последен път, ясно ли е? Добряк... На мен ми трябва да го опазя за «месомелачката» — студено и ясно си помисли той. — Тук през всичко може да се мине освен през «месомелачката»...“

— Стой — каза на Арчибалд.

Дерето беше пред тях и Арчибалд вече се беше спрял и безпомощно гледаше Редрик. Дъното на дерето беше покрито с гнойнозелена, мазно проблясваща на слънцето гъста помия, над нейната повърхност се виеха леки изпарения, между хълмовете те ставаха по-гъсти и на трийсетина крачки вече нищо не се виждаше. И вонеше. Чудна работа, какво ли гние в този буламач? На Редрик му се стори, че сто хиляди счупени запъртъка, разбити върху купчина от сто хиляди рибешки глави и умрели котки, не могат да вонят така, както вонеше тука... „Смърди малко там, Рижи, ама на тебе да не ти пука... Не се плаши.“

Арчибалд нададе писък и се отдръпна. Тогава Редрик се отърси от вцепенението, припряно измъкна от джоба си пакетче памук, напоен с дезодорант, запуши ноздрите си с тампони и подаде памука на Арчибалд.

— Благодаря ви, мистър Шухарт — продума Арчибалд, гласът му излизаше едва-едва. — А някак си отгоре не може ли?...

Редрик мълчаливо го хвана за косите и завъртя главата му към купчината дрипи на каменния сипей.

— Това е останало от Очилатия — каза той. — А на левия хълм — оттука не се вижда — лежи Пудела. В същия вид. Разбра ли? Тръгвай напред.

Помията беше топла, лепкава и гнусна. Отначало те вървяха изправени, потопени до кръста, за щастие, дъното под краката им беше

каменисто от двете страни. Вляво на хълма, осветен от слънцето, нищо не се виждаше, но на десния склон в сянката заиграха бледи лилави светлинки.

— Наведи се — изкомандва през зъби и сам се наведе. — Пониско бе, глупак! — извика пак.

Арчибалд изплашено се наведе и в същия миг гръмотевичен разряд разцепи въздуха. Точно над главите им в бесен танц се затресе рошава мълния, едва открояваща се на фона на небето. Арчибалд клекна и потъна до раменете. Като усети, че ушите му заглъхнаха от тътена, Редрик обърна глава и видя в сянката яркочервено мержелеещо се петно сред каменния трошляк и тозчас връхлетя втора мълния.

— Напред! Напред! — закрепця той, без да се чува. Сега се движеха клекнали, като патици, изложили наяве само главите си и при всяко електрическо изпразване Редрик виждаше как дългите коси на Арчибалд се изправят и усещаше как хиляди иглички пробождат кожата на лицето му. „Напред! — монотонно повтаряше той. — Напред!“ Вече нищо не чуваше. Веднъж Арчибалд се обърна към него в профил и той видя изцъклено от ужас око, косо вперено в него, и бели потреперващи устни, и потна буза, омацана в зелено. После мълниите взеха да се стрелкат толкова ниско, че се наложи да си потопят и главите. Устата залепваше от зелената слуз и стана трудно да се диша. Задъхвайки се, Редрик изтръгна тампоните от носа си и неочаквано откри, че вонята е изчезнала, че въздухът е изпълнен със свежата, пронизваща миризма на озон, а изпаренията наоколо стават все по-гъсти или може би му беше притъмняло пред очите и вече не се виждаше никакъв хълм нито вдясно, нито вляво — нищо не се виждаше освен главата на Арчибалд с полепналата по нея зелена нечистотия и жълтата кълбяща се пара наоколо.

„Ще мина, ще мина — мислеше си Редрик. — Не ми е за първи път, цял живот е било така: сам в лайната, а над главата ми мълнии и никога не е било другояче... И откъде се взе тука тази помия? Толкова мръсотия... да се побъркаш колко мръсотия се е събрала на едно място, всичката мръсотия на света е тука... Заради Лешояда е — помисли си той с ярост. — Лешояда е минал оттука и това е останало след него... Очилатия паднал отляво, Пудела паднал отдясно и всичко това — за да може Лешояда да премине между тях и да остави след себе си всичките тези лайна... Така ти се пада — каза си той. — Който

ходи по петите на Лешояда, той винаги яде лайна. Навсякъде е така. Те, лешоядите, са твърде много, затова и за тебе не е останало нито едно чисто място, всичко е сплескано... Нънан, глупакът, ми вика: «Ти — вика, — Рижи, си нарушител на равновесието, разрушител на реда; на тебе — вика, — Рижи, при всеки режим ти е зле — и при лошия ти е зле, и при добрия ти е зле — заради такива като тебе на Земята никога няма да пребъде царството небесно...». Че какво разбираш ти от това, дебелако? Да не би някога да съм виждал добър режим? Да не би ти някога да си ме виждал при добър режим? Та през целия си живот аз виждам само как умират кириловци и очилати, а лешоядите пропълзват между техните трупове, по техните трупове като червеи и мърсят, и мърсят, и мърсят...“

Той се подхлъзна на катурналия се под краката му камък, потъна целият, изплува, видя съвсем близо до себе си изкривеното лице на Арчибалд с облещени очи и внезапно за миг изстина: стори му се, че е объркал посоката. Не беше сбъркал. Тук такси разбра, че трябва да вървят ей нататък, където от помията стърчеше върхът на камък, разбра, макар че освен този връх нищо не се виждаше в жълтата мъгла.

— Стой! — закрещя. — Давай вдясно! Вдясно от камъка!

Отново не чу гласа си и тогава настигна Арчибалд, хвана го за рамото и взе да му показва с ръка: мини вдясно от камъка и дръж главата си по-ниско. „Ще ми платите за това“ — помисли си той. При камъка Арчибалд се гмурна, начаса мълния с трясък се удари в черния връх и полетяха само нажежени парченца. „Ще ми платите за това — повтаряше той, като се потопа целият и с всички сила заработи с ръце и крака. В ушите му отекна ударът на следващата мълния. — Душата ви ще извадя за това — и бегло си помисли: — За кого говоря? Не знам. Но някой трябва да плати за това, някой ще ми плати за това! Почакайте, нека само се добера до кълбото, дайте ми да се добера до кълбото, аз не съм ви Лешояда, аз ще ви държа сметка както си знам...“

Излязоха на сухо, на вече нажежения от слънцето каменен трошляк, оглушени, с разголени души, олюляващи се и държащи се един за друг да не паднат. Редрик видя олющения автофургон, седнал на осите си, и смътно си спомни, че тук, край този фургон, могат да отдъхнат на сянка. Промъкнаха се в сянката. Арчибалд легна по гръб и

вяло взе да разкопчава якето си, а Редрик се облегна с раницата на фургона, изтри криво-ляво длани в трошляка и бръкна в пазвата си.

— И на мене... — продума Арчибалд. — И на мене, мистър Шухарт.

Редрик се смая какъв силен глас имаше момчето, отпи, затвори очи, вслушвайки се как горещата пречистваща струя бълбука в гърлото и се разлива в гърдите му, пи още веднъж и подаде манерката на Арчибалд. „Край — помисли си вяло. — Преминахме. И това преминахме. Сега остава да се напише сумата словом. Мислите, че съм забравил. Не, помня всичко. Мислите, че ще ви кажа благодаря, дето ме оставихте жив, дето не ме удавихте? Мор за вас, а не благодарност. Сега с всички вас е свършено, ясно ли е? Нищо няма да оставя току-тъй. Сега аз решавам. Аз, Редрик Шухарт, напълно с ума си и в трезво състояние, ще решавам всичко и за всички. А вие всички останали: лешоядите, жабите, пришълците, кльоцавите, куотърбладовците, паразитите, «зеленичките», пресипналите, с вратовръзките, с мундирите, чистичките, чантаджиите, с речите, с благодеянията, с работодателството, с вечните двигатели, с «голите темета на комарите», с разните обещания — достатъчно сте ме водили за носа, цял живот сте ме водили за носа, а аз, глупакът, все се фуках, че, виждате ли, каквото искам, това си правя, пък вие само «дакахте», а всъщност, гадове, си намигахте и ме водехте за носа, теглехте ме, влачехте ме по затвори, по кръчми... Стига толкова!“ Той откопча ремъците на раницата и пое манерката от ръцете на Арчибалд.

— Никога не съм мислил — говореше Арчибалд с покорно недоумение в гласа, — дори не можех да си представя... Разбира се, знаех, че ще ни дебне смъртта, огънят... но такова нещо!... Как ли ще се върнем обратно?

Редрик не го слушаше. Това, което говори този човечец, сега няма никакво значение. То и по-рано не е имало никакво значение, но по-рано той все пак беше човек. А сега е... нищо, говорящ шперц. Нека си говори.

— Да можех да се измия... — Арчибалд загрижено се озърташе. — Поне лицето си да изплакна.

Редрик разсеяно го погледна, видя залепнали, сплъстени като кече коси, омацано със засъхнала слуз лице, по което личаха следи от пръсти, и всичко това покрито с напукана кора от кал и не изпита нито

състрадание, нито раздразнение, нищо. Говорящ шперц. Той извърна глава. Пред него се разстилаше унило пространство като изоставена строителна площадка, застлано с остър трошляк, посипано с бяла прах, залято от ослепителното слънце, непоносимо бяло, горещо и мъртво. Далечният край на кариерата вече се виждаше отгук, също ослепително бял и изглеждащ от такова разстояние съвсем гладък и отвесен, а сипеят от едри камъни бележеше близкия край и в кариерата се слизаше точно там, където сред камъните като червено петно изпъкваше кабината на багера. Това беше единственият ориентир. Трябваше да вървят право към него, осланяйки се просто на късмета си.

Неочаквано Арчибалд се надигна, мушна ръката си под фургона и измъкна оттам ръждясала консервна кутия.

— Я погледнете, мистър Шухарт — каза той оживено. — Това сигурно баща ми го е оставил, нали... Там има още.

Редрик не отговори. „На вятъра приказваш — помисли си той равнодушно. — По-добре би било за тебе сега да не споменаващ баща си, по-добре би било сега за тебе да мълчиш. А всъщност няма никакво значение...“ Той стана и засъска от болка, защото всичките му дрехи бяха полепнали по тялото, по обгорената кожа и сега нещо там вътре мъчително се късаше, отлепваше се като засъхнал бинт от рана. Арчибалд също стана и също засъска, страдалчески погледна Редрик — личеше, че много му се иска да се оплаче, но не се решава. Само каза със сподавен глас:

— А не може ли още веднъж да пийна, мистър Шухарт?

Редрик скри в пазвата си манерката, която държеше в ръка, и каза:

— Виждаш ли червеното между камъните?

— Виждам го — каза Арчибалд и трескаво си пое дъх.

— Давай направо към него.

Арчибалд, стенойки, се протегна, разкърши рамене, целият се изкриви и като се озърташе, продума:

— Поне мъничко да можех да се измия... Всичко е залепнало.

Редрик мълчаливо чакаше. Арчибалд го погледна безнадеждно, тръгна и веднага се спря.

— Раницата — каза той. — Забравихте раницата, мистър Шухарт.

— Марш! — заповяда Редрик.

Не му се искаше нито да обяснява, нито да лъже, пък и всичко това беше излишно. Така и така ще тръгне. Няма къде да се дене. И Арчибалд тръгна. Затътри се прегърбен, завлачи крака и се опитваше да смъкне от лицето си здраво засъхналата мръсотия, стана малък, жалък и слаб като мокро скитащо котенце. Редрик тръгна подире му и веднага щом излезе от сянката, слънцето го жегна и ослепи и той се прикри с длан, като съжеляваше, че не взе тъмни очила.

При всяка крачка се вдигаше облаче бяла прах, прахта полепваше по обувките, тя смърдеше, по-право смърдеше и от Арчибалд, невъзможно беше да се върви след него и сетне Редрик разбра, че смърди най-вече тъкмо от самия него. Миризмата беше отвратителна, но някак си позната — в града смърдеше така в онези дни, когато северният вятър носеше по улиците пушеците от завода. И от баща му смърдеше така, когато той се връщаше вкъщи огромен, мрачен, с гневни червени очи и Редрик бързаше да се завре в някой по-далечен ъгъл и боязливо гледаше оттам как баща му смъква работното си яке и го запраща в ръцете на майка му, сваля от огромните си крака грамадните износени обувки, натиква ги под закачалката, гол, само по чорапи лепкаво шляпа в банята под душа и дълго пухти там, като шумно се потупва по мокрите телеса, дрънка с легените, недоволно си мърмори нещо под носа, после реве из цялата къща: „Мария! Заспали?“. Трябваше да изчака, докато той се измие и седне на масата, където вече беше поставена бутилка, дълбока чиния с гъста супа и шише с кетчуп, да изчака, докато изсърба супата и се оригне и щом се захванеше за месото с фасула, чак тогава можеше да излезе на светло, да се покатери на коленете му и да го попита на кой майстор и на кой инженер днес е събрал очите...

Всичко наоколо беше нажежено до бяло и на него му се повдигаше от адската суха жегна, от смрадта, от умората и неудържимо го смъдеше изгорената, напукана по свивките кожа и му се струваше, че пред огнения гнет, забулил съзнанието му, тя се мъчеше да го накара да я чуе, молейки се за покой, за вода, за прохлада. Спомени, заличени до неузнаваемост, се трупаха в размътения му мозък, изтласкваха се един друг, препречваха си пътя, смесваха се, като се вплитаха в белия зноен свят, танцуващ пред полузатворените му очи, и всички те бяха горчиви, и всички те предизвикваха раздираща печал или ненавист.

Опитваше се да се намеси в този хаос, силеше се да извика от миналото някой сладък блян, усещане за нежност или бодрост, изтикваше от дълбините на паметта си свежото смеещо се лице на Гута, още девойка, желана и недокосната, и то се появяваше, но по него веднага потичаха ръждиви браздулици, то се обезобразяваше и се превръщаше в мрачната, обрасла с груба кафява козина муцунка на Маймунката; силеше се да си спомни Кирил, тоя свят човек, неговите бързи, уверени движения, неговия смях, неговия глас, обещаващ невиджани и прекрасни места и времена, и Кирил се появяваше пред него, а после на слънцето ярко лумваше сребрилата паяжина и ето, вече Кирил го няма, а в лицето на Редрик са вторачени немигащите ангелски очи на Пресипналия Хю и голямата му бяла ръка претегля на дланта си порцелановия съд. Някакви тъмни сили, мятаци се в неговото съзнание, мигновено помитаха преградата на волята му и задушаваша и малкото хубаво, за което още си спомняше, и вече му се струваше, че нищо хубаво не е имало никога, а само зурли, зурли, зурли...

И през цялото това време той си остана сталкер. Без да мисли, без да съзнава, дори без да запомня, той отбелязваше сякаш с гръбначния си мозък, че ей там вляво, на безопасно разстояние, върху купчината стари дъски седи „весел призрак“ — спокоен, отмаял, хич да не ти пука от него; а отдясно лъхна едва забележим ветрец и след няколко крачки се разкри равно като огледало „голото теме на комара“, многоопашато като морска звезда — няма страшно, далече е, — в средата му личи силуетът на сплескана птица, рядка гледка, над Зоната почти не летят птици; а ето, край пътя две захвърлени „празнотии“, сигурно Лешояда ги е хвърлил на връщане, страхът е по-силен от алчността... Той виждаше всичко това и държеше сметка за всичко — достатъчно беше прегърбилият се Арчибалд да се отклони макар и на крачка от вярната посока и устата на Редрик се отваряше от само себе си, и дрезгавият предупреждаващ вик сам излиташе от гърлото му. „Машина — помисли си той. — Машина направихте от мене...“ А откъртените камъни в края на кариерата все повече се приближаваха и вече можеха да се видят чудноватите шарки от ръжда по червения покрив на кабината на багера.

„Глупак си ти, Барбридж — помисли си Редрик. — Хитър, но глупав. Как можа да ми повярваш, бе? Че ти от ей такъв ме познаваш,

че ти трябва да ме познаваш от мен самия по-добре. Остаря, там е работата. Остаря и оглупя. Така си е — нали цял живот си имал работа с глупаци...“ И тогава Редрик си представи колко се е изкривил Лешояда, когато е научил, че тъкмо Арчибалд, Арчи, красавецът, родната кръвчица... че в Зоната за неговите крака, за краката на Лешояда е отишъл не някакъв си никому ненужен сополанко, а родният му син, скъпият, гордостта му... И като си представи това, Редрик започна да се смее с глас, а когато Арчибалд уплашено се извърна към него, той продължи да се смее и му махна с ръка: Върви, върви! И отново изпъзляха в съзнанието му като на екран зурли, зурли, зурли... Всичко трябваше да се промени. Не един живот и не два живота, не една съдба и не две съдби — всяка бурмичка на този вонящ свят трябваше да се промени...

Арчибалд се спря пред стръмно спускащия се вход на кариерата, спря и замря, протегнал шия, втренчил поглед надолу и напред, Редрик се приближи и спря до него. Но той не се загледа натам, накъдето гледаше Арчибалд.

Оттук, където бяха стъпили, към дълбините на кариерата се точеше път, разбит още преди много години от гъсеничните вериги и колелата на тежките товарни автомобили. От лявата му страна се издигаше бял, напукан от жегата скат, а десният скат беше полуразрушен и сред камъните и купчините трошляк, наклонен на една страна, стоеше багерът, кофата му беше спусната и безпомощно се беше завряла в края на пътя. И както трябваше да се очаква, по пътя не се виждаше нищо друго, само около кофата от грубите издатини на ската се бяха проточили черни усукани висулки, приличащи на дебели лоени свещи, и в прахта се виждаха множество черни мастилени петна, сякаш там беше разплискана смола. И това беше всичко, останало от тях, даже не можеше да се каже колко са били те тук. Може би всяко мастилено петно беше един човек, едно желание на Лешояда. Ей онова е Лешояда, който жив и здрав се върна от мазето на седмия корпус. Ей онова, по-голямото, е Лешояда, измъкнал без всякакъв зор от Зоната „шавац магнит“. А ей онази висулка е разкошната, неприличаща нито на майка си, нито на баща си, страстно желана от всички Дина Барбридж. А ето това петно е неприличащият нито на майка си, нито на баща си Арчибалд Барбридж, Арчи, красавецът, гордостта му...

— Стигнахме! — дрезгаво пророни Арчибалд, силно възбуден.
— Мистър Шухарт, ама стигнахме все пак, а?

Той се смееше щастливо, свлече се на колене и с всички сили заудря земята с юмруци. Кората от слепени коси на темето му се тресеше и се люлееше смешно и нелепо и на всички страни се разлетя на парцали изсъхнала нечистотия. И едва тогава Редрик вдигна очи и погледна към кълбото. Внимателно. Предпазливо. Със спотаен страх, че ще се окаже някак си не толкова — ще го разочарова, ще пробуди съмнения, ще го смъкне от облаците, до които беше успял да се издигне, задъхвайки се в мръсотия.

То не беше златно, по-скоро беше медночервеникаво, съвсем гладко и по него смътно се преливаха слънчеви отблясъци. Лежеше под далечната стена на кариерата, настанено удобно сред купчина свлякла се руда, и даже оттука се виждаше колко е масивно и как тежко е смазало своето ложе. В него нямаше нищо разочароващо или предизвикващо съмнение, но нямаше и нищо, внушаващо надежда. Кой знае защо, на човек веднага му минаваше през ума, че то навярно е кухо и сигурно е много горещо за пипане — слънцето го е нажежило. То явно не светеше със собствена светлина и явно не беше способно да полети във въздуха и да танцува, както ставаше в легендите за него. То лежеше там, където беше паднало. Може би изпаднало от някакъв огромен джоб или се беше загубило, търкулнало се по време на играта на някакви гиганти — не беше поставено тук, беше захвърлено, захвърлено точно така, както всичките тези „празнотии“, „гривни“, „батерии“ и другия боклук, останал от Посещението. Но същевременно в него все пак имаше нещо и колкото повече го гледаше, толкова по-ясно Редрик разбираше, че му е приятно да го гледа, че му се иска да отиде при него, че му се иска да го докосне, да го погали и ненадейно отнякъде изплува мисълта, че сигурно е хубаво да седне, а още по-добре ще да е да си облегне гърба до него, да отметне глава назад и да затвори очи, да поразмисли, да си поприпомни, а може би просто да подремне, да си почине...

Арчибалд скочи, разтвори ципа на якето, смъкна го и със замах го запокити в краката си, като вдигна облак бяла прах. Той крещеше нещо, като правеше гримаси и размахваше ръце, а после сплете ръце на гърба си и подскачайки, тръгна надолу по пътя, като танцуваше със сложни, чудновати стъпки. Вече не гледаше към Редрик, беше забравил

за Редрик, беше забравил за всичко, той отиваше да изпълнява своите желаниа, мъничките съкровени желаниа на изчервяващия се колежанин, на момченцето, което никога в живота си не беше виждало никакви пари, освен така наречените джобни, на сополанкото, който никога през живота си не беше виждал гола жена, освен по списанията, на хлапака, когото безмилостно налагаха с пръчка, щом се върнеше вкъщи, ако от него просто едва-едва лъхаше на алкохол, от когото искаха да направят известен адвокат, а в перспектива — министър, а в най-далечна перспектива, сами разбирате, и президент... Присвил възпалените си очи заради ослепителната светлина, Редрик мълчаливо гледаше подире му. Беше равнодушен и спокоен, знаеше какво ще се случи сега и знаеше, че няма да гледа, но все още можеше да гледа и гледаше, без да чувства нищо особено, само дете някъде дълбоко, дълбоко, отвътре неочаквано се размърда някакво неспокойно червейче и започна да върти главата си като трънче.

А момчето продължаваше да слиза, танцувайки, по стръмния път, като подскачаше в ритъма на невероятен степ и бялата прах летеше изпод подметките му, и то нещо крещеше с пълен глас, много звънко и много весело, и много тържествено като песен или като заклинание, и Редрик си помисли, че за първи път, откакто съществуваше кариерата, някой се спускаше по този път така, сякаш беше на празник. И отначало не чуваше какво там се провиква този говорещ шперц, а после в него сякаш нещо се включи и той чу:

— Щастие за всички!... Даром!... Щастие кой колкото иска!... Насам! Идвайте насам!... Ще стигне за всички!... Никой няма да бъде пренебрегнат!... Даром го давам! Щастие! Даром!...

А после момчето внезапно млъкна, сякаш огромна ръка с един замах му натика тапа в устата. И Редрик видя как прозрачната пустота, спотаила се в сянката на кофата, го сграбчи, вдигна го във въздуха и бавно, с налягане взе да го усуква, както жените усукват прането, за да изстискат водата от него. Редрик успя да забележи как една от прашните обувки се откъсна от гърчещия се крак и излетя високо над кариерата. Тогава се извърна и седна. В главата му нямаше нито една мисъл и той някак си престана да чувства себе си. Наоколо цареше тишина и особено тихо беше зад гърба му, там, на пътя. Тогава си спомни за манерката — без особена радост, просто като за лекарство, което е дошло време да вземе. Разви капачката и почна да пие на

малки, оскъдни глътки и за първи път в живота му се прииска в манерката да имаше не алкохол, а просто студена вода.

Мина известно време и в главата му взеха да се появяват що-годе свързани мисли. „Е, това е то — помисли си той без желание. — Пътят е чист. Още сега бих могъл да мина, но по-добре ще е, разбира се, да почакам още мъничко. Някои «месомелачки» правят номера. Пък и тъй и тъй трябва да си помисля. Не съм свикнал да мисля, там е лошото. Какво значи «да мисля»? Да мисля, значи: да се изплъзна, да баламосам някого, да го заблудя, да го пратя за зелен хайвер, ама нали сега всичко това не ми върши работа...

Е, добре, Маймунката, баща ми... Да си го върна тъпкано за всичко, душата им да извадя на гадовете, нека да се нагълтат с мръсотии, както аз се нагълтах... Не е това, не е това, Рижи... Впрочем, това е, разбира се, но какво значение има всичко? Това ли трябва да измисля? Та това са псувни, а не мисли.“ Побиха го ледени тръпки от някакво страшно предчувствие и като прекрачи наведнъж през всевъзможните разсъждения, които го очакваха, яростно си заповяда: „Виж какво, рижа мутро, няма да си отидеш оттука, докато не измислиш каквото трябва, ще пукнеш тука с това кълбо, ще се изпържиш, ще изгниеш, но няма да си отидеш...“.

„Боже мой, защо онемях, мислите ми къде са? — Той със замах стовари отмалелия си юмрук в лицето. — Та цял живот в главата ми не е имало нито една мисъл. Чакай малко. Нали Кирил казваше нещо такова... Кирил!“ Той трескаво се ровеше в спомените си и изплуваха някакви думи, едни му говореха нещо, други малко му говореха, но все не бяха тези, които му трябваха, защото не думи бяха останали от Кирил, останали бяха някакви смътни образи, много добри, но напълно неправдоподобни...

„Какви подлеци... Пак ме изиграха, гадовете, две думи на кръст не мога да обеля... Апаш... Апаш си беше и апаш си остана... А не трябва да е така! Чуваш ли? И в бъдеще веднъж завинаги трябва да се забрани! Човек се ражда, за да мисли (ето го най-после Кирил!)... Само дето не вярвам в това. И по-рано не вярвах, и сега не вярвам, и за какво се ражда човек, не знам. Ражда се, защото се ражда. И започва да си вади хляба както може. Нека ние да сме здрави, а те нека да пукнат. А кои сме ние? А те пък кои са? Пак нищо не можеш разбра. Когато на мен ми е добре, Барбридж е зле, когато на Барбридж му е добре,

Очилатия е зле, а когато Пресипналия е добре, всички са зле, само той, глупакът, си въобразява, че все ще успее някак си да се изплъзне навреме... Боже господи, пълна каша! Цял живот се боря с капитан Куотърблад, а той цял живот се бори с Пресипналия и от мене, будалата, само едно искаше — да оставя този занаят. Но как можех да оставя занаята, когато трябва да храня семейство? Да отида да работя? Не искам да работя за вас, повдига ми се от вашата работа, не можете ли да разберете това? Ако човек работи, винаги работи за някого, роб е и нищо повече, а аз винаги съм искал сам да върша всичко, да бъда самостоятелен, за да мога да плюя на всички — и на мъката им, и на скуката им...“

Допи остатъка от коняка и с всичка сила фрасна празната манерка в земята. Манерката подскочи, блесна на слънцето и се търкулна нанякъде — той тутакси забрави за нея. Сега седеше, закрил очи с длани и вече се мъчеше не да разбере, не да измисли, а поне да види онова, което трябваше, но отново му се привиждаха само зурли, зурли, зурли... „зеленички“, бутилки, купчини дрипи, които някога са били хора, колонки от цифри... Знаеше, че трябва да унищожи всичко това, и искаше да го унищожи, но му се струваше, че ако всичко това бъде унищожено, няма да остане нищо — само равна, гола земя. От безсилие и отчаяние отново му се прииска да си облегне гърба и да отметне назад глава, той стана, машинално отърси прахта от панталоните си и взе да се спуска в кариерата.

Слънцето приличаше, пред очите му плуваха червени петна, въздухът трептеше в дъното и от това трептене му се струваше, че кълбото танцува на едно място като буй над вълни. Мина покрай кофата, като суеверно повдигаше краката си по-високо и внимаваше да не настъпи някое черно мастилено петно, а после, като затъваше в рохкавата пръст, се помъкна направо през цялата кариера към танцуващото и намигащо кълбо. Целият беше облян в пот, задъхваше се от горещината и в същото време го побиваха ледени тръпки, тресеше го яко, сякаш беше махмурлия, а в зъбите му скърцаше блудкава тебеширена прах. И повече не се стараше да мисли. Само отчаяно повтаряше наум едно и също като молитва: „Аз съм животно, нали виждаш, животно съм. Дума не мога да обеля, не ме научиха да приказвам, не умея да мисля, тези гадове не ми дадоха да се науча да мисля. Но ако ти наистина всичко можеш и всичко знаеш, и всичко

разбираш... намери му цаката! Надникни в душата ми, знам, че там е всичко, което ти трябва. Сигурен съм! Та нали никога и на никого не съм продавал душата си! Тя си е моя, човешка! Ти само изцеди от мене каквото искам, нали е изключено да искам нещо лошо!... Проклето да е дано, та аз нищо не мога да измисля освен тези неговите, детските думи: *Щастие за всички даром и нека никой да не бъде пренебрегнат!*“.

Комарово
февруари-ноември 1971 година

Издание:

Автор: Аркадий Стругацки; Борис Стругацки

Заглавие: Пикник край пътя

Преводач: Милан Асадуров

Година на превод: 1982; 2017

Език, от който е преведено: руски

Издание: пето

Издател: Сиела Норма АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2017

Тип: роман (не е указано)

Националност: руска

Печатница: „Алианс Принт“ ЕООД

Излязла от печат: 13.12.2017 г.

Отговорен редактор: Мирослав Александров

Художник: Дамян Дамянов

Коректор: Мария Йорданова

ISBN: 978-954-28-2444-2

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/4180>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.